

Sammanställning handlingsplaner

Sammanställning handlingsplaner

Analys av inkomna handlingsplaners innehåll	2
Analys av handlingsplansarbetet	2
Sammanställning av inkomna handlingsplaner.....	3
Strategiskt område 1. Fossilfri vägtrafik och ökat antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik	4
Strategiskt område 2. Byggnation med låg klimatpåverkan	5
Strategiskt område 3. Resurseffektiv konsumtion och produktion.....	5
Strategiskt område 4. Resurseffektiv energianvändning och försörjning	6
Strategiskt område 5. Ökad lagring och upptag av koldioxid.....	6
Strategiskt område 6. Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter.....	6
Strategiskt område 7. Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse.....	6
Strategiskt område 8. Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat.....	7
Strategiskt område 9. Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar.....	7

Bilagor

Borås djurpark och camping AB:s handlingsplan för att realisera energi och klimatstrategin

Förskolenämndens handlingsplan för energi och klimatstrategi

Grundskolenämndens handlingsplan för energi och klimatstrategi

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens handlingsplan för energi och klimatstrategi

Lokalförsörjningsnämndens handlingsplan för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi

Miljö- och konsumentnämndens handlingsplan för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi

Servicenämndens handlingsplan för att realisera Borås Stads energi och klimatstrategi

Tekniska förvaltningens handlingsplan för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi

Viskaforshems handlingsplan för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi

Vård- och äldreomsorgsnämndens handlingsplan för minskad klimatpåverkan

Analys av inkomna handlingsplaners innehåll

Första årets handlingsplaner för att realisera energi- och klimatstrategin är av varierande kvalitet och omfattning, vilket sannolikt beror på att det är första gången som förvaltningar och bolag gör klimathandlingsplaner.

Till dags dato har tio handlingsplaner inkommit av 27. Av de inkomna är två från kommunala bolagsstyrelser och åtta från nämnder. Vi hade förväntat oss att fler handlingsplaner skulle komma in, men har respekt för att det tar tid att ta fram genomarbetade handlingsplaner.

Variationen mellan handlingsplanerna är stor och några har tydliga, specifika, mätbara, realistiska och tidsatta mål. Flera av handlingsplanerna har inga tydliga mål, aktiviteter/åtgärder eller tidsram för hur och när mål ska nås, de beskriver främst vad som görs redan idag och inte i lika stor utsträckning vad som ska göras i framtiden.

Alla verksamheter berör inte alla de 9 områden från energi- och klimatstrategin och därför finns heller inte alla områden med i alla handlingsplanerna.

Tekniska nämndens handlingsplan är den som sticker ut mest eftersom den är mycket omfattande, med tydliga mål uppdelat i tidsatta förklarande etappmål. Handlingsplanen redovisar även hur uppföljningen av målen ska göras på ett mycket ambitiöst sätt. Några av målen har positiva synergieffekter och sprider sig in över andra områden än det som målet i sig syftar till.

Miljö- och konsumentnämndens handlingsplan är omfattande och hanterar alla områden som beskrivs i Energi- och klimatstrategin, den har tydliga mål, aktiviteter och tidsatta ramar. Den är främst baserad på mål och aktiviteter som syftar till att bygga samarbeten, att driva på andras verksamheter till förändring, då främst arbetar mot andra verksamheter.

De två handlingsplanerna från kommunala bolag som inkommit är bra med tydliga och väl avvägda mål och aktiviteter.

I flera av handlingsplanerna så pekas ansvaret ut för olika aktiviteter på andra nämnder, vilket absolut kan vara rätt, men det saknas ofta ett resonemang kring hur man ska nå dit som egen verksamhet, alltså hur ska *vi* arbeta för att få andra att agera som vi själva önskar.

De samhällsbyggande nämnderna, alltså samhällsbyggnadsnämnden, kommunstyrelsen, miljö- och konsumentnämnden, lokalförsörjningsnämndens samhälls och tekniska nämnden, har ett gemensamt kapitel som pekar ut områden, målsättningar och aktiviteter där man har en samsyn, där man driver åt samma håll. Den tvärstrukturella kraften det kan ge är mycket positiv och ger styrka åt viktiga nyckelfrågor. Det är svårt att värdera hur stor påverkan detta nya grepp kan få, men potentialen är stor.

Sammanfattningsvis så kan arbetet med handlingsplaner utvecklas och bli bättre, men med tanke på att detta är första gången som ansvaret för att ta fram åtgärder delegeras på nämnder och bolag, så är detta en bra start på Borås Stads klimatarbete, både angående minskad påverkan och klimatanpassning.

Analys av handlingsplansarbetet

Exakt varför endast 10 handlingsplaner har inkommit vet vi inte, men sannolikt har uppgiften inte alltid landad rätt och mer stöd behövs. Klimatkommittén har erbjudit workshops och stöd, men har inte nått ut till alla förvaltningar och bolag. Under första året har klimatkommittén

prioriterat de nämnderna som ansågs ha störst potential, men alla har haft möjlighet att få stöd. Antalet inkomna handlingsplaner kan också bero på resursbrist ute på förvaltningar och bolag.

Variationen i kvalitén på handlingsplanerna kan delvis förklaras med att det inte finns en tydlig mall från början (dock erbjöds alla en mall att använda sig av) för hur handlingsplanerna ska se ut, vad de ska innehålla samt hur målen kan formuleras. Det arbetssättet ligger dock i linje med tillitsbaserad styrning där alla verksamheter har ett eget ansvar för att formulera hur de bäst bidra till strategierna inom sitt arbetsområde.

Förvaltningar och bolag behöver i många fall mer kunskap om klimateffekter och klimatanpassning och mer stöd i vilken roll de kan ta i det arbetet. Hela koncernen behöver vara delaktig i arbetet med klimatfrågor, men om det ska ske på ett bättre sätt så behövs det mer resurser som arbetar med frågan både ute i organisation men även centrala resurser som kan stötta med expertkompetens och processtöd.

Sammanställning av inkomna handlingsplaner

Vi har valt att göra en enklare sammanställning av de inkomna handlingsplanerna, inom vilka områden som det finns liknande målsättningar. Vi har lyckats få med mål från alla inkomna handlingsplaner. Alla inkomna handlingsplaner ligger sammanslagna i en egen bilaga.

I några fall har mål och åtgärder skrivits om för att passa formatet lite bättre, men meningen är den samma. En del mål går åt samma håll och ett visst samarbete mellan närbesläktade nämnder kan antyd, det är ett gott tecken, då samarbete är en viktig sak för att realisera strategin.

De bolagsstyrelser och nämnder som inkommit med handlingsplaner är:

- Borås Djurpark AB
- Förskolenämnden
- Grundskolenämnden
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Lokalförsörjningsnämnden
- Miljö- och konsumentnämnden
- Servicenämnden
- Tekniska nämnden
- Viskaforshem AB
- Vård- och äldrenämnden

De bolagsstyrelser och nämnder ej som inkommit med handlingsplaner är:

- AB Bostäder
- Arbetslivsnämnden
- Borås Elnät AB
- Borås Energi och Miljö AB
- Borås kommuns Parkering AB
- Borås TME AB
- Fristadbostäder AB
- Fritid- och folkhälsonämnden
- Individ- och familjeomsorgsnämnden

- Industribyggnader i Borås AB
- Inkubatorn i Borås AB
- Kommunstyrelsen
- Kulturnämnden
- Samhällsbyggnadsnämnden
- Sandhult
- Social omsorgsnämnden
- Toarpshus AB

Strategiskt område 1. Fossilfri vägtrafik och ökat antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik

Borås Djurpark

- Införa tydligare miljökrav på våra leverantörer
- Möjliggöra laddning av elfordon

Förskolenämnden

- Minska utsläpp i samband med resor.
 - Större andel arbete hemifrån för att minska resande
 - Fortsätta med digitala möten för att minska tjänsteresor

Grundskolenämnden

- Minska utsläpp i samband med resor.
 - Större andel arbete hemifrån för att minska resande

Lokalförsörjningsnämnden

- Utbyggnad av laddinfrastruktur vid Borås Stads fastigheter

Miljö- och konsumentnämnden

- Miljöförvaltningen ska minska sina utsläpp från tjänsteresor med 16 procent i linje med koldioxidbudgeten under 2021

Servicenämnden

- Påverka medarbetarna att välja aktivitet fossilfri arbetspendling

Tekniska nämnden

- Medverka till att kommunen ska uppnå sitt miljömål att minska användningen av fossilt fordonbränsle
 - T.ex. styra mot användning av fossilfria drivmedel i utbyggnad av cykelvägnätet
 - Verka för större andel laddplatser för elfordon

Strategiskt område 4. Resurseffektiv energianvändning och försörjning

Borås Djurpark

- Energiförbrukning för fastighetsel sam varmvatten ska minska med 30% från år 2022-2030

Lokalförsörjningsnämnden

- Energieffektiviseringsinsatser, solceller och lagring av elenergi

Strategiskt område 5. Ökad lagring och upptag av koldioxid

Borås djurpark

- Bevara och utöka ”gröna ytor”

Grundskolenämnden

- I samverkan med Lokalförsörjningsnämnden eftersträva att öka förekomsten av träd och grönytor på skolenheternas utegårdar

Tekniska nämnden

- Öka lagring och upptag av CO₂ på kommunens egna fastigheter
 - Utredda tänkbara alternativ för ökad lagring och upptag av CO₂
 - Verka för ökat antal träd i stadsmiljö
 - > 25% trädkronstäckning i kommunens tätorter

Strategiskt område 6. Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter

Borås Djurpark

- Utveckla och synliggöra miljöarbeten

Miljö- och konsumentnämnden

- Miljöförvaltningen ska verka för att öka Borås kommuns resiliens mot klimatets förändringar

Strategiskt område 7. Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse

Borås Djurpark

- Skapa beredskapsplan för översvämningar

Grundskolenämnden

- Ökat skydd mot klimatförändring
 - Utbyggnation av solskydd på skolorna

Miljö- och konsumentnämnden

- Miljöförvaltningen ska bidra till ett klimatanpassat samhällsbyggande i Borås Stad

Strategiskt område 8. Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat

Miljö- och konsumentnämnden

- Verka för att Länsstyrelsens riskhanteringsplan för Borås stad (enligt Översvämningsdirektivet 2007/60/EC) integreras i verksamheter

Tekniska nämnden

- Medverka till att uppfylla kommunens miljömål om ekosystemtjänster och att säkerställa att grön och blå infrastruktur värnas i översiktsplaner, detaljplaner och vägplaner
 - Skapa Viskans park som går från norr till söder genom centrala Borås som tar vara på både gröna och blå värden i anslutning till stadens utbyggnadsordning
 - Åtgärder för dagvattenfördröjning vid nybyggnation på allmänplatsmark
- Sträva efter att ha en underhållsplan för elkablar som ligger i fas med lämpligt tidsintervall och samlägga med andra ledningsägare och vid andra anläggningsarbeten

Viskaforshem

- Alla ventilationsaggregat på gruppboenden och äldreboenden ska vara klimatanpassade

Vård- och äldrenämnden

- Tillsä tillse att verksamheten kan bedrivas oavsett vilka förutsättningar som råder
 - T.ex. säkerställa elförsörjning till vårdtagare

Strategiskt område 9. Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar

Förskolenämnden

- Förberedelse för oförutsedda händelser
 - Planera för en krisövning kopplat till effekter av klimatförändring såsom skogsbränder eller översvämningar

Grundskolenämnden

- Förberedelse för oförutsedda händelser
 - Planera för en krisövning kopplat till effekter av klimatförändring såsom skogsbränder eller översvämningar

Miljö- och konsumentnämnden

- Hjälpa samhällsviktiga organisationer genom att bidra med information som underlättar deras utredning och klarläggning av rutiner som behövs för att hantera en hastigt uppkommen kris, t.ex. vid översvämning, torka, skogsbrand

**Borås djurpark och camping AB:s
handlingsplan
för att realisera Borås Stads energi-
och klimatstrategi**

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Arbetsprocessen	3
Kartläggning av nuläget inom utsläppsminskning	3
1. Fossilfri vägtrafik.....	3
2. Byggnation med låg klimatpåverkan	4
3. Resurseffektiv konsumtion och produktion.....	5
4. Resurseffektiv energianvändning och försörjning	5
5. Ökad lagring och upptag av koldioxid	6
Mål och aktiviteter för utsläppsminskning	6
1. Fossilfri vägtrafik.....	7
2. Resurseffektiv konsumtion och produktion.....	7
3. Byggnation med låg klimatpåverkan	8
4. Resurseffektiv energianvändning och försörjning	8
5. Ökad lagring och upptag av koldioxid	9
6. Övrigt arbete för utsläppsminskning	9
Kartläggning av nuläget inom klimatanpassning	10
1. Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse	10
2. Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat.....	10
3. Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar	10
4. Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter.....	10
Mål och aktiviteter för anpassning	10
1. Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse	10
2. Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat.....	11
3. Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar	11
4. Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter.....	11

Bakgrund

I december 2020 antog Borås Stad en ny energi- och klimatstrategi som syftar till att konkretisera den lokala koldioxidbudgeten och anpassa samhället till ett förändrat klimat. Strategin fastslår nio prioriterade fokusområden som varje verksamhet inom kommunkoncernen behöver arbeta med. Varje bolag och förvaltning ska ta fram en handlingsplan som redovisar hur respektive verksamhet planerar att realisera strategin. Det här dokumentet utgör Borås djurparks och camping AB:s handlingsplan för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi. Borås djurpark och camping AB har miljödiplom enligt Svensk miljöbas sedan 2013. En miljöhandbok är vårt interna redskap för att utvärdera företagets årliga resultat och insatser beträffande miljön, men fungerar även som redovisning inför den årliga miljörevisionen.

Arbetsprocessen

Processen för denna arbetsplan inleddes med att en diskussionsgrupp skapades från olika delar av företaget. Diskussionsgruppen bestod av VD, bygg-, underhålls- och säkerhetschef (som även är miljösamordnare), arbetsledare underhåll, ansvariga för restaurangavdelning samt camping och miljökoordinator (som ansvarar för framtagandet av denna handlingsplan). Miljökoordinatorn hade inför första träffen skapat en ”arbetskarta” som beskrev klimatstrategins delar och påbörjat arbetet med några analyser för varje del. Delar av diskussionsgruppen träffades vid fler tillfällen för att följa upp diskussionen med målsättning samt åtgärder för samtliga strategier. Målet är att handlingsplanen ska vara färdigställd och redovisad inför företagets styrelsemöte i december 2021.

Kartläggning av nuläget inom utsläppsminskning

Diskussionsgruppen kunde konstatera att vi i dagsläget åstadkommit mycket i vår målsättning att minska på våra utsläpp. Samtidigt är det ändå inom kategorin ”utsläppsminskning” vi kan kartlägga tydligare åtgärder jämfört med inom ”klimatanpassning”. Vi använder i stor utsträckning mer miljövänliga bränslen till våra fordon än tidigare, men har samtidigt en relativt stor energiförbrukning.

1. Fossilfri vägtrafik

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att minska utsläppen från sina egna tjänsteresor?

De fordon som används för tjänsteresor har länge körts med miljödiesel. Detta bränsle har vi köpt in till en egen tank på djurparkens område. Vi har därmed minskat på onödiga körsträckor för att tanka våra fordon på annan plats. I dagsläget har vi ett tjänstefordon som drivs med miljödieseln, ett fordon som är hybrid, samt tre fordon som drivs med el. Även campingens tjänstefordon drivs med el.

Miljökoordinator och HR-chef har tagit fram dokumentet ”riktlinjer för resor” som ligger till grund för vilka skyldigheter och rättigheter alla anställda har i sin planering för tjänsteresor. Detta dokument innehåller bland annat:

- Hur en resa kan ersättas av andra lösningar (ex. digitala möten).
- Vad vi som bolag erbjuder för den som vill välja att åka buss eller cykla.
- Hur upphandling av nya fordon ska gå till genom att ta hänsyn till säkerhet, ekonomi och miljö.
- Att privata fordon ska undvikas att användas i tjänsten.
- Att vi uppmuntrar till samåkning och att samordna ärenden.

Djurparkens förare av det fordon som gör våra flesta inköpsärenden har fått tydligare riktlinjer för hur dessa ärenden ska planeras för att minska onödiga körsträckor. Fler ärenden samordnas, allteftersom beställningar kommer in från företagets avdelningar, för att ge färre körningar.

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att minska Borås Stads utsläpp från vägtrafik och tjänsteresor?

Flertalet mötesträffar och liknande väljs att utföras digitalt (även utan pågående pandemisk påverkan). Därmed minskar även resandet för mötesgäster som annars eventuellt skulle bjudits in till oss. I dagsläget finns sex uttag för laddning av eldrivna fordon i närheten av djurparkens kontor och förhoppningen är att kunna erbjuda liknande alternativ även vid besöksparkeringen vid entrén i en snar framtid.

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att minska utsläppen från vägtrafiken i Borås?

Vi har ingen tydlig åtgärd i nuläget för utsläpp från vägtrafiken i Borås. Miljökoordinator har förhoppning om att kunna motivera våra anställda till samåkning eller annat färdssätt än bil, men riktlinjer för detta är inte framtagna ännu. Ett flertal anställda i företaget har möjlighet att gå eller cykla till jobbet, vilket är en god grund för att lyckas utveckla förmånliga riktlinjer för våra anställda att välja de alternativen.

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att minska utsläppen från övrig vägtrafik?

Borås djurpark och camping AB och dess styrelse försöker i nuläget att hitta lösningar tillsammans med kommunens förvaltningar, som äger och driver den stora parkeringen utanför vår entré, för att kunna installera laddstolpar åt våra besökares fordon där.

2. Byggnation med låg klimatpåverkan

...

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att minska utsläppen från byggnation som sker inom den egna verksamheten?

Tidigare brist på tydlighet vad gäller byggnation har bidragit till en vision om att framöver kunna utöka egenproduktionen av el och energi genom större mängd solceller, både på befintliga och framtida fastigheter. Ett mål vi har är att minska mängd fastighetsel och energi för varmvatten med 30 % under de kommande 8 åren. Detta mål är baserat på fler åtgärder än enbart solceller.

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att minska Borås Stads utsläpp byggnation och anläggning?

Samma information som under förra punkten.

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att minska utsläppen från byggnation som sker utanför kommunens verksamhet?

Vi ser i dagsläget ingen koppling till denna punkt.

3. Resurseffektiv konsumtion och produktion

....

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att minska utsläppen från konsumtionen inom den egna verksamheten?

Vi har fasat ut produkter innehållande palmolja i restaurangavdelningens sortiment som besökare erbjuds att köpa, samt i alla varianter av djurfoder som köps in till djurparken. Miljökoordinatören har som uppgift att motivera anställda till att välja miljövänliga alternativ vid beställningar och inköp. Det finns även planer på att starta upp någon form av kläd- och/eller prylbyttardag för att uppmuntra till återbruk.

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att minska Borås Stads utsläpp från konsumtion och produktion?

Resturangavdelningen försöker i så stor utsträckning som möjligt att övergå till att sortimentet är ekologiskt (ca 30-35 % de senaste åren), vilket är svårt för vissa typer av produkter och för en så relativt liten verksamhet som företagets restaurang utgör. Då företaget ägs av Borås stad så förhåller sig Borås djurpark och camping till flertalet upphandlingar som Borås stad utför. Djurparken tar emot frukt och grönt från butiker som inte längre lämpar sig till försäljning.

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att minska utsläppen från den konsumtion och produktion som sker utanför kommunens verksamhet?

Informationen till våra besökare är i detta fall vårt mest effektiva verktyg. Vid muntliga presentationer till besökare, skolklasser, guidningar m.m. har vi informerat om vikten av att undvika produkter innehållande palmolja. Inköp av produkter görs i stor utsträckning från välkända leverantörer med utförliga miljöcertifieringar och tydlig miljömedvetenhet. Beställningar av större kvantitet sker med så få transporter som möjligt så länge vi har ledigt lagerutrymme. Vi vill även lyfta fram att vi under 2022 bygger två ”miljöhus” på vår camping. Dessa miljöhus ska erbjuda tydligare, enklare och mer motiverande sorteringsmöjligheter åt campingens gäster och därmed bidra till återvinning i större utsträckning.

4. Resurseffektiv energianvändning och försörjning

...

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att minska utsläppen från energianvändningen inom den egna verksamheten?

I den årliga miljöredovisningen anges nyckeltal för mängd använd energi. Detta nyckeltal används som måttstock för nya miljömål i syfte att minska energianvändningen. Här gäller samma vision som för punkten om byggnation. Vi ska under en 8 års period minska energianvändningen med 30 % genom mer egenproducerad el från solceller, större andel fjärrvärme och byte av flera värmeaggregat samt ljuskällor.

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att minska Borås Stads utsläpp från energianvändning- och försörjning?

Vi har flertalet fastigheter som är kopplat till fjärrvärme och planer på att koppla på minst två fastigheter till för detta ändamål. Här gäller även våra planer för att öka andelen egenproducerad el från solceller.

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att minska utsläppen från den energianvändning- och försörjning som sker utanför kommunens verksamhet?

Ingen koppling i dagsläget.

5. Ökad lagring och upptag av koldioxid

...

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att öka lagring och upptag av koldioxid inom den egna verksamheten?

Flera av företagets fastigheter har gröna tak. Djurpark och camping har stora grönområden av både skog, gräsytor och ängsmark. Planen är att skapa en tydligare plan för hur vi förvaltar träd m.m.

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att öka Borås Stads lagring och upptag av koldioxid?

Trots Borås djurparks och campings centrala läge i staden har mycket grönområde bevarats som även fungerar som förlängning till både Kypeskogen och Rya åsar. Planen att skapa en tydligare plan för hur vi förvaltar grönytorna är viktigt för att fortsätta bevara dessa värden.

Hur arbetar Borås djurpark och camping AB för att öka lagring och upptag av koldioxid utanför kommunens verksamhet?

Djurparkens bevarandefond har stöttat flera projekt, både nationellt och internationellt, som arbetar för att bevara skogsområden och ekosystem där hotade arter normalt lever.

Mål och aktiviteter för utsläppsminskning

...

De områden som bör utvecklas och prioriteras på kort sikt är:

- Byggnation med låg klimatpåverkan
- Resurseffektiv energianvändning och försörjning

De områden som bör utvecklas och prioriteras på längre sikt är:

- Fossil vägtrafik
- Ökad lagring och upptag av koldioxid
- Resurseffektiv produktion och konsumtion

Grönmarkerade = kortsiktiga mål

Blåmarkerade = långsiktiga mål

1. Fossilfri vägtrafik

....

Mål 1. Införa tydligare miljökrav på våra leverantörer

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Skapa dokument över vilka miljökrav vi ställer på våra leverantörer. Kan komma att skilja sig mellan olika inköpsområden.
2. Påbörja leverantörsmöten där vi årligen uppdaterar om våra förväntningar och krav, samt hur vi arbetar tillsammans i djurparken vid leveranser.

Mål 2. Tydligare synliggöra företagets resepolicy

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Företagets resepolicy skall uppdateras en gång om året och då informera samtliga anställda om ändringar och/eller tillägg.
2. Årligen uppdatera samtliga anställda om avtal av exempelvis erbjudanden för resor med kollektivtrafik, uthyrning av cyklar m.m.

2. Resurseffektiv konsumtion och produktion

....

Mål 3. Skapa hållbarhetspolicy för företaget

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Analysera hur företaget omfattas av FN:s globala miljömål.
2. Välja ut några av FN:s globala miljömål som vårt företag ska prioritera de närmsta åren.
3. Uppföljning genom hållbarhetsrapport årligen för att prioritera aktuella målområden.
4. Engagera samtliga anställda i hållbarhetsarbetet för företaget genom exempelvis föreläsningar, workshops osv.

Mål 4. Införa kläd- och/eller prylbytdag

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Uppmuntra anställda till återbruk genom årlig dag där vi kan ”byta” varor med varandra.
2. Ta fram förhållningsregler för upplägget samt vart överblivna varor ska skänkas.

3. Byggnation med låg klimatpåverkan

.....

Mål 5. Undersöka behovet av dokumentation för miljökonsekvensbeskrivningar internt inför och efter planerade byggnationer.

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Söka applicerbar mall för miljökonsekvensbeskrivning för vårt företag.
2. Analysera om tidigare byggnationer haft behov av miljökonsekvensbeskrivning, samt om behov finns för framtida byggnationer.

Mål 6. Värdeskapande och hållbar Fastighetsutveckling.

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Successivt höja standarden i utvalda byggnader.
2. Bl.a. byta ut ventilation i rovdjurhus samt ahus samt renovering av savannrestaurang.

4. Resurseffektiv energianvändning och försörjning

...

Mål 7. Energiförbrukning för fastighetsel sam varmvatten ska minska med 30% från år 2022-2030.

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Byta direktverkande el och lysrör i flera djurstallar.
2. Påkoppling av fjärrvärme till fler fastigheter.
3. Öka vår andel av egenproducerad el/energi bl.a. genom installation av solcellsanläggningar på strategiska byggnader

5. Ökad lagring och upptag av koldioxid

...

Mål 8. Bevara och utöka ”gröna ytor”.

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

4. Utökning av redan befintliga ytor av ängsmark för gynnandet av pollinerande insekter.
5. Skapa en plan för hur vi förvaltar våra träd.
6. Fortsätta planera för gröna tak, framför allt på framtida byggnationer.

(Både kort- och långsiktiga mål för denna rubrik)

6. Övrigt arbete för utsläppsminskning

Mål 9. ...

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. ...
2. ...

Kartläggning av nuläget inom klimatanpassning

....

1. Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse

Vi behöver en strategi för hur vi hanterar framtida vattennivåer utmed Viskan på campingen samt området runt "säljön" i djurparken. Det finns goda möjligheter att utöka produktion av solceller på flera befintliga byggnader och det ska alltid övervägas att planera för solceller även för framtida fastigheter.

2. Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat

Handlingsplan finns att i en snar framtid erbjuda laddstolpar för elbilar till djurparkens besökare, men då kommunen äger den större besöksparkeringen så måste vi nå en överenskommelse med berörda förvaltningar. Under 2021 har sex ladduttag installerats för företagets egna eldrivna fordon vid kontorsområdet i djurparken.

3. Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar

Inga åtgärder i nuläget.

4. Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter

Vi strävar efter att utöka antal samarbetspartner främst i utbildnings- och informationssyfte om naturvärden och miljöarbete. Vi vill synliggöra både vårt eget bevarande- och miljöarbete utanför vår egen verksamhet, samtidigt som vi kan belysa samarbetspartners bidrag till miljön hos oss.

Mål och aktiviteter för anpassning

....

1. Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse

....

Mål 1. Skapa beredskapsplan för översvämningar

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Skapa beredskapsdiskussion för att kartlägga risker för framtida översvämningar på djurpark och camping, samt hur vi minimerar dessa risker.
2. Skapa sammanställande dokument för dessa beredskaper.

2. Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat

...

Mål 2. Möjliggöra laddning av elfordon

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

3. Djurparkens besökare ska erbjudas möjlighet att ladda sina privata elfordon vid entréområdet.
4. Kartläggning av vilken yta som finns tillgänglig och hur många platser för laddning som kan erbjudas.

3. Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar

...

Mål 3. Inga åtgärder i dagsläget!

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

5. ...
6. ...

4. Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter

...

Mål 4. Utveckla och synliggöra miljösamarbeten

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

7. Bekräfta de samarbetsdiskussioner som finns i nuläget.
8. Skapa ett större kontaktnät för att synliggöra vårt miljöarbete tydligare både internt och externt, samt för att öka utbyte av kunskap samarbetena emellan.
9. Synliggöra samarbetspartners miljöarbeten.

Förskolenämndens handlingsplan för Energi och klimatstrategi

Fokusområden (9st)			
Strategier för minskad klimatpåverkan	Mål	Åtgärder	Tidsplan
Fossilfri vägtrafik och ökat antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik.	Minska utsläpp i samband med resor.	<p>Förvaltningen arbetar utifrån Borås Stads riktlinjer för resor där dessa fyra principer efterlevs</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pröva om resan kan ersättas med andra mötesformer. 2. Gå, cykla eller åk kollektivt. 3. Undvik resor med privat bil i tjänsten. 4. Föredra biogas- och elfordon vid inköp. <p>Arbete hemifrån medför att utsläpp i samband med resor till och från arbetet minskar. Förvaltningen planerar att fortsätta tillåta arbete hemifrån i stor utsträckning även efter pandemin.</p> <p>Fysiska möten under arbetstid har ersatts med digitala möten, något som minskar restid.</p> <p>Majoriteten av kvalitetsdialogerna med rektorer hålls digitalt. Digitala möten kommer att fortsätta prägla förvaltningens arbetssätt framåt.</p> <p>Familjecentralerna kommer att bedriva viss verksamhet digitalt</p>	<p>Löpande arbete</p> <p>Efter pandemin</p> <p>Löpande arbete</p> <p>Löpande arbete</p> <p>Pågående</p>

Byggnation med låg klimatpåverkan.	Vid byggnation av nya förskolor sträva efter låg klimatpåverkan.	<p>Förskolenämnden har antagit riktlinjer för nybyggnation och ombyggnation av förskola. Riktlinjerna används som beställningsunderlag till Lokalförsörjningsförvaltningen (LFF) vid nybyggnation och ombyggnation av förskola. I övrigt ansvarar LFF för byggnation av förskolor och är därmed den nämnd som får ställa krav på att miljömål efterföljs vid byggnation.</p> <p>Borås Stad använder sig av databasen SUNDAHUS för att hitta material med låg miljöpåverkan.</p>	<p>Löpande arbete</p> <p>Löpande arbete</p>
Resurseffektiv konsumtion och produktion.	<p>Vid inköp av kost och tillagning av kost sträva efter resurseffektivitet.</p> <p>Giftfri förskola.</p> <p>Resurseffektiv konsumtion.</p>	<p>Hantering av kost och matsvinn sköts av Grundskolenämnden som ansvarar för att miljömål efterlevs. Förskolenämnden har ingen möjlighet att själva mäta matsvinnet men däremot är nämnden en viktig aktör genom att ge underlag och goda förutsättningar för planering av måltider. Detta görs genom att anmäla förändringar i barnantal inför måltider så snart som möjligt, för att på så sätt bidra till minskning av matsvinn.</p> <p>Placeringen av kostorganisationen har utretts av Förskolenämnden 2020 och kommer att utvärderas ytterligare första halvan 2021 under ledning av Kommunstyrelsen i samverkan med berörda nämnder. Detta för att sträva efter en mer resurseffektiv verksamhet.</p> <p>Inköp av lek-och övrigt material sker enligt upphandlingsavtal med miljöanpassade och giftfria produkter.</p> <p>Vi återanvänder kurslitteratur vid valideringsutbildning och även arbetskläder.</p>	<p>Löpande arbete</p> <p>VT 2021</p> <p>Löpande arbete</p> <p>Löpande arbete</p>

Resurseffektiv energianvändning och – försörjning.	Minska onödig energianvändning.	Se över möjligheten att installera rörelsesensorer för resurseffektiv energianvändning i administrativ lokal samt utomhus.	2021
Ökad lagring och upptag av koldioxid.	Ta vara på befintlig växtlighet.	Vid byggnation av nya förskolor ta vara på befintlig växtlighet och träd i den mån det är möjligt.	Löpande arbete

Strategier för klimatanpassning	Mål	Åtgärder	Tidsplan
Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter.	Anpassa verksamheterna till barn vid extremt väder och ett klimat i förändring.	Förskolenämnden arbetar alltid för att barnen ska känna sig trygga på förskolorna oavsett yttre omständigheter.	Löpande arbete
	Barn ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur olika val kan bidra till en hållbar utveckling.	Undervisning i förskolorna utifrån Läroplan för förskola, Lpfö18. Utifrån den anordnas exempelvis skrapplockardagar. Förskolan har här en viktig roll i hur barn lär sig möta olika utmaningar och föra varierande resonemang utifrån olika perspektiv. Samtliga utav Borås Stads förskolor arbetar med att undervisa om hållbar utveckling i förskolan.	Löpande arbete
Klimatanpassning i den fysiska planeringen av befintlig bebyggelse.	Ökat skydd mot klimatförändring.	Utbyggnation av solskydd på förskolorna.	Pågående
Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat.	Hållbar teknisk infrastruktur.	Vaktmästeriorganisationen är övertagen i egen regi vilket medför effektivare hantering av ärenden.	Löpande arbete
		Digital felanmälningsfunktion som underlättar för hantering av ärenden.	Löpande arbete
		Strategiskt utsedda förskolor vid extraordinära händelser för att säkerställa vatten och elförsörjning.	Löpande arbete

Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar.	Förberedelse för oförutsedda händelser.	Förskoleförvaltningen har en väl utarbetad krisplan. Planera för en krisövning inom förvaltningen kopplat till effekter av klimatförändring såsom skogsbränder eller översvämningar.	Pågående 2021/2022
--	---	---	---------------------------

Grundskolenämndens handlingsplan för Energi och klimatstrategi

Fokusområden (9st)				
Strategier för minskad klimatpåverkan	Mål	Aktiviteter	Kortsiktigt	Långsiktigt
Fossilfri vägtrafik och ökat antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik.	Minska utsläpp i samband med resor.	<p>Förvaltningen arbetar utifrån Borås Stads riktlinjer för resor där dessa fyra principer efterlevs</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pröva om resan kan ersättas med andra mötesformer. • Gå, cykla eller åk kollektivt. • Undvik resor med privat bil i tjänsten. • Föredra biogas- och elfordon vid inköp. <p>Förvaltningen klimatkompenserar för de flygresor som genomförs i verksamheterna, bland annat genom satsningar på digital mötesteknik, energieffektiv utrustning.</p>	Pågående	Minska utsläpp i samband med resor.
		Arbete hemifrån medför att utsläpp i samband med resor till och från arbetet minskar. Fysiska möten kommer kombineras med digitala möten.	Fortsätta med digitala möten där det fungerar.	Höja acceptans för digitala möten.
		Analysera resestatistik för resor i tjänst i förvaltningen.		Årligen.
		Ta fram en tydlig rutin med undantagsfall då det är tillåtet att använda privatbil i tjänst och implementera denna.	2022.	

		Genomföra resevanundersökning av central administration i förvaltningen.		Årligen.
		Delta i kampanjen ”Cykelvänlig arbetsplats”. Grundskoleförvaltningen, Olovsholmsg. 32 central-administration deltar sedan 2018. På egna ben - Projekt för elever i årskurs 4-6 under v. 38-42 med Hållbart resande Väst. Syftet är att lära elever om hållbara resvanor, hälsa och trafiksäkerhet. När eleverna tar sig till och från skolan genom att gå, cykla eller på andra sätt undvika bilen samlar de poäng tillsammans. Med sina poäng tävlar klassen mot andra deltagande klasser om fina priser. På utvalda skolor görs också resevanundersökningar. Målsättningen är att öka andel elever som deltar i kampanjen varje år.		Årligen.
		Vaktmästarna planerar sina resor/besök på skolorna och lägger upp lämplig rutt samt samåker för att minska körsträckor och bilanvändning.	Pågående.	Alla resor i tjänst är planerade med lämplig resväg och är fossilfria.
Byggnation med låg klimatpåverkan.	Vid byggnation av nya skolor sträva efter låg klimatpåverkan.	Grundskoleämnden har antagit riktlinjer för nybyggnation och ombyggnation av skolor. Riktlinjerna används som beställningsunderlag till Lokalförsörjningsförvaltningen (LFF) vid nybyggnation och ombyggnation av skola.	Revideras under 2022	Mindre klimatpåverkan vid nybyggnation.
Resurseffektiv konsumtion och produktion.	Vid inköp av kost och tillagning av måltider sträva efter resurseffektivitet.	Kostverksamheten ansvarar för planering och tillagning av måltider som är klimatanpassade. Under 2021 är snittet per rätt 0,7 kg CO ₂ e	Matsvinn ska mätas på alla skolor.	Arbete med matsvinn ska vara en naturlig del i det pedagogiska arbetet.

		<p>(koldioxidekvivalenter)/måltid). Kostverksamheten väger och följer upp sitt matsvinn varje dag för att minska matsvinnet. Målsättningen är att komma ner under 7 % till år 2030 (max 45g/portion).</p> <p>Pedagoger på skolorna ansvarar för att anmäla förändringar i elevantal inför måltider. Kostverksamhetens menyer har redan nått klimatlöftet med maximalt 0,9 kg CO₂e/måltid i snitt.</p>		
	Giffri skola.	Inköp av läromedel, lek-och övrigt material sker enligt upphandlingsavtal med miljöanpassade och giftfria produkter.	Pågående.	Endast giftfria material väljs.
		Lokalvård arbetar aktivt med att minska användning av kemikalier genom att utbilda personal, optimera dosering av kemiska produkter och använda sig av kemikaliefria städmetoder.	Pågående.	Kemikaliefria städmetoder används. Endast miljövänliga kemiska produkter väljs med rätt dosering.
		Kostverksamheten fasar ur platsredskap och teflonpannor.	Pågående.	Inga redskap/material med plast/teflon används i storkök.
	Resurseffektiv konsumtion.	Följer förvaltningens rutin för källsortering. Vi återanvänder: kurslitteratur, läromedel, arbetskläder, datorer, inventarier, möbler och kontorsmaterial.	Pågående.	Färre inköp.

		Samarbete med Återbruket, Sociala omsorgsförvaltningen.		
Resurseffektiv energianvändning och – försörjning.	Minska onödig energianvändning.	Se över möjligheten att installera rörelsesensorer för resurseffektiv energianvändning i administrativ lokal samt utomhus.	Utreda behov på kvalitetsdialoger om lokalernas beskaftenhet.	Minskad onödig energianvändning.
		Inkludera information om energianvändning via solceller i undervisningen.	Inventera antal skolor med solceller.	Ökad kunskap om energianvändningen från solceller.
Ökad lagring och upptag av koldioxid.	Ta vara på befintlig växtlighet.	I samverkan med Lokalförsörjningsnämnden eftersträva att öka förekomsten av träd och grönytor på skolenheternas utegårdar.	Lyfta frågorna vid samverkansmöten mellan politiker och tjänstemän i respektive förvaltning och beakta vid ombyggnationer och andra arbeten på skolgårdarna.	Ökad koldioxidlagring.

Strategier för klimatanpassning	Mål	Aktiviteter	Kortsiktigt	Långsiktigt
Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter.	Barn ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur olika val kan bidra till en hållbar utveckling. Klimathänsyn och hållbar livsstil ska bli en självklar del av vardagen för nästa generations boråsare.	Miljöperspektivet i undervisning följer Läroplanen för grundskola (Lgr 11) som har koppling till målen inskrivna i Agenda 2030. Utöver undervisning anordnar skolor exempelvis skräpplockardagar med Håll Sverige Rent. Skolor arbetar med grön flagg som är en metod för ett strukturerat arbete med miljöfrågor. Utbilda elever till klimatsmarta boråsare.	Pågående	Elever har kunskap om hållbar utveckling.
Klimatanpassning i den fysiska planeringen av befintlig bebyggelse.	Ökat skydd mot klimatförändring.	Utbyggnation av solskydd på skolorna.	Pågående	Alla skolor ska vara godkända vid tillsyn.
Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat.	Hållbar teknisk infrastruktur.	Grundskolenämnden har valt att inte fokusera på detta område.		
Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar.	Nämnden är väl förberedd för oförutsedda händelser.	Grundskoleförvaltningen har en väl utarbetad krisplan.	Implementera nya planen.	Alltid ha en uppdaterad och aktuell plan.
		Planera för en krisövning inom förvaltningen kopplat till effekter av klimatförändring såsom skogsbränder eller översvämningar.	Planera för krisövning.	Krisövning genomförd.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens handlingsplan för Energi och klimatstrategi 2022

Fokusområden (9 stycken)			
Strategier för minskad klimatpåverkan	Mål	Aktiviteter	Nämndens ambition
Fossilfri vägtrafik och ökat antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik.	Minska utsläpp i samband med resor.	<p>Förvaltningen arbetar utifrån Borås Stads riktlinjer för resor där dessa fyra principer efterlevs</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pröva om resan kan ersättas med andra mötesformer. 2. Gå, cykla eller åk kollektivt. 3. Undvik resor med privat bil i tjänsten. 4. Föredra biogas- och elfordon vid inköp. <p>Förvaltningen klimatkompenserar för de flygresor som genomförs i verksamheterna, bland annat genom satsningar på digital mötesteknik, cyklar, energieffektiv utrustning och simulatorer i vissa undervisningsmoment som innefattar fordonskörning.</p>	Minska utsläpp i samband med resor.
Byggnation med låg klimatpåverkan.	Vid byggnation av nya gymnasieskolor sträva efter låg klimatpåverkan.	Förvaltningen har valt att inte fokusera på detta område.	

Strategier för minskad klimatpåverkan	Mål	Aktiviteter	Nämndens ambition
Resurseffektiv konsumtion och produktion.	Vid inköp av kost och tillagning av kost sträva efter resurseffektivitet.	<p>Förvaltningen har förbundit sig att delta i kraftsamlingen ”Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om” som drivs av Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen i Västra Götaland i samverkan med bland annat Borås Stad. Intentionerna med kraftsamlingen är att minska utsläppen av växthusgaser samt att utsläppen från västsvenskarnas konsumtion ska minska och förvaltningen har uppdraget att minska matsvinnet och minska klimatavtrycket i skolrestaurangerna.</p> <p>Förvaltningen har fastställda mål när det gäller KRAV-certifiering och andel ekologiska och närproducerade produkter i skolrestaurangerna.</p> <p>Miljöföreningar på skolorna planerar klädesbytdagar.</p>	<p>Att på sikt få ner matsvinnet i skolorna som på så vis minskar utsläppen av växthusgaser.</p> <p>Att minska onödig klädkonsumtion.</p>
Resurseffektiv energianvändning och – försörjning.	Minska onödig energianvändning.	<p>Lampor i skolornas lokaler byts succesivt ut till lågenergiförbrukande. Belysningen går på tidkanal för att ha kontroll på när belysning ska vara på och av och därmed inte förbruka el i onödan. Rörelsesensorer finns i de allmänna utrymmen, återigen för att lampor ska lysa när det behövs. Ventilationen på skolorna är tidsinställd i förhållande till verksamhetstiden. Solcellspaneler är installerade på vissa skolor för att till viss del hjälpa till med elförsörjningen.</p>	Att minska onödig energianvändning.

Strategier för klimatanpassning	Mål	Aktiviteter	Nämndens ambition
Ökad lagring och upptag av koldioxid.		Förvaltningen har valt att inte fokusera på detta område.	
Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter.	Elever och personal ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur olika val kan bidra till en hållbar utveckling.	Undervisning på gymnasiet utifrån Läroplan (<i>GY 11</i>) <i>Miljöperspektivet</i> i undervisningen ska ge eleverna insikter så att de kan dels själva medverka till att hindra skadlig miljöpåverkan, dels skaffa sig ett personligt förhållningssätt till de övergripande och globala miljöfrågorna. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling. Samtliga gymnasieskolor är miljöcertifierade via Grön Flagg och Vuxenutbildningen och Utbildningskontoret är certifierade enligt Svensk Miljöbas. Förvaltningen arbetar också med systematisk miljöutbildning av alla medarbetare.	Elever ska få kunskap om hållbar utveckling. Personalen ska få kunskap om hållbar utveckling.
Klimatanpassning i den fysiska planeringen av befintlig bebyggelse.		Förvaltningen har valt att inte fokusera på detta område.	
Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat.		Förvaltningen har valt att inte fokusera på detta område.	
Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar.		Förvaltningen har valt att inte fokusera på detta område.	

Lokalförsörjningsnämndens

Handlingsplan för att realisera

Borås Stad's

Energi- och Klimatstrategi

Innehållsförteckning

Kort introduktion

Bakgrund	3
Lokalförvaltningsnämndens ansvar och uppdrag	3
Lokalförvaltningsförvaltningens organisation	3
Klimatkommittén	3
Strategiska gruppen- Samhällsbyggnadsprocessen	3
Arbetsätt	4
Energi- och Klimatstrategins nio områden	5

Nuläge inom utsläppsminskning

Fossilfri vägtrafik och ökat antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik	7
Resurseffektiv konsumtion och produktion	9
Resurseffektiv energianvändning och –försörjning	10
Byggnation med låg klimatpåverkan	11
Ökad lagring och upptag av koldioxid	12

Nuläge inom klimatanpassning

Integrering av klimatanpassning i Borås Stad	13
Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse	14
Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat	15
Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar	16

Prioritering	17
---------------------------	-----------

Mål och Aktiviteter

Fossilfri vägtrafik och ökat antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik	18
Resurseffektiv energianvändning och –försörjning	18
Byggnation med låg klimatpåverkan	19

Revidering, formalia och förankring	20
--	-----------

Bilagor:

Bilaga 1. Gemensamt kapitel för Borås Stads nämnder i samhällsbyggnadsprocessen.

Kort introduktion

Bakgrund

I december 2020 antog Borås Stad en ny Energi- och klimatstrategi som syftar till att konkretisera den lokala koldioxidbudgeten och anpassa samhället till ett förändrat klimat. Strategin fastslår nio prioriterade fokusområden som varje verksamhet inom kommunkoncernen behöver arbeta med. Varje bolag och förvaltning ska ta fram en handlingsplan som redovisar hur respektive verksamhet planerar att realisera strategin. Det här dokumentet utgör LFN's handlingsplan för att realisera Borås Stads Energi- och klimatstrategi.

Lokalförsörjningsnämndens (LFN) uppdrag och ansvar

Lokalförsörjningsnämnden ska med hög kvalitet, en kostnadseffektiv förvaltning och nyproduktion samt med miljöfokus se till att Borås Stad kan erbjuda invånarna sunda och effektiva lokaler och anläggningar med god tillgänglighet.

- Lokalresursplanering
- Ny- och ombyggnad
- Teknisk och ekonomisk förvaltning

Lokalförsörjningsförvaltningens (LFF) organisation

LFF har 49 anställda och är uppdelad i tre avdelningar och en Stabsenhet (innehåller stödfunktioner):

- Hyres- och förvaltningsavdelningen
- Drift- och förvaltningsavdelningen
- Byggavdelningen
- Stabsenhet

Klimatkommittén

Klimatkommittén är en grupp tjänstemän som arbetar med genomförandet av Borås Stads koldioxidbudget och energi- och klimatstrategi. Klimatkommittén består av energi- och klimatsamordnare från Miljöförvaltningen samt strategisk samhällsplanerare, ekonomichef och energi- och klimatstrateg från Stadsledningskansliet.

Strategiska gruppen- Samhällsbyggnadsprocessen (se bilaga 1)

Samhällsbyggnadsprocessen har koppling till ett flertal strategiska områden i energi- och klimatstrategin. Då processen involverar flera nämnder har ett gemensamt kapitel formulerats till respektive nämnds handlingsplan. Utöver kapitlet har varje nämnd egna åtgärder och ambitioner i respektive handlingsplan.

Arbetet med att identifiera och följa upp åtgärder där flera nämnder behöver samverka kommer pågå kontinuerligt framöver. Strategiska gruppen är styrgrupp för arbetet. En arbetsgrupp tillsätts med representanter från alla förvaltningar som är representerade i strategiska gruppen.

De nämnder som har detta gemensamma kapitel är Tekniska nämnden, Miljö- och konsumentnämnden, Lokalförsörjningsnämnden, Kommunstyrelsen och Samhällsbyggnadsnämnden.

Arbetssätt

Den 17 mars 2021 genomförde Klimatkommittén, en workshop med tjänstepersoner vid Lokalförsörjningsförvaltningen (LFF) i syfte att stötta förvaltningen i arbetet med energi- och klimatstrategin och påbörja underlaget till förvaltningens handlingsplan. Under hösten 2021 etablerades en arbetsgrupp med åtta deltagare från respektive avdelning för att ta fram en handlingsplan:

- Kartlägga Nu-läge inom Energi-och Klimatstrategin´s nio områdena
- Prioritering och beslut om mål och aktiviteter
- Revidering, formalia, förankring

Arbetet genomförs med regelbundna avstämningar med ledning och dialog med nämnd.

Samhällsbyggnadsprocessen (se bilaga 1):

Input från den gemensamma Samhällsplaneringsprocessen har infogats under respektive område i LFN´s handlingsplan , och dokumentet "Kapitel samhällsbyggnadsprocess" bifogas som bilaga.

Energi- och Klimatstrategin's nio prioriterade områden

UTSLÄPPSMINSKNING	
 <p>FOSSILFRI VÄGTRAFIK</p>	<p>Fossilfri vägtrafik och ökat antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik</p> <p>Utsläppen från vägtrafik är den största lokala utsläppskällan och minskar för långsamt, trots att det finns beprövade lösningar och fattade beslut. Arbetet med att minska Borås Stads egna utsläpp från persontransporter, arbetsfordon och upphandlade transporter har hög prioritet. Borås Stad ska även skapa förutsättningar för privatpersoner och näringsliv att minska körsträckor, att skapa effektivare godstransporter, att kunna välja hållbara bränslen och el och att kunna välja gång, cykel och kollektivtrafik som transportsätt.</p>
 <p>RESURSEFFEKTIV KONSUMTION OCH PRODUKTION</p>	<p>Resurseffektiv konsumtion och produktion</p> <p>Inköp av resurskrävande varor, tjänster och mat står för en stor andel av boråsarnas individuella utsläpp och för Borås Stads klimatpåverkan. Arbetet med att minska dessa utsläpp går sakta och potentialen att agera med relativt enkla medel är stor. Borås Stads insatser ska fokusera på fem områden.</p> <p>*Inköp av varor, livsmedel och tjänster ska ske med ökad prioriteringen på minskad klimatpåverkan och hållbar resursanvändning, cirkulära användningsmodeller och minskad avfallsmängd. En ökad prioritering kräver en noggrann avvägning mot andra krav på kvalitet och hållbarhet.</p> <p>*Öka arbetet med att sprida kunskap och inspiration och att skapa strukturella förutsättningar för invånarna att kunna konsumera mer hållbart och cirkulärt. Det hållbara valet ska vara självklart och lätt.</p> <p>*Stödja det lokala näringslivet i en klimatomställning genom att erbjuda bland annat rådgivning och samordning.</p> <p>*Stärka rollen som hållbar arbetsgivare genom att uppmuntra och underlätta för anställda att minska sitt klimatavtryck.</p> <p>Utbilda barn och unga till klimatsmarta boråsare. Klimathänsyn och hållbar livsstil ska bli en självklar del av vardagen för nästa generation boråsare.</p>
 <p>RESURSEFFEKTIV ENERGIANVÄNDNING OCH -FÖRSÖRJNING</p>	<p>Resurseffektiv energianvändning och -försörjning</p> <p>När fossil olja som basbränsle i uppvärmningssystemen fasats ut, behöver de positiva satsningarna på fjärrvärme och kraftvärmeproduktion fortsätta samtidigt som det väntar nya utmaningar. Borås Stad måste minska effektoppar i användningen av värme och el som ofta innebär beroende av fossil energi. För att gynna en ökad produktion av hållbar el med lokal användning behöver kommunkoncernen Borås Stad undersöka möjligheter att lagra energi över kort och lång tid. Utöver dessa utmaningar behöver vi också fokusera på hushållning med energi. Även hållbara, förnybara bränslen och solceller har en miljö- och klimatpåverkan, därför är en minskad energi- och resursanvändning alltid prioriterad.</p>
 <p>BYGGNATION MED LÅG KLIMATPÅVERKAN</p>	<p>Byggnation med låg klimatpåverkan</p> <p>Byggmaterial såsom traditionell betong, asfalt och stål samt byggprocesser är områden som orsakar stora utsläpp. Utsläppen mäts och åtgärdas för närvarande inte i någon större omfattning. Borås Stad ska bli bättre på att välja och beställa byggtreprenader, byggmaterial och byggprocesser som är optimerade utifrån ett livscykelperspektiv. Byggnationen ska orsaka låga utsläpp under byggskedet, kräva låg energianvändning under drift och leda till ökad möjlighet till återbruk och återvinning vid rivning.</p>

ÖKAD LAGRING & UPPTAG AV CO₂

Ökad lagring och upptag av koldioxid

Det räcker inte att minska utsläppen, utan kommunkoncernen måste även se över möjligheterna att skapa så kallade negativa utsläpp, det vill säga upptag av koldioxid. Mark och skog som Borås Stad äger och förvaltar har potential att ta upp mer koldioxid. Genom ökat kunskapsutbyte mellan Borås Stad och andra aktörer kan alla parter utveckla sitt arbete med att optimera markanvändning och skogsbruk ur ett klimatperspektiv. Även tekniska åtgärder för att binda och lagra koldioxid ska undersökas och implementeras.

STRATEGIER FÖR KLIMATANPASSNING

INTEGRERING AV KLIMATANPASSNING I BORÅS STAD

Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter

Borås Stad behöver integrera anpassningen i kommunkoncernens berörda verksamheter. Den kommunövergripande samordningen som berör klimatanpassningen ska fortsätta utvecklas med strukturell kunskapsfördelning och förankring i kommunkoncernen.

KLIMATANPASSNING I DEN FYSISKA PLANERINGEN & BEFINTLIG BEBYGGELSE

Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse

Borås Stad ska genom fysisk planering öka samhällets förmåga att hantera klimatets förändringar. Kommunkoncernen ska utveckla kommunkoncernens fastighetsbestånd, både nya och befintliga bostäder och arbetsplatser, för att hantera ett varmare och blötare klimat. Borås Stad ska aktivt bidra till att det privata fastighetsbeståndet blir klimatanpassat.

TRYGG OCH SÄKER TEKNISK INFRASTRUKTUR I ETT FÖRÄNDRAT KLIMAT

Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat

I ett förändrat klimat kommer vår infrastruktur utmanas. Funktionen av anläggningar och strukturer som säkrar grundläggande funktioner i samhälle behöver säkerställas så att de fungerar oavsett väder och klimat.

ROBUST OCH SÄKER LEDNING I KRIS ORSAKAT AV KLIMATFÖRÄNDRINGAR

Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar

Borås Stad är den samlande kraften i kommunen för att hantera krissituationer, även i ett förändrat klimat. I kommunens risk- och sårbarhetsanalys ska aspekter för klimatanpassning tas med för att analysera hur samhället kan skyddas vid extrema väderhändelser.

Nuläge inom Utsläppsminskning

Område; Fossilfri vägtrafik och antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik

Målsättningar som LFF jobbar mot:

- Plan för utbyggnad av laddinfrastruktur för elfordon
- Klimatlöfte; Våra nya personbilar är fossilfria (Klimat 2030, Länsstyrelsen Västra Götaland)

Samarbetsgrupper:

- Deltar i arbetsgrupp Mobility Management (Borås Stad)
- Deltar i samarbetsgrupp för laddinfrastruktur (Borås Stad).

Kort beskrivning av LFF´s nuläge inom område Fossilfri vägtrafik:

LFF har i nuläget ingen personal som har tjänstebil. I det fall det blir aktuellt att upphandla tjänstebilar, så kommer upphandling att innehålla krav motsvarande Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier för personbilar.

I entrén till LFF finns en elcykel och en vanlig cykel som personalen kan låna. LFF har även inköpt utrustning för att underlätta digitala möten, vilket bidrar till att minska biltrafik.

Vid nybyggnadsprojekt styrs antal cykelställ som projekteras av P-norm. I P-norm finns ett krav för antal cykelställ relaterat till person-antal (anges i %).

I det fall verksamheter i befintliga fastigheter önskar tillbygga cykelförråd, så skall verksamheten inkomma med en ansökan om verksamhetsanpassning till LFN´s diarium.

LFN har inlämnat en "Plan för utbyggnad av laddinfrastruktur för elfordon". Det har dock inte inkommit några beställningar för installation av laddstolpar från verksamheter. 1 Januari 2025 börjar en ny förordning gälla som ställer krav på laddinfrastruktur för bland annat befintliga byggnader ska finnas. Vilket LFF strävar mot att uppfylla tillsammans med den plan LFN tagit fram. En person är sedan september 2021 tillsatt hos LFF för att stötta verksamheter som önskar beställa laddstolpar. LFF deltar i samarbetsgrupp inom Borås Stad, där det arbetas kring aktiviteter och målsättningar för att installera laddstolpar.

LFF deltar i Borås Stad´s nätverk för Mobility Management som syftar till att uppnå ett mer hållbart resande bland de som bor och verkar i Borås med hjälp av beteendeförändrande åtgärder.

Beskrivning av nuläge för gemensamma Samhällsbyggnadsprocessen (se bilaga 1) :

Nämnderna påverkar utvecklingen genom att arbeta för förtätning på hårdgjorda ytor enligt översiktsplanen och genom att styra trafiken genom parkeringsreglering genom bland annat parkeringsprogram, parkeringsregler och parkeringsköpsavtal. Borås blir mer transporteffektiv genom att Borås Stad planerar för att kommunal service i stor utsträckning går att nå utan bil. Borås Stad främjar gång, cykling och kollektivtrafik bland annat genom utbyggnad av cykelvägnätet och genom mobility management-åtgärder. Hållbara resor till skolan främjas genom projekt och fysiska åtgärder.

Vad kan LFF utveckla:

Jobba vidare i gruppen för samverkan kring laddinfrastruktur, identifiera och tydliggöra kostnadsfrågor samt hitta verksamheter som önskar installera laddstolpar. Därutöver inleda pilotprojekt för laddstolpar vid egna fastigheter. Att implementera den förordning som börjar gälla 1 januari 2025 om att minst en laddpunkt ska finnas per 20e parkeringsplats för befintliga byggnader.

Tillbyggnad av cykelförråd i befintliga fastigheter efter beställning för verksamhetsanpassning från verksamheter.

Ev inköpa el-moped, för att främja att LFF's egna personal lätt ska kunna välja ett fordon med fossilfritt drivmedel.

Deltagande i strategiska gruppen Samhällsbyggnadsprocessen (se bilaga 1) :

Aktivitet/Mål på kort sikt; Se över hur beslutsunderlag kan tydligare visa hur åtgärder påverkar koldioxidbudgeten samt de tre hållbarhetsperspektiven. Vilka steg behöver göras, på vilken nivå (projektstorlek) och av vilken organisation. Ansvarig: Alla fem nämnder

Område; Resurseffektiv konsumtion och produktion

Målsättningar som LFF jobbar mot:

LFF har inga målsättningar inom området.

Samarbetsgrupper:

- Har deltagit i framtagande av den regionala avfallsplanen.
- Deltar i Borås Rent & Snyggt

Kort beskrivning av LFF´s nuläge inom område Resurseffektiv konsumtion och produktion:

Några större inköp av livsmedel görs inte av LFF.

Inköp av datorer görs av Dataservice.

Telefoner hyrs under 2 år, inköp av telefoner görs av Servicekontoret.

Kontorsmaterial beställs för det mesta genom Agresso, ibland görs direktinköp av kontorsmaterial hos Staples (i Borås).

Kontorsmöbler köps in via upphandlad leverantör (RAM-avtal upprättat av Koncerninköp).

Vad kan LFF utveckla:

Arbetsgruppen anser att LFF har liten potential för påverkan inom detta område.

Inköp av byggvaror tas upp i område, Klimatsmart byggnation.

Område; Resurseffektiv energianvändning och -försörjning

Målsättningar som LFF jobbar mot i Borås Stads ägda fastigheter:

- Miljömål 4b, I nybyggnation och större ombyggnationer ska energianvändningen vara minst 15% lägre för bostäder och minst 30% lägre för lokaler än kravet i Boverkets byggregler, BBR

-Miljömål 4c, Energianvändningen för lokaler, bostäder och offentlig utomhusbelysning ska minska med 15 procent från 2016.

Samarbetsgrupper:

- Deltar i nätverk Energi och Bygg (Borås Stad).
- Deltar i nätverk genom Energikontoret Väst (regionalt nätverk)

Kort beskrivning av LFF´s nuläge inom område Energieffektiv energianvändning och –produktion:

LFF´s driftenhet driver energieffektiviserings projekt i Borås Stads befintliga ägda fastigheter bl.a. genom:

- analys av energistatistik är en naturligt ingående komponent
- att installera solceller.
- att göra installation av bergvärme pumpar, luft/luft och solvärme-pumpar vid direkt-el-konverteringar.
- att ersätta gammal belysning med ny energieffektiv LED-belysning
- att ersätta gammal ventilation med ny energieffektiv ventilation

I nuläget finns ett fåtal fastigheter där eldningsolja finns kvar, eldningsolja används i dessa fastigheter som spets/reserv-energi.

Vid större nybyggnationer och större ombyggnader görs energieffektiviseringar, bl.a. genom:

- ställa krav för Miljömål 4b vid upphandling av byggprojekt
- installation av solceller

LFF redovisar årligen energianvändning och energiproduktion för fastigheter som ägs av Borås Stad till Miljöförvaltningen.

Under 2020 bidrog solceller på fastigheter ägda av Borås Stad med energiproduktion ca 620 MWh (motsvarar energiförbrukning för ca 30 villor).

Vad kan LFF utveckla:

Arbetsgruppen anser att vi skulle fortsätta utveckla arbetet med att:

- se över möjlighet för att ta bort/ersätta eldningsolja för uppvärmning i Borås Stad´s fastigheter.
- i samband med om- och nybyggnationer i inhyrda fastigheter skall möjlighet till energieffektivisering beaktas.
- analyseras energistatistik för ägda fastigheter, dra slutsatser och att utifrån detta uppstarta energiförbättringsprojekt (detta är en naturligt ingående komponent i driftenhetens arbete)

Område; Byggnation med låg klimatpåverkan

Målsättningar som LFF jobbar mot i Borås Stads ägda fastigheter:

- Miljömål 3a, Byggnationer och markentreprenader ska vara miljö- och hälsomässigt hållbara.
 - Andel kvalitetssäkrade nybyggda byggnader med särskilt fokus på fukt, ljud och inomhusmiljö.
 - Hur säkerställer ni att material är inom kategorin A och B (i undantagsfall kategori C) inom Sunda Hus databasen (eller motsvarande) i markentreprenader och byggnationer?
- Klimatlöfte; Vi minskar klimatbelastningen över livscykeln vid byggnation (Klimat 2030, Länsstyrelsen Västra Götaland)

Samarbetsgrupper:

- Deltar i nätverk Energi och Bygg (Borås Stad).
- Deltar i nätverk genom Energikontoret Väst (regionalt nätverk)

Kort beskrivning av LFF's nuläge inom område Byggnation med låg klimatpåverkan:

Nybyggnation, om-och tillbyggnad i egen regi:

Upphandling för större byggprojekt läggs ut via Tendsign av Byggenheten. Miljökrav ställs idag via Miljöprogram och hänvisning till miljömål 3a för Borås Stad'. Miljökraven innefattar bl.a. att byggmaterial ska vara klassificerade A eller B i Sunda Hus miljödatabas.

LFF's byggenhet utarbetar rutiner och arbetssätt kopplat till lagstiftningens krav på klimatdeklarationer som införs 2022. LFF följer den nationella strategin att först utarbeta arbetssätt kring framtagande av klimatkalkyler innan man sätter interna målsättningar i form av kravnivåer.

Befintliga fastigheter:

Vid byggprojekt i befintliga fastigheter, görs större upphandlingar via RAM-avtal (görs av Koncerninköp), och ibland görs mindre upphandlingar av fastighetsförvaltare. I mindre underhållsprojekt ställs idag krav för att entreprenörer ska uppfylla miljömål för Borås Stad, vilket bl.a. kan innebära krav på att varor ska uppfylla Sunda Hus klassificering A eller B.

Vad kan LFF utveckla:

Arbetsgruppen anser att vi skulle fortsätta utveckla arbetet för att:

- få bättre samordning för att försöka undvika tillfälliga lokaler (paviljonger), t.ex att flytta om, jobba mera med lokalinventering. Fortsätta arbetet med LRP (Lokalresursplan).
- verka för att i ett tidigt skede bjuda in verksamheten Återbruk (ALF) för inventering av ytor, objekt och inventarier som skall avyttras, byggas om eller lämnas för att kunna nyttja återanvändning.
- höja kompetens för att kunna ställa klimatkrav vid upphandlingar av byggprojekt.
- öka kompetens för klimatkalkylering i projekt.

Område; Ökad lagring och upptag av CO₂

Målsättningar som LFF jobbar mot:

LFF har inga målsättningar inom området.

Samarbetsgrupper:

Kort beskrivning av LFF's nuläge inom område Ökad lagring och upptag av CO₂:

För Gässlösa skola har det projekterats takpapp som består av material som ska kunna binda CO₂.

Vid projektering av nya skolor så planteras det träd på skolgårdar.

Sedumtak finns på ett mindre antal befintliga fastigheter.

Det råder en osäkerhet i arbetsgruppen kring om det är bra för fastigheter med gröna tak, och behov av ökade resurser då gröna tak ska skötas.

Beskrivning av nuläge för gemensamma Samhällsbyggnadsprocessen (se bilaga 1):

Översiktsplanen följs inte konsekvent nog där förtätning ska främst ske på redan ianspråktagen yta. Definitionen lämnar för stort utrymme för olika tolkningar.

Vid nybyggnation ökas graden av trä som byggnadsmaterial.

Vad kan LFF utveckla:

Arbetsgruppen anser att det vid inköp av träd skulle kunna väljas träd med stor förmåga att binda CO₂.

Nuläge inom Klimatanpassning

Område; Integrering av klimatanpassning i Borås Stad

Målsättningar som LFF jobbar mot:

- LFF jobbar med att ta fram en handlingsplan för att realisera Borås Stad's Energi- och Klimatstrategi.

Samarbetsgrupper:

- Deltar i nätverk för kontaktpersoner som koordinerar arbete för att ta fram Handlingsplan för att realisera Borås Stad's Energi- och Klimatstrategi.

Kort beskrivning av LFF's nuläge inom område Integrering av klimatanpassning i Borås Stad:

LFF fortsätter att jobba för att integrera Borås Stad's Energi- och Klimatstrategi genom att vid behov revidera handlingsplanen och arbeta vidare med mål/aktiviteter kopplat till denna.

Vad kan LFF utveckla:

LFF fortsätter att jobba för att integrera Borås Stad's Energi- och Klimatstrategi genom att vid behov revidera handlingsplanen och arbeta vidare med mål/aktiviteter.

Område; Integrering av klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse

Målsättningar som LFF jobbar mot:

LFF har inga målsättningar inom området.

Samarbetsgrupper:

- Deltar i Lokaliseringsgrupp (Borås Stad) som tittar på att tomter är lämpliga för byggnation.

Kort beskrivning av LFF's nuläge inom område Integrering av klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse:

LFF's byggavdelning deltar i Lokaliseringsgrupp inom Borås Stad, där man tittar på lämpliga tomter för byggnation. Inom Lokaliseringsgruppen är deltagarna medvetna om klimatets förändringar och klimatanpassning finns med på agendan.

Beskrivning av nuläge för gemensamma Samhällsbyggnadsprocessen (se bilaga 1):

Driftfrågan kan skapa konflikt, det den ena planerar för innebär merarbete för en annan verksamhet vilket inte alltid tas höjd för. Arbetet med området saknar flera arbetsätt idag. Kartläggning av t.ex. skyfall, riskhanteringsplaner MSB och annat underlagsmaterial är på gång. I detaljplaner ser vi till att utgångar klarar höga vattennivåer. Vi ser till att höja marken vid Viskan och skapar dagvattendiken mm. Hänsyn ska tas till eventuella höga flöden genom att byggnader/lokaler får delvis högre grunder för att motverka vatteninsläpp. Kraven finns på att klara av högsta flöden på Viskan och skyfall 200 års-scenarier. Detta konkreta innebär upphöjda entréer där det behövs och som det framgår i texten regngårdens med lokala fördröjningsmagasin. Vi ingår dock i vattengruppen och där planerar man för en långsiktigt större lösning som kan innebära t.ex förhöjning av Öresjön uppströms.

Vad kan LFF utveckla:

LFF kan t.ex verka för att få mindre asfaltsytor och mera grönytor på skolgårdar. Frikyla och "Gröna tak" är exempel på teknik som skulle kunna användas vid lämpliga tillfällen.

Deltagande i Samhällsbyggnadsprocessen (se bilaga 1) :

-På kort sikt; Den nya skyfallskarteringen ska analyseras när den är klar, och möjliga nya arbetsätt utifrån karteringen ska undersökas. Ansvarig nämnd: Alla nämnder

-På lång sikt; Ta fram förslag på ÖP-komplettering om klimatanpassning (ex. översvämningar). Ansvarig: Kommunstyrelsen tillsammans med övriga nämnder

Område; Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat

Målsättningar som LFF jobbar mot:

LFF har inga målsättningar inom området.

Samarbetsgrupper:

Kort beskrivning av LFF's nuläge inom område Integrering av klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse:

LFF ansvarar inte för infrastruktur, det förutsätts att el och vatten kan levereras fram till fastigheterna.

Reservaggregat finns bl.a. i Stadshuset.

Beskrivning av nuläge för gemensamma Samhällsbyggnadsprocessen (se bilaga 1) :

Dagvattengrupp är tillsatt för ökat samarbete. BEMAB förstärker dagvattenanläggningen kontinuerligt. Områdena behöver vara större än detaljplaner. Ökar graden av självförsörjning genom fortsatt utbyggnad av solenergianläggningar. Tekniska nämnden bygger ut GC-vägar enligt plan.

Vad kan LFF utveckla:

Utreda och ev förbereda med uttag för reservkraft.

Utforma solcellsanläggningar så att de levererar el även vid strömavbrott, "ö-drift".

Område; Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar

Målsättningar som LFF jobbar mot:

LFF har inga målsättningar inom området.

Samarbetsgrupper:

Kort beskrivning av LFF´s nuläge inom område Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar:

Borås Stad har upprättat en Risk- och Sårbarhetsanalys.

Området är uppe i den gemensamma Samhällsprocessen, där det arbetas med, kartläggning av t.ex. skyfall, riskhanteringsplaner MSB och annat underlagsmaterial är på gång.

Vad kan LFF utveckla:

Deltagande i strategiska gruppen Samhällsbyggnadsprocessen.

Prioritering

Av de nio strategiska områden i energi- och klimatstrategin har LFN/LFF störst potential att påverka områdena.

✓ **Fossilfri vägtrafik och antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik**

Samverkar med:

Plan för utbyggnad av laddinfrastruktur för elfordon

Klimatlöfte; Våra nya personbilar är fossilfria (Klimat 2030, Länsstyrelsen Västra Götaland)

Deltagande i strategiska gruppen Samhällsbyggnadsprocessen (se bilaga 1) :

Aktivitet/Mål på kort sikt; Se över hur beslutsunderlag kan tydligare visa hur åtgärder påverkar koldioxidbudgeten samt de tre hållbarhetsperspektiven. Vilka arbetssteg behöver göras, på vilken nivå (projektstorlek) och av vilken organisation. Ansvarig: Alla fem nämnder

✓ **Resurseffektiv energi-användning och försörjning**

Samverkar med:

Miljömål 4b, I nybyggnation och större ombyggnationer ska energianvändningen vara minst 15% lägre för bostäder och minst 30% lägre för lokaler än kravet i Boverkets byggregler, BBR

Miljömål 4c, Energianvändningen för lokaler, bostäder och offentlig utomhusbelysning ska minska med 15 procent från 2016.

✓ **Byggnation med låg klimatpåverkan**

Samverkar med:

Miljömål 3a, Byggnationer och markentreprenader ska vara miljö- och hälsomässigt hållbara.

-Andel kvalitetssäkrade nybyggda byggnader med särskilt fokus på fukt, ljud och inomhusmiljö.-

-Hur säkerställer ni att material är inom kategorin A och B (i undantagsfall kategori C) inom Sunda Hus databasen (eller motsvarande) i markentreprenader och byggnationer?

Klimatlöfte; Vi minskar klimatbelastningen över livscykeln vid byggnation (Klimat 2030, Länsstyrelsen Västra Götaland)

Mål / Aktiviteter

Inom område; Fossilfri vägtrafik och antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik

På kort sikt:

Att arbeta vidare med upprättad "Plan för utbyggnad av laddinfrastruktur för elfordon- Lokalförsörjningsnämnden", och utveckla arbetet för att främja installation av laddstolpar vid Borås Stads fastigheter.

Bringa klarhet i kostnadsfrågan och kunna ta fram en kostnadsplan. ????? KOSTNADSPLAN

Från Samhällsbyggnadsprocessen (se bilaga 1):

Se över hur beslutsunderlag kan tydligare visa hur åtgärder påverkar koldioxidbudgeten samt de tre hållbarhetsperspektiven. Vilka arbetssteg behöver göras, på vilken nivå (projektstorlek) och av vilken organisation. Ansvarig: Alla fem nämnder

På lång sikt:

Laddinfrastrukturen vid Borås Stads fastigheter, ska på lång sikt vara så utbyggd, att vid inköp av nya fordon, ska el-drivna fordon kunna vara ett självklart val.

Inom område; Resurseffektiv energi-användning och försörjning

På kort sikt:

Arbeta vidare med direktelkonverteringar, byte till LED-belysning, installera solcellsanläggningar, batterilager, optimera/justera och byta ut gammal utrustning gällande värme, ventilation och styr.

Skaffa kompetens för klimatkalkylering inom energiområdet.

På lång sikt:

Undersöka möjlighet och teknik för att lagra elenergi.

Kunna utföra klimatkalkyleringar, och ställa klimatkrav vid upphandling.

Effektstyra el för att undvika effekttoppar.

Inom område, Byggnation med låg klimatpåverkan

Mål

Hela bygg- och förvaltningsprocessen i egen regi ska kännetecknas av hållbara val. Alla Borås Stads lokaler ska vara yt- och energieffektiva och byggda i hållbara material för att kunna stå i sekel framöver, snarare än decennier. Detta innebär bland annat klimatoptimerat materialval, effektiv hållbar energianvändning i byggprocesser och ökat återbruk och återvinning av byggmaterial.

Aktiviteter

LFF:s byggavdelning ska för kommande investeringsprojekt ta fram klimatdeklarationer.

LFF:s byggavdelning ska utarbeta arbetssätt och rutiner för klimatkalkylering i sina projekt för att öka kunskapen om klimatavtrycket som investeringsprojekten leder till men också för att kunna göra medvetna materialval i projekten som leder till minskad klimatpåverkan. En sammanställning av gjorda val för minskad klimatpåverkan förs i alla projekt. Kloka val återanvänds i våra projekt genom kontinuerliga erfarenhetsåterföringar.

LFF:s byggavdelning medverkar till nätverk mellan byggherrar inom Borås stads för att utbyta erfarenheter och kunskapsspridning.

Klimatkalkyler tas fram för ett antal tidigare genomförda projekt för att skapa sig interna nyckeltal.

Träbyggnation ska alltid prövas som ett alternativ i alla kommande investeringsprojekt. En prövning skall visa om det är möjligt och om inte ska orsakerna redovisas

LFF:s miljöprogram uppdateras årligen för att säkerställa att våra byggarbetsplatser följer utvecklingen mot gröna byggarbetsplatser.

Återbruksinventering skall utföras i alla projekt där det finns befintliga byggnader som skall rivs eller byggas om. Höja kunskapen om hur återbrukat material behöver hanteras i hela kedjan från återmontering, lagring, återmontering och garanti.

Fördjupa kunskapen inom området återvinning.

Fördjupa kunskapen inom området Gröna tak.

Fördjupa kunskapen inom LCC för enskilda produktval.

LFF:s byggavdelning etablerar kontakten med strategiska samarbetspartners på området klimatkalkylering, återbruk och återvinning som stöd i våra projekt.

Solceller utreds i alla våra egna investeringsprojekt.

All nybyggnation i egen regi byggs enligt krav för P-märkning, vilket är en kvalitetsstämpel på byggnaderna och innebär att de kommer vara hållbara över lång tid och innebära minskat behov av underhåll och reparationer.

Revidering, formalia och förankring

Handlingsplan:

Översänds till Miljö- och Konsument nämnden som ett informationsärende.

Handlingsplanen arkiveras även i LFF´s verksamhetssystem IBinder, där översyn av handlingsplanen görs 1 ggn/år. Om det vid denna översyn framkommer att ändringar behöver göras i handlingsplanen, så startas ett ärende till LFN.

Mål/Aktiviter:

Mall för Mål/Aktiviter läggs in i verksamhetssystemet IBinder och kontrolleras 1/ggn år m.a.p. om ändringar behöver göras.

Mål/ Aktiviter dokumenteras och följs upp på K:// Energi- och Klimatstrategi, av ansvarig för respektive aktivitet.

Mål/Aktiviter sammanställs även årligen för att kunna rapporteras till Borås Stads årliga Klimatrapport.

Bilagor

Gemensamt kapitel för Borås Stads nämnder i samhällsbyggnadsprocessen

Samhällsbyggnadsprocessen har koppling till ett flertal strategiska områden i energi- och klimatstrategin. Då processen involverar flera nämnder har ett gemensamt kapitel formulerats till respektive nämnds handlingsplan. Utöver kapitlet har varje nämnd egna åtgärder och ambitioner i respektive handlingsplan.

Arbetet med att identifiera och följa upp åtgärder där flera nämnder behöver samverka kommer pågå kontinuerligt framöver. Strategiska gruppen är styrgrupp för arbetet. En arbetsgrupp tillsätts med representanter från alla förvaltningar som är representerade i strategiska gruppen.

De nämnder som har detta gemensamma kapitel är Tekniska nämnden, Miljö- och konsumentnämnden, Lokalförsörjningsnämnden, Kommunstyrelsen och Samhällsbyggnadsnämnden.

Prioritering

Av de nio strategiska områden i energi- och klimatstrategin har den gemensamma samhällsbyggnadsprocessen störst potential att påverka områdena.

- *Fossilfri vägtrafik,*
- *Ökad lagring och upptag av CO₂,*
- *Klimatanpassad fysisk planering och bebyggelse*
- *Trygg och säker infrastruktur.*

Fossilfri vägtrafik

Nuläget

Nämnderna påverkar utvecklingen genom att arbeta för förtätning på hårdgjorda ytor enligt översiktsplanen och genom att styra trafiken genom parkeringsreglering genom bland annat parkeringsprogram, parkeringsregler och parkeringsköpsavtal. Borås blir mer transporteffektiv genom att Borås Stad planerar för att kommunal service i stor utsträckning går att nå utan bil. Borås Stad främjar gång, cykling och kollektivtrafik bland annat genom utbyggnad av cykelvägnätet och genom mobility management-åtgärder. Hållbara resor till skolan främjas genom projekt och fysiska åtgärder.

Åtgärder på kort sikt

Förtydliga roll och ansvarsfördelning för arbetet med mobility management (beteendepåverkan) och annan utåtriktat mobilitetsarbete. Ett förslag på ansvarsfördelning och nödvändiga resurser lämnas till Klimatrådet. Arbetet behöver synkas med trafikplanen som är under utarbetande. Ansvarig: Kommunstyrelse med hjälp av Tekniska nämnden, Miljö- och konsumentnämnden och Samhällsbyggnadsnämnden.

Ta fram en gemensam vision för ett stationsområde som bygger på hållbart resande. Ansvarig: Kommunstyrelsen med tilltänkt projektorganisation för stationsområdet.

Se över hur beslutsunderlag kan tydligare visa hur åtgärder påverkar koldioxidbudgeten samt de tre hållbarhetsperspektiven. Vilka arbetssteg behöver göras, på vilken nivå (projektstorlek) och av vilken organisation. Ansvarig: Alla fem nämnder

Öka kunskap bland beslutsfattare och handläggare avseende positiv och negativ klimatpåverkan från trafikåtgärder. Under 2022 genomförs gemensamma utbildningar på områdena mobility management, cykelinfrastruktur och markomvandling. Ansvarig: Tekniska nämnden med bistånd av Kommunstyrelsen

Utreda och testa verktyg för hållbarhetsbedömning av detaljplaner. Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden

Revidera Cykelplanen 2021. Ansvarig: Tekniska nämnden

Åtgärder på lång sikt

Undersöka möjligheten för en omlastningsterminal för gods på järnväg. Ansvarig: Kommunstyrelsen

Ökad lagring och upptag av CO2

Nuläget

Översiktsplanen följs inte konsekvent nog där förtätning ska främst ske på redan ianspråktagen yta. Definitionen lämnar för stort utrymme för olika tolkningar.

Vid nybyggnation ökas graden av trä som byggnadsmaterial.

Åtgärder på kort sikt

Utreda hur vi kan kräva kompensationsåtgärder när det sker markomvandlingar vid exploatering. Ansvarig: Kommunstyrelsen med bidrag från Tekniska nämnden

Fortsätta testa och utvärdera verktyg för grönytefaktor. Ansvarig: Miljö- och konsumentnämnden tillsammans med Samhällsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden och Kommunstyrelsen.

På lång sikt

Definiera vilken mark som är lämplig för exploatering och vilken som är lämplig att bevara utifrån klimat, klimatanpassning och miljöperspektiv. Definitionen ligger till grund för samhällsplanering och strategiska markköp. Ansvarig: Kommunstyrelsen

Undersöka hur kompensationsåtgärder kan tas med i ÖP, grönområdesplan eller andra övergripande styrdokument. Ansvarig Kommunstyrelsen

Klimatanpassad fysisk planering och bebyggelse

Nuläget

Driftfrågan kan skapa konflikt, det den ena planerar för innebär merarbete för en annan verksamhet vilket inte alltid tas höjd för. Arbetet med området saknar flera arbetssätt idag. Kartläggning av t.ex. skyfall, riskhanteringsplaner MSB och annat underlagsmaterial är på gång. I detaljplaner ser vi till att utgångar klarar höga vattennivåer. Vi ser till att höja marken vid Viskan och skapar dagvattendiken mm. Hänsyn ska tas till eventuella höga flöden genom att byggnader/lokaler får delvis högre grunder för att motverka vatteninläpp. Kraven finns på att klara av högsta flöden på Viskan och skyfall 200 års-scenarier. Detta konkreta innebär upphöjda entréer där det behövs och som det framgår i texten regngårdens med lokala fördröjningsmagasin. Vi ingår dock i vattengruppen och där planerar man för en långsiktigt större lösning som kan innebära t.ex förhöjning av Öresjön uppströms.

Åtgärder på kort sikt

Förutsatt att investeringsmedel beviljas av kommunfullmäktige är konkreta klimatanpassnings-åtgärder föreslagna att genomföras i Tekniska nämndens regi (i vissa fall med stöd av andra nämnder och akademien). Detta kan vara (dag-)vattenpark inom befintlig detaljplan, säkring av park- och gångvägar mot skyfall, säkring av vattendrag, justering av markhöjder på utsatt allmän plats. Om åtgärderna kräver ansökan för vattenverksamhet blir åtgärderna på lite längre sikt.

Andra åtgärder på kort sikt kan till exempel vara strategiska markköp, klimatanpassad förvaltning av kommunens mark, styrning av arrendavtal, och att identifiera vilken mark är som lämplig för exploatering utifrån klimat, anpassning och miljöperspektiv i sitt sammanhang. Se även *CO2-lagring*.

Kompensationsåtgärder. Se CO2 lagring

Grönytefaktorn. Se CO2 lagring

Den nya skyfallskarteringen ska analyseras när den är klar, och möjliga nya arbetssätt utifrån karteringen ska undersökas. Ansvarig nämnd: Alla nämnder

Åtgärder på lång sikt

Ta fram en handlingsplan för översvämning av Viskan, konkreta åtgärder utmed hela Viskan. Ansvarig: Miljö- och konsumentnämnden

Ta fram en handlingsplan för dagvattenfrågan, öka fördröjning med mera. Stadens dagvattengrupp arbetar med frågan. Ett statligt arbete pågår också och förväntas vara klart under 2024. Ansvarig: Kommunstyrelsen

Lämplighetspröva gamla planer, ifall det är lämpligt att bygga i dessa områden. Ansvarig Samhällsbyggnadsnämnden

Ta fram förslag på ÖP-komplettering om klimatanpassning (ex. översvämningar). Ansvarig: Kommunstyrelsen tillsammans med övriga nämnder

Trygg och säker teknisk infrastruktur

Nuläget

Dagvattengrupp är tillsatt för ökat samarbete. BEMAB förstärker dagvattenanläggningen kontinuerligt. Områdena behöver vara större än detaljplaner. Ökar graden av självförsörjning genom fortsatt utbyggnad av solenergianläggningar. Tekniska nämnden bygger ut GC-vägar enligt plan.

Åtgärder på kort sikt

Undersöka och skapa dagvattenlösningar som är anpassade till ett förändrat klimat, raingardens m.m. som fördröjer avrinningen. Ansvarig Tekniska nämnden

Stärka samarbetet med Borås Energi och Miljö samt Borås elnät för att gemensamt identifiera åtgärder avseende infrastruktur såsom dricksvattenförsörjning, ledningsnät för vatten, avlopp och el. Det pågår redan gemensamma insatser, t ex i arbetet med riskhanteringsplanen.

Ansvarig: Kommunstyrelsen

Åtgärder på lång sikt

Utveckla cykelplanen, förbättra kollektivtrafik, tillse att medel finns för drift och underhåll av befintliga GC-nät. Klimatsäkra kommunala gator för att säkerställa viktiga samhällsfunktioner. Ansvarig Tekniska nämnden

Miljö- och konsumentnämndens handlingsplan

För att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Arbetsprocessen	3
Mål och aktiviteter för utsläppsminskning	3
1. Fossilfri vägtrafik.....	3
2. Resurseffektiv konsumtion och produktion	4
3. Byggnation med låg klimatpåverkan	5
4. Resurseffektiv energianvändning och försörjning	5
5. Ökad lagring och upptag av koldioxid	6
6. Övrigt arbete för utsläppsminskning	6
Ansvarsfördelning för mål och aktiviteter för utsläppsminskning	7
Mål och aktiviteter för klimatanpassning	8
1. Miljöförvaltningen ska verka för att öka Borås kommuns resiliens mot klimatets förändringar.....	9
2. Miljöförvaltningen ska bidra till ett klimatanpassat samhällsbyggande i Borås Stad.....	10
3. Miljöförvaltningen ska arbeta för att gynna naturbaserad klimatanpassning i Borås Stad	11
4. Integrering av klimatanpassning i Miljöförvaltningens tillsynsverksamhet.....	12
Ansvarsfördelning för mål och aktiviteter för klimatanpassning	13
Kapitel för nämnderna i samhällsbyggnadsprocessen	15
1. Fossilfri vägtrafik.....	15
2. Ökad lagring och upptag av CO ₂	16
3. Klimatanpassad fysisk planering och bebyggelse.....	16
4. Trygg och säker teknisk infrastruktur	17

Bakgrund

I december 2020 antog Borås Stad en ny energi- och klimatstrategi som syftar till att konkretisera den lokala koldioxidbudgeten och anpassa samhället till ett förändrat klimat. Strategin fastslår nio prioriterade fokusområden som varje verksamhet inom kommunkoncernen behöver arbeta med. Varje bolag och förvaltning ska ta fram en handlingsplan som redovisar hur respektive verksamhet planerar att realisera strategin. Det här dokumentet utgör Miljö- och konsumentnämndens handlingsplan för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi. Samtliga mål och aktiviteter i handlingsplanen integreras i förvaltningens verksamhetsplanering och miljödiplomering. Miljöförvaltningen ansvarar för att samordna och följa upp energi- och klimatstrategin och de tillhörande handlingsplanerna. Tillsammans med Stadsledningskansliet utgör Miljöförvaltningen en stödfunktion, Klimatkommittén, inom Borås Stad för att stötta och hjälpa samtliga verksamheter att realisera energi- och klimatstrategin.

Arbetsprocessen

Den 19 april 2021 genomförde Klimatkommittén en workshop med Miljöförvaltningens ledningsgrupp i syfte att stötta förvaltningen i arbetet med energi- och klimatstrategin och påbörja underlaget till förvaltningens handlingsplan. Under hösten 2021 etablerades en arbetsgrupp med deltagare från respektive avdelning för att kartlägga nuläget, prioritera områden och ta fram aktiviteter för att realisera energi- och klimatstrategin. Arbetet genomfördes med regelbundna avstämningar med ledningsgruppen. Arbetsgruppens nulägesanalys av Miljöförvaltningens nuvarande arbete med utsläppsminskning och klimatanpassning finns sammanställt i bilaga 1.

Mål och aktiviteter för utsläppsminskning

1. Fossilfri vägtrafik

Miljöförvaltningen ansvarar för samordning, uppföljning och expertstöd gällande minskad klimatpåverkan från Borås Stads resor i tjänsten. Därtill berörs frågan om fossilfri vägtrafik i detalj- och översiktsplanering där Miljöförvaltningen bidrar med kunskap och underlag. Miljöförvaltningen deltar i interna och externa nätverk där trafik- och mobilitetsfrågor behandlas. Miljöförvaltningens nuvarande arbete fyller en viktig funktion inom Staden och bör fortsätta att bedriva likande sätt. Det är dock viktigt att på sikt hitta arbetssätt och målsättningar för hur Miljöförvaltningen strategiskt ska medverka i arbetet kring fossilfri vägtrafik inom kommunkoncernen, vilket konkretisera i mål 8.

Miljöförvaltningen behöver fortsätta att minska verksamhetens klimatpåverkan från resor i tjänsten. I förvaltningens Miljödiplomering synliggörs förvaltningens ambition för 2022. Miljödiplomeringens mål och aktiviteter gällande utsläppsminskning och klimatanpassning integreras i handlingsplanen. Följande mål och aktiviteter finns i den nuvarande Miljödiplomeringen och föreslås ingå i handlingsplanen.

Mål 1. Miljöförvaltningen ska minska sina utsläpp från tjänsteresor med 16 procent i linje med koldioxidbudgeten under 2021

Mål 2. Miljöförvaltningen ska öka andelen cykel- gång och kollektivtrafikspendlare under 2021/2022

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Informera alla nyanställda om möjligheterna till att leasa cykel, använda cykelrum och få rabatterat kollektivtrafikkort.

2. Resurseffektiv konsumtion och produktion

Miljöförvaltningen ansvarar för kommunens energi- och klimatrådgivning samt kommunens konsumentrådgivning. Konsumentrådgivningen berör ämnet hållbar konsumtion inom ramen för sina föreläsningar om konsumenträtt som riktar sig till de som bor och verkar i Borås. Därtill har Miljöförvaltningen varit deltagit i framtagandet av den delregionala avfallsplanen och är vanligtvis med och deltar i samordningen kring Kretsloppsveckan. Dessutom ansvarar Miljöförvaltningen för ett av kommunens klimatlöften kopplat till Västra Götalandsregionens Klimatlöften 2030. Enligt det löftet ska Miljöförvaltningen anordna utåtriktade event gällande klimatfrågor som kan beröra hållbar konsumtion. Miljöförvaltningen har dock behov av att strukturera och utveckla förvaltningens arbete för att stötta och hjälpa Boråsarna att minska klimatpåverkan från deras konsumtion. Följande mål och aktiviteter föreslås.

Mål 3. Miljöförvaltningen ska planera och genomföra ett avdelningsövergripande kommunikationskoncept kring hållbar konsumtion under 2022

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Skapa en arbetsgrupp i syfte att planera utåtriktade insatser för 2022. Arbetsgruppen bestämmer teman, utformning, eventuell samverkan och målgrupp för respektive aktivitet.
2. Aktiviteterna sammanställs och tidsbestäms i en avdelningsövergripande kommunikationsplan.
3. Kommunikationsplanen genomförs under 2022

Miljöförvaltningen behöver fortsätta att minska verksamhetens egen klimatpåverkan från konsumtionen av varor och tjänster. I förvaltningens Miljödiplomering synliggörs förvaltningens ambition för 2022 och dess mål och aktiviteter bör ingå i handlingsplanen. Följande mål och aktiviteter finns i den nuvarande Miljödiplomeringen och föreslås ingå i handlingsplanen.

Mål 4. Miljöförvaltningen ska minska sin miljöpåverkan från livsmedel och avfall under 2021/2022

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. När möten arrangeras av Miljöförvaltningen ska maten ha så liten negativ miljöpåverkan som möjligt. I första hand ska vegetariska, närproducerade och/eller ekologiska/Kravmärkta livsmedel väljas. Råvaruvalen ska vara säsongsbetonade.
2. Miljöförvaltningen ska fasa ut engångsbatterier.

Mål 5. Miljöförvaltningen ska undersöka klimatpåverkan från organisationens tjänstedatorer – och mobiler under 2021/2022

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Kartlägga och informera om teknikens miljöpåverkan på förvaltningen.
2. Undersöka möjligheter att ändra rutiner på högre nivå.

3. Byggnation med låg klimatpåverkan

Miljöförvaltningen deltar i Borås Stads energi- och byggnätverk och erbjuder expertstöd i uppföljningen av klimatpåverkan från Borås Stads byggnation som bland annat redovisas i den årliga Klimatrapporten. Miljöförvaltningen ansvarar för kommunens miljötillsyn som berör miljöfarligt avfall och sortering av avfall vid källan. Miljöförvaltningen har möjlighet att inkludera cirkulär avfallshantering vid bygg- och rivningsprojekt i förvaltningens miljötillsyn. Följande mål och aktiviteter föreslås.

Mål 6. Miljöförvaltningen ska genomföra miljötillsyn gällande cirkulär avfallshantering vid bygg- och rivningsavfall under 2022-2024

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Ta fram en projektplan och tillsynsmaterial
2. Inkludera projekt i verksamhetsplanering/tillsynsplan

4. Resurseffektiv energianvändning och försörjning

Miljöförvaltningen ansvarar för samordning, uppföljning och expertstöd gällande Borås Stads energianvändning och energiproduktion. Därtill berörs frågan om energianvändning- och försörjning i detalj- och översiktsplanering där Miljöförvaltningen bidrar med kunskap och underlag. Miljöförvaltningen deltar i interna och externa nätverk där energifrågor behandlas.

Miljöförvaltningens nuvarande arbete fyller en viktig funktion inom Staden och bör fortsätta att bedrivas på likande sätt. Det är dock viktigt att på sikt hitta arbetssätt och målsättningar för hur Miljöförvaltningen strategiskt ska medverka i arbetet kring resurseffektiv energianvändning- och försörjning inom kommunkoncernen, vilket konkretiseras i mål 8.

5. Ökad lagring och upptag av koldioxid

Miljöförvaltningens naturvårdsarbete gynnar på många sätt lagring och upptag av koldioxid. Det finns viktiga synergieffekter kring bevarandet av biologisk mångfald och urbana grönområden som har en god utsläppsminskade effekt. Miljöförvaltningen har dock inga uttalade arbetssätt eller målsättningar som kopplar samman naturvårdsarbetet och klimatarbetet. Det är viktigt att på sikt hitta arbetssätt och målsättningar för hur Miljöförvaltningen strategiskt ska medverka i arbetet kring ökad lagring och upptag av koldioxid inom kommunkoncernen, vilket konkretiseras i mål 8.

6. Övrigt arbete för utsläppsminskning

Miljöförvaltningen har behov av att på längre sikt skapa arbetssätt och målsättningar för Miljöförvaltningens strategiska samverkansprojekt med externa aktörer för att åstadkomma utsläppsminskningar på samhällelig nivå. Följande mål och aktiviteter föreslås.

Mål 7. Miljöförvaltningen ska arbeta strategiskt för att delta i fler externa samverkansprojekt under 2023-2025

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Kartlägga behovet av innovativa projekt. Bestämma vilka områden som i första hand behöver utvecklas med samverkansprojekt.
2. Undersöka möjliga samarbetsparters inom dessa områden, ex; lokala företagare, organisationer och forskningsinstitut
3. Aktivt leta efter nya utlysningar och omvärldsbevaka

Miljöförvaltningen har behov av arbetssätt och målsättningar för Miljöförvaltningens strategiska arbete inom Staden.

Mål 8. Miljöförvaltningen ska skapa arbetssätt och målsättningar för det miljöstrategiska arbetet inom kommunkoncernen till 2023

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Utvärdera önskvärda arbetssätt kring samverkan och uppföljning. Specifikt för områdena Fossilfri Vägtrafik, Resurseffektiv konsumtion, Resurseffektiv energianvändning- och försörjning och Ökad lagring och upptag av CO₂.
2. Tydliggöra ansvarsfördelningen inom kommunkoncernen

Ansvarsfördelning för mål och aktiviteter för utsläppsminskning

Mål	Aktivitet	Ansvarig avdelning	Tidsram
Mål 1	Miljöförvaltningen ska minska sina utsläpp från tjänsteresor med 16 procent varje år	Samtliga avdelningar. MSA ansvarar för uppföljning	2021/2022
Mål 2	Informera alla nyanställda om möjligheterna till att leasa cykel, använda cykelrum och få rabatterat kollektivtrafikkort	Samtliga avdelningen, specifikt Staben	2021/2022
Mål 3	Skapa en arbetsgrupp i syfte att planera utåtriktade insatser för 2022. Arbetsgruppen bestämmer teman, utformning, eventuell samverkan och målgrupp för respektive aktivitet. Aktivitetserna sammanställ och tidsbestäm i en avdelningsövergripande kommunikationsplan. Kommunikationsplanen genomförs under 2022	MSA, Konsument Borås och Miljötillsyn MSA och Staben MSA, Konsument Borås, Miljö- och livsmedelstillsyn med stöd av Staben och verksamhetsstöd	2021/2022
Mål 4	När möten arrangeras av Miljöförvaltningen ska maten ha så liten negativ miljöpåverkan som möjligt. I första hand ska vegetariska, närproducerade och/eller ekologiska/Kravmärkta livsmedel väljas. Råvaruvalen ska vara säsongsbetonade. Miljöförvaltningen ska fasa ut engångsbatterier.	Samtliga avdelningar. Verksamhetsstöd följer upp. Verksamhetsstöd	2021/2022
Mål 5	Kartlägga och informera om tjänstedatorer- och mobilers miljöpåverkan på förvaltningen. Undersöka möjligheter att ändra rutiner för inköp av tjänstedatorer- och mobiler på högre nivå.	MSA Verksamhetsstöd	2021/2022
Mål 6	Miljöförvaltningen ska genomföra miljötillsyn gällande cirkulär avfallshantering vid bygg- och rivningsavfall	Miljötillsyn	2022
Mål 7	Kartlägga behovet av innovativa projekt. Bestämna vilka områden som i första hand behöver utvecklas med samverkansprojekt. Undersöka möjliga samarbetspartners inom dessa områden, ex; lokala företagare, organisationer och forskningsinstitut Aktivt leta efter nya utlysningar och omvärldsbevaka	Samtliga avdelningar	2023-2025
Mål 8	Utvärdera önskvärda arbetssätt kring samverkan och uppföljning inom kommunkoncernen. Tydliggöra ansvarsfördelningen inom kommunkoncernen för de fem utsläppsområdena.	MSA och Staben	2023

Mål och aktiviteter för klimatanpassning

Miljöförvaltningen har ett väl integrerat arbete av klimatanpassning i sin organisation. Dock finns det utrymme för att förstärka arbetet på det sätt som mål och aktiviteter i denna handlingsplan syftar till.

Miljöförvaltningen leder och deltar i Stadens arbete med klimatanpassning på en mängd olika sätt, bland annat i Borås Stads strategiska planeringsarbete så som ÖP, strukturskisser, Viskans park, grönområdesplan, planarbete, bygglov, klimatrapport till kommunstyrelsen, LONA-projekt, skyfallsutredning, samordningsansvar för klimatanpassning, älvsamordningsarbete, tillsyn avloppsanläggningar-råvatten, dricksvatten, värmeverk, täkter och sist men inte minst den strategi som leder och ger detta arbete.

Mål och aktiviteter för klimatanpassning ska ses som en förlängning och utveckling av det arbete vi redan gör och utgår från den verksamhet som Miljöförvaltningen bedriver. T.ex. tillsyn enligt flera olika lagområden, miljö- och naturvård, samhälls- och stadsplanering, samt styrning, ledning och kommunikation både internt och extert.

Målen för klimatanpassning följer inte strukturen i Energi- och klimatstrategin till punkt och pricka, men målen och konkreta aktiviteter syftar till att uppfylla Energi- och klimatstrategin.

Handlingsplanen har fyra mål för klimatanpassning, alla med aktiviteter på kort och lång sikt. Kort sikt syftar på genomfört och klart till 2024. Lång sikt syftar på genomfört och klart till år 2030.

1. Miljöförvaltningen ska verka för att öka Borås kommuns resiliens mot klimatets förändringar

Målet har bäring på alla fyra strategierna för klimatanpassning i energi- och klimatstrategin: **Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar, trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat, klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse samt integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter.**

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

Kort sikt

1. Ansvarsförtydligande och kommunikation av Miljöförvaltningens interna arbete vid samhällstörande- och extraordinära händelser, tex smittskydd, brand, extremväderhändelse
2. Utredda hur kommunen ställer sig i frågan om klimatskador för kommuninvånare, samt verka för samarbete med yttre aktörer, tex Länsstyrelse, fastighetsägarna, försäkringsbolag
3. Utarbeta information till de som lever och verkar i kommunen angående klimatskador

Lång sikt

1. Verka för ett större mått av självförsörjning inom kommunen, i samarbete med närliggande region, tex inom livsmedel, beredskap och kompetens

2. Miljöförvaltningen ska bidra till ett klimatanpassat samhällsbyggande i Borås Stad

Målet har bäring på tre av strategierna för klimatanpassning i energi- och klimatstrategin: **Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat, klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse** samt **integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter.**

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

Kort sikt

1. Avseende detaljplaner och bygglov verka för och aktivt delta/leda i framtagande av internt handläggarstöd gällande planhandläggning, tillsyn och prövning för översvämningsrisker. Stödet ska ge anvisningar om i vilka områden översvämningsrisker förekommer, vilka skyddsnivåer som gäller och grundläggande principer för hanteringen
2. Miljö och konsumentnämnden utformar en skrivelse i samverkan med berörda nämnder med förslag om att upparbeta, omarbeta och i förekommande fall upphäva gamla planer för att hantera ny kunskap om klimateffekter och dess konsekvenser och de nya förutsättningar de ger
3. Bidra med information som underlättar kartläggning av behov som finns i Borås Stad för risk- och konsekvensanalyser avseende klimatpåverkan, t.ex. värmekartering, kartläggning för att säkerställa farbara vägar i händelse av skyfall och/eller höga flöden
4. Samverka inom kommunkoncernen för ett klimatanpassat dricksvatten

Lång sikt

1. Verka för och aktivt delta i framtagande av komplettering till översiktsplanen som har fokus på översvämningsrisker, alternativt en ”blå- och grönplan” som tar ett större grepp kring klimatanpassning
2. Samverka med andra förvaltningar i syfte att åstadkomma fler multifunktionella ytor och lösningar med synergieffekter i samhällsplaneringen
3. Verka för ett proaktivt arbete med att säkerställa funktion av viktig infrastruktur vid extraordinär händelse som höga flöden, skyfall, värmebölja, skogsbrand etc.

3. Miljöförvaltningen ska arbeta för att gynna naturbaserad klimatanpassning i Borås Stad

Målet har bäring på tre av strategierna för klimatanpassning i energi- och klimatstrategin: **Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar, klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse** samt **integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter.**

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

Kort sikt

1. Stödja i framtagandet av handläggarstöd för ekosystemstjänster (t.ex. grönytefaktor) och kompensationsåtgärder och dess användning i Borås Stad
2. Bidra med information som underlättar utredningen av arbetet kring invasiva arter. T.ex. hur hantering, prioritering samt ansvarsfördelning internt ska ske inom kommunen
3. Hjälpa samhällsviktiga organisationer genom att bidra med information som underlättar deras utredning och klarläggning av rutiner som behövs för att hantera en hastigt uppkommen kris, t.ex. vid översvämning, torka, skogsbrand

Lång sikt

1. Verka för att klimatanpassning integreras i styrdokument så som skötselplaner av naturreservat, skogsskötselplaner etc.
2. Kartlägga och verka för ny- och återvätning av kommunal mark, både i tätort och på landsbygd, samt verka för att ingen ny avvätning görs på kommunal mark
3. Samverka med kommunens jord- och skogsbruk (internt och externt) för att nå klimatanpassningsnyttor i många aspekter, tex livsmedelsförsörjning, vattenhållande effekter, biologisk mångfald (minskade utsläpp potentiell effekt)

4. Integrering av klimatanpassning i Miljöförvaltningens tillsynsverksamhet

Målet har bäring på två av strategierna för klimatanpassning i energi- och klimatstrategin: **Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat** samt **integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter**.

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

Kort sikt

1. Utvärdera resultat från genomförd tematillsyn inom klimatanpassning och se över behovet för uppföljande tillsyn.
2. Utvärdera behovet av att ta fram rutiner och integrera klimatanpassning i framtida tillsyn på miljöfarliga verksamheter.
3. Utred möjligheter att utvidga klimatanpassad tillsyn (tex lantbruk)
4. Se över möjligheter av integrering av klimatanpassning i livsmedelstillsynen (tex dricksvatten)

Lång sikt

1. Verka för att Länsstyrelsens riskhanteringsplan för Borås stad (enligt Översvämningsdirektivet 2007/60/EC) integreras i verksamheten. I mål- och åtgärdstabellen till planen redovisas en 3-stegsåtgärd:
 - a. Identifiera och bedöm riskerna för de markföroreningar som kan spridas inom områden med betydande översvämningsrisk. Identifiera och utvärdera åtgärder för att föroreningar inte ska spridas. Verka för att åtgärder för att minska risken för spridning av föroreningar inom områden med betydande översvämningsrisk.
 - b. Kartlägg utsläppen från avloppsnätet, reningsverket och industriella verksamheter (miljöfarlig verksamhet A , B och om möjligt C) som kan ske vid en översvämning. Kartlägg också vilken hälso- och miljöpåverkan som kan uppstå. Identifiera och utvärdera åtgärder för att kunna förebygga utsläpp från avloppsnätet, reningsverket och industriella verksamheter (miljöfarlig verksamhet A , B och om möjligt C).
 - c. Identifierade och utvärderade åtgärder för att förebygga utsläpp från avloppsnätet, reningsverket och industriella verksamheter (miljöfarlig verksamhet A och B) genomförs.

Ansvarsfördelning för mål och aktiviteter för klimatanpassning

Mål		Ansvarig avdelning	Tidsram
Mål 1	Ansvarsförtydligande och kommunikation av Miljöförvaltningens interna arbete vid samhällstörande- och extraordinära händelser, tex smittskydd, brand, extremväderhändelse	Staben	2023
	Utreda hur kommunen ställer sig i frågan om klimatskador för kommuninvånare, samt verka för samarbete med yttre aktörer, tex Länsstyrelse, fastighetsägarna, försäkringsbolag	MSA	2023
	Utarbeta information till de som lever och verkar i kommunen angående klimatskador	MSA	2023
	Verka för ett större mått av självförsörjning inom kommunen, i samarbete med närliggande region, tex inom livsmedel, beredskap och kompetens	MSA	2030
Mål 2	Avseende detaljplaner och bygglov verka för och aktivt delta/leda i framtagande av internt handläggarstöd gällande planhandläggning, tillsyn och prövning för översvämningsrisker. Stödet ska ge anvisningar om i vilka områden översvämningsrisker förekommer, vilka skydds nivåer som gäller och grundläggande principer för hanteringen.	MSA	2023
	Miljö och konsumentnämnden utformar en skrivelse i samverkan med berörda nämnder med förslag om att upparbeta, omarbota och i förekommande fall upphäva gamla planer för att hantera ny kunskap om klimateffekter och dess konsekvenser och de nya förutsättningar de ger	MSA stödjer Miljö och konsumentnämnden	2023
	Bidra med information som underlättar kartläggning av behov som finns i Borås Stad för risk- och konsekvensanalyser avseende klimatpåverkan, t.ex. värmekartering, kartläggning för att säkerställa farbara vägar i händelse av skyfall och/eller höga flöden	MSA	2023
	Samverka inom kommunkoncernen för ett klimatanpassat dricksvatten	MSA	2023
	Verka för och aktivt delta i framtagande av komplettering till översiktsplanen som har fokus på översvämningsrisker, alternativt en "blå- och grönplan" som tar ett större grepp kring klimatanpassning.	MSA	2030
	Samverka med andra förvaltningar i syfte att åstadkomma fler multifunktionella ytor och lösningar med synergieffekter i samhällsplaneringen.	MSA	2030
	Verka för ett proaktivt arbete med att säkerställa funktion av viktig infrastruktur vid extraordinär händelse som höga flöden, skyfall, värmebölja, skogsbrand etc	MSA	2030
Mål 3	Stödja i framtagandet av handläggarstöd för ekosystemtjänster (t.ex. grönytefaktor) och kompensationsåtgärder och dess användning i Borås Stad	MSA	2023
	Bidra med information som underlättar utredningen av arbetet kring invasiva arter. T.ex hur hantering, prioritering samt ansvarsfördelning internt ska ske inom kommunen	MSA	2023
	Hjälpa samhällsviktiga organisationer genom att bidra med information som underlättar deras utredning och klarläggning av rutiner som behövs	MSA	2023

	för att hantera en hastigt uppkommen kris, t.ex. vid översvämning, torka, skogsbrand		
	Verka för att klimatanpassning integreras i styrdokument så som skötselplaner av naturreservat, skogsskötselplaner etc.	MSA	2030
	Kartlägga och verka för ny- och återvätning av kommunal mark, både i tätort och landsbygd, samt verka för att ingen ny avvätning görs på kommunal mark	MSA	2030
	Samverka med kommunens jord- och skogsbruk(internt och externt) för att nå klimatanpassningsnyttor i många aspekter, tex livsmedelsförsörjning, vattenhållande effekter, biologisk mångfald (minskade utsläpp potentiell effekt)	MSA	2030
Mål 4	Utvärdera resultat från genomförd tematillsyn inom klimatanpassning och se över behovet för uppföljande tillsyn.	Miljötillsyn	2023
	Utvärdera behovet av att ta fram rutiner och integrera klimatanpassning i framtida tillsyn på miljöfarliga verksamheter.	Miljötillsyn	2023
	Utred möjligheter att utvidga klimatanpassad tillsyn (tex lantbruk)	Miljö- och livsmedelstillsyn	2023
	Se över möjligheter av integrering av klimatanpassning i livsmedelstillsynen(tex dricksvatten)	Livsmedelstillsyn	2023
	Verka för att Länsstyrelsens riskhanteringsplan för Borås stad (enligt Översvämningdirektivet 2007/60/EC) integreras i verksamheten. I mål- och aktiviteter beskrivs delarna utförligt	Miljötillsyn	2030

Kapitel för nämnderna i samhällsbyggnadsprocessen

Samhällsbyggnadsprocessen har koppling till ett flertal strategiska områden i energi- och klimatstrategin. Då processen involverar flera nämnder har ett gemensamt kapitel formulerats till respektive nämnds handlingsplan. Utöver kapitlet har varje nämnd egna åtgärder och ambitioner i respektive handlingsplan. Arbetet med att identifiera och följa upp åtgärder där flera nämnder behöver samverka kommer pågå kontinuerligt framöver. Strategiska gruppen är styrgrupp för arbetet. En arbetsgrupp tillsätts med representanter från alla förvaltningar som är representerade i strategiska gruppen. De nämnder som har detta gemensamma kapitel är Tekniska nämnden, Miljö- och konsumentnämnden, Lokalförsörjningsnämnden, Kommunstyrelsen och Samhällsbyggnadsnämnden. Av de nio strategiska områden i energi- och klimatstrategin har den gemensamma samhällsbyggnadsprocessen störst potential att påverka områdena.

- Fossilfri vägtrafik,
- Ökad lagring och upptag av CO₂,
- Klimatanpassad fysisk planering och bebyggelse
- Trygg och säker infrastruktur.

1. Fossilfri vägtrafik

Nämnderna påverkar utvecklingen genom att arbeta för förtätning på hårdgjorda ytor enligt översiktsplanen och genom att styra trafiken genom parkeringsreglering genom bland annat parkeringsprogram, parkeringsregler och parkeringsköpsavtal. Borås blir mer transporteffektiv genom att Borås Stad planerar för att kommunal service i stor utsträckning går att nå utan bil. Borås Stad främjar gång, cykling och kollektivtrafik bland annat genom utbyggnad av cykelvägnätet och genom mobility management-åtgärder. Hållbara resor till skolan främjas genom projekt och fysiska åtgärder.

Åtgärder på kort sikt

1. Förtydliga roll och ansvarsfördelning för arbetet med mobility management (beteendepåverkan) och annan utåtriktat mobilitetsarbete. Ett förslag på ansvarsfördelning och nödvändiga resurser lämnas till Klimatrådet. Arbetet behöver synkas med trafikplanen som är under utarbetande. **Ansvarig: Kommunstyrelse med hjälp av Tekniska nämnden, Miljö- och konsumentnämnden och Samhällsbyggnadsnämnden.**
2. Ta fram en gemensam vision för ett stationsområde som bygger på hållbart resande. **Ansvarig: Kommunstyrelsen med tilltänkt projektorganisation för stationsområdet.**
3. Se över hur beslutsunderlag kan tydligare visa hur åtgärder påverkar koldioxidbudgeten samt de tre hållbarhetsperspektiven. Vilka arbetssteg behöver göras, på vilken nivå (projektstorlek) och av vilken organisation. **Ansvarig: Alla fem nämnder**
4. Öka kunskap bland beslutsfattare och handläggare avseende positiv och negativ klimatpåverkan från trafikåtgärder. Under 2022 genomförs gemensamma utbildningar på områdena mobility management, cykelinfrastruktur och markomvandling. **Ansvarig: Tekniska nämnden med bistånd av Kommunstyrelsen**
5. Utredda och testa verktyg för hållbarhetsbedömning av detalplaner. **Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden**
6. Revidera Cykelplanen 2021. **Ansvarig: Tekniska nämnden**

Åtgärder på långsikt

1. Undersöka möjligheten för en omlastningsterminal för gods på järnväg. **Ansvarig: Kommunstyrelsen**

2. Ökad lagring och upptag av CO₂

Översiktsplanen följs inte konsekvent nog där förtätning ska främst ske på redan ianspråktagen yta. Definitionen lämnar för stort utrymme för olika tolkningar. Vid nybyggnation ökas graden av trä som byggnadsmaterial.

Åtgärder på kort sikt

1. Utredda hur vi kan kräva kompensationsåtgärder när det sker markomvandlingar vid exploatering. **Ansvarig: Kommunstyrelsen med bidrag från Tekniska nämnden**
2. Fortsätta testa och utvärdera verktyg för grönytefaktor. **Ansvarig: Miljö- och konsumentnämnden tillsammans med Samhällsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden och Kommunstyrelsen.**

Åtgärder på långsikt

1. Definiera vilken mark som är lämplig för exploatering och vilken som är lämplig att bevara utifrån klimat, klimatanpassning och miljöperspektiv. Definitionen ligger till grund för samhällsplanering och strategiska markköp. **Ansvarig: Kommunstyrelsen**
2. Undersöka hur kompensationsåtgärder kan tas med i ÖP, grönområdesplan eller andra övergripande styrdokument. **Ansvarig Kommunstyrelsen**

3. Klimatanpassad fysisk planering och bebyggelse

Driftfrågan kan skapa konflikt, det den ena planerar för innebär merarbete för en annan verksamhet vilket inte alltid tas höjd för. Arbetet med området saknar flera arbetssätt idag. Kartläggning av t.ex. skyfall, riskhanteringsplaner, MSB och annat underlagsmaterial är på gång. I detaljplaner ser vi till att utgångar klarar höga vattennivåer. Vi ser till att höja marken vid Viskan och skapar dagvattendiken mm. Hänsyn ska tas till eventuella höga flöden genom att byggnader/lokaler får delvis högre grunder för att motverka vatteninläpp. Kraven finns på att klara av högsta flöden på Viskan och skyfall 200 års-scenarier. Detta konkreta innebär upphöjda entréer där det behövs och som det framgår i texten regngårdens med lokala fördröjningsmagasin. Vi ingår dock i vattengruppen och där planerar man för en långsiktigt större lösning som kan innebära t.ex förhöjning av Öresjön uppströms.

Förutsatt att investeringsmedel beviljas av kommunfullmäktige är konkreta klimatanpassningsåtgärder föreslagna att genomföras i Tekniska nämndens regi (i vissa fall med stöd av andra nämnder och akademien). Detta kan vara (dag-)vattenpark inom befintlig detaljplan, säkring av park- och gångvägar mot skyfall, säkring av vattendrag, justering av markhöjder på utsatt allmän plats. Om åtgärderna kräver ansökan för vattenverksamhet blir åtgärderna på lite längre sikt.

Andra åtgärder på kort sikt kan till exempel vara strategiska markköp, klimatanpassad förvaltning av kommunens mark, styrning av arrendeavtal, och att identifiera vilken mark är som lämplig för exploatering utifrån klimat, anpassning och miljöperspektiv i sitt sammanhang. Se även *CO₂-lagring*. Kompensationsåtgärder. Se *CO₂ lagring Grönytefaktorn*. Se *CO₂ lagring*

Åtgärder på kort sikt

1. Den nya skyfallskarteringen ska analyseras när den är klar, och möjliga nya arbetssätt utifrån karteringen ska undersökas. **Ansvarig nämnd: Alla nämnder**

Åtgärder på långsikt

2. Ta fram en handlingsplan för översvämning av Viskan, konkreta åtgärder utmed hela Viskan. **Ansvarig: Miljö- och konsumentnämnden**
3. Ta fram en handlingsplan för dagvattenfrågan, öka fördröjning med mera. Stadens dagvattengrupp arbetar med frågan. Ett statligt arbete pågår också och förväntas vara klart under 2024. **Ansvarig: Kommunstyrelsen**
4. Lämplighetspröva gamla planer, ifall det är lämpligt att bygga i dessa områden. **Ansvarig Samhällsbyggnadsnämnden**
5. Ta fram förslag på ÖP-komplettering om klimatanpassning (ex. översvämningar). **Ansvarig: Kommunstyrelsen tillsammans med övriga nämnder**

4. Trygg och säker teknisk infrastruktur

Dagvattengrupp är tillsatt för ökat samarbete. BEMAB förstärker dagvattenanläggningen kontinuerligt. Områdena behöver vara större än detaljplaner. Ökar graden av självförsörjning genom fortsatt utbyggnad av solenergianläggningar. Tekniska nämnden bygger ut GC-vägar enligt plan.

Åtgärder på kort sikt

1. Undersöka och skapa dagvattenlösningar som är anpassade till ett förändrat klimat, raingardens m.m. som fördröjer avrinningen. **Ansvarig Tekniska nämnden**
2. Stärka samarbetet med Borås Energi och Miljö samt Borås elnät för att gemensamt identifiera åtgärder avseende infrastruktur såsom dricksvattenförsörjning, ledningsnät för vatten, avlopp och el. Det pågår redan gemensamma insatser, t ex i arbetet med riskhanteringsplanen. **Ansvarig: Kommunstyrelsen**

Åtgärder på långsikt

3. Utveckla cykelplanen, förbättra kollektivtrafik, tillse att medel finns för drift och underhåll av befintliga GC-nät. Klimatsäkra kommunala gator för att säkerställa viktiga samhällsfunktioner. **Ansvarig Tekniska nämnden**

Servicenämndens handlingsplan för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi

Handlingsplan för Borås Stads energi- och klimatstrategi
behandlad på Servicenämndens sammanträde 2021-12-16

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Arbetsprocessen	3
Kartläggning av nuläget inom utsläppsminskning	3
1. Fossilfri vägtrafik	3
2. Resurseffektiv konsumtion och produktion	4
3. Resurseffektiv energianvändning och försörjning	5
4. Byggnation med låg klimatpåverkan	5
5. Ökad lagring och upptag av koldioxid	6
Förslag på mål och aktiviteter för utsläppsminskning	6
1. Fossilfri vägtrafik	6
2. Resurseffektiv konsumtion och produktion	7
3. Resurseffektiv energianvändning och försörjning	7
4. Byggnation med låg klimatpåverkan	8
5. Ökad lagring och upptag av koldioxid	8

Bakgrund

I december 2020 antog Borås Stad en ny energi- och klimatstrategi som syftar till att konkretisera den lokala koldioxidbudgeten och anpassa samhället till ett förändrat klimat. Strategin fastslår nio prioriterade fokusområden som varje verksamhet inom kommunkoncernen behöver arbeta med. Varje bolag och förvaltning ska ta fram en handlingsplan som redovisar hur respektive verksamhet planerar att realisera strategin. Det här dokumentet utgör Servicenämndens handlingsplan för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi.

Arbetsprocessen

Arbetet med Borås Stads energi- och klimatstrategi startades upp med en workshop den 26 april 2021. Där deltog Servicekontorets ledningsgrupp samt kvalitet- och miljösamordnare tillsammans med Lisa Nilsson, energi- och klimatsamordnare, Miljöstrategiska avdelningen, Miljöförvaltningen och Peter Kraal Rydberg, energi- och klimatstrateg, statsledningskansliet. Vid den workshopen undersökte ledningsgruppen på vilket sätt Servicekontorets nuvarande arbete och uppdrag kopplar an till respektive strategiskt område. Punkterna som ledningen tyckte var viktiga att arbeta vidare med sammanställdes. Ledningsgruppen har utsett en arbetsgrupp på Servicekontoret som fick till uppgift att ta fram och sammanställa ett förslag till handlingsplan för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi. Arbetet har genomförts med regelbundna avstämningar med Servicekontorets ledningsgrupp.

Målsättningen är att handlingsplanen ska vara beslutad av Servicenämnden 16 december 2021.

Kartläggning av nuläget inom utsläppsminskning

Servicekontoret är miljöcertifierat enligt ISO14001. En uppgift inom ISO är att upprätta ett miljöaspektsregister. Detta följs upp varje år. Här kan ledningsgruppen följa allt som berör miljö och hur Servicekontoret påverkar miljön. Genom detta verktyg får Servicekontoret konkreta data hur det är och kan därefter analysera informationen.

I Borås Stad ska alla anställda genomgå en miljöutbildning. Två gånger om året har Servicekontoret miljöutbildning för alla nyanställda.

1. Fossilfri vägtrafik

Hur arbetar Servicekontoret för att minska utsläppen från sina tjänsteresor?

Servicekontoret behöver förtydliga skillnaden mellan tjänsteresor och transporter med arbetsfordon.

Tjänsteresor:

- Servicekontoret har utökat sina möten till att vara mer digitala.
- Vid Servicekontoret kan det bokas vanlig cykel eller elcykel inklusive hjälm för tjänsteresor.
- Servicekontoret har idag egna laddstolpar för elbilar på Pantängen.
- Vid Servicekontoret kan medarbetare hyra hybrid/gasbil för tjänsteresor

Arbetsresor med arbetsfordon:

- Ruttplaneringen av post- och budverksamheten är viktig eftersom dessa resor är svåra att komma runt.
- Verksamheten arbetar även med ruttplanering av sina egna arbetsfordon och dess placering för att undvika onödiga körsträckor.

- Centrumnära lokalisering är viktigt för Servicekontoret för att minska avstånden.
- Servicekontoret har bytt ut en del fordon mot elfordon. I dagsläget finns 6 st skåpbilar. Takten med utbytet är kopplat till utbyggnad av infrastrukturen.
- Entreprenadavdelningen beställer material direkt till arbetsplats i den mån det går.
- Manskapsbodar i projekt, (minskar resor till raster på ex Pantängen)
- Servicekontoret samordnar sina egna lastbilsresurser så det används effektivt mellan oss alla, på så vis resulterar det i färre inhyrda lastbilstimmar.
- Massor som uppkommer vid väg- och markentreprenadsarbeten körs till Ramnaslätt för förädling. Transporten dit samordnas så att lastbilen tar med sig förädlade massor till andra entreprenadarbeten, för minimering av transporter.

Övrigt:

- Laddning för elcyklar i vårt parkeringscykelutrymme som har sedumtak.
- Servicekontoret är ansluten till Cykelvänlig arbetsplats och har där 2 stjärnor.

Hur arbetar Servicekontoret för att minska Borås Stads utsläpp från vägtrafik och tjänsteresor?

- Servicekontoret följer Borås Stads riktlinjer för resor.
- Mer digitaliseringar av möten för att minska på onödiga resor.
- Servicekontoret är behjälpliga i arbetet för att utveckla Borås Stads laddinfrastruktur.
- Servicekontoret har minskat antal hämtningar av farligt avfall från Pantängen.
- Personalen på Servicekontoret har möjlighet att använda eluttag till motorvärmare.

Hur arbetar Servicekontoret för att minska utsläppen från övrig vägtrafik?

- Samhällets resor – Servicekontoret kan genom sin egen fordonsflotta påverka andrahandsmarknaden.
Servicekontoret administrerar ca 800 lätta last- och personbilar. Genom att beställa fordon med så låg miljöpåverkan som möjligt, påverkar vi typen av fordon som kommer ut på andrahandsmarknaden. Förr bytte Servicekontoret ut ca 170 fordon/år, men just nu avvaktar man och byter inte ut lika många. Förvaltningen avvaktar på att laddinfrastrukturen ska komma igång i Borås Stad.
- Servicekontoret kan och vill vara en del av utvecklingen kring elektrifiering av tunga fordon.

2. Resurseffektiv konsumtion och produktion

Hur arbetar Servicekontoret för att minska utsläppen från konsumtionen inom den egna verksamheten?

- Vid serveringen Grillen får kunderna boka sin mat senast 14:00 dagen före. Detta för att minska matsvinnet och att tillaga rätt antal portioner.
- Minimering av engångsartiklar som exempelvis träspatlar har införts för kaffe i serveringarna på Fullmäktigekaféet, Grillen och Nornan. Inom ramen för klimatlöftena har koncerninköp fått i uppdrag att hitta mer miljövänliga engångsartiklar.
- Administrativ personal har fått egna porslinsmuggar. Porslinsmuggar har även köpts in för kundbesök till Fordon Förråd Verkstad i syfte att minska engångsmuggar.
- Förrådet har vid införandet av kemikaliehanteringssystemet rensat ut många kemikalier som inte använts. Vissa kemikalier har ersatts med ett grönare alternativ t.ex. lim och fogskum.

- Reningsverk i däcktvätten renar och återanvänder vattnet istället för att släppa ut använt vatten. Restprodukterna från tvätten innehållande tungmetaller, partiklar från gator och vägar m.m. Detta samlas upp i ett utbytbart filter, som läggs i farligt avfall för avhämtning.
- Upprustning av tvätthallen pågår. Efter renovering så ska man ha möjlighet att välja medel för svårare smuts eller lättare smuts, detta för att minimera onödig förbrukning.

Hur arbetar Servicekontoret för att minska Borås Stads utsläpp från konsumtion och produktion?

- Servicekontoret analyserar inköpens klimatpåverkan och ställer krav i prioriterade upphandlingar.
- Servicekontoret följer kommunens tecknade ramavtal och följer de olika krav som Borås Stad Koncerninköp ställer i upphandlingar gällande kvalitets- och miljöcertifieringar.
- I de fall Servicekontoret gör egna inköp följes de krav som finns som mallar i ”Direktupphandlingsmodulen”. Det är det verktyg som enskilda tjänstemän kan göra upphandling i.
- Vid upphandling ställs krav från Servicekontoret på att miljö- och kvalitetsarbete hos anbudsgivare/entreprenör/leverantör ska bedrivas systematiskt. Det innebär att man antingen ska vara certifierade enligt kvalitetsledningssystem ISO 9001 och miljöledningssystem ISO 14001 eller att man bedriver ett eget likvärdigt kvalitetsarbete och miljöarbete. Till anbudena ska certifikat eller en redogörelse av det egna systematiska kvalitets- och miljöarbetet bifogas.

3. Resurseffektiv energianvändning och försörjning

Hur arbetar Servicekontoret för att minska utsläppen från energianvändningen inom den egna verksamheten?

- Servicekontoret har en av Borås Stads största solcellsanläggningar vilket innebär att vi tillverkar en betydande del av vår egen energi.
- Servicekontoret avser att under 2022 att bygga ut sin solcellsanläggning.
- Gatubelysning på Pantängen och Ramnaslätt drivs delvis av vindkraft och solceller.
- Servicekontoret har laddstolpar för sin egen bilpark samt för anställda.
- Laddningspunkter kommer att byggas ut successivt under kommande år.
- Schaktmaterial sorteras av ett 100 % eldrivet sorteringsverk på Ramnaslätt. Detta drevs tidigare av dieselvek. Sorteringsverket förbrukar ca 1200 kWh per månad då det går för fullt 8 timmar om dagen.

Hur arbetar Servicekontoret för att minska Borås Stads utsläpp från energianvändning- och försörjning?

- Då Servicekontoret är en föregångare inom staden med en stor solcellsanläggning, kan vi ses som en god förebild och inspiratör för andra förvaltningar och bolag.

4. Byggnation med låg klimatpåverkan

Hur arbetar Servicekontoret för att minska utsläppen från byggnation som sker inom den egna verksamheten?

- Vid Ramnaslätt tar Servicekontoret emot massor från väg- och markentreprenadsarbeten och förädlar dessa. Uppskattningsvis återanvänds minst 85 % av massorna.
- Analysprover utförs på massorna/jord för att undvika föroreningar. Vattenprover tas av Akolab på och runt bäcken nära Ramnaslätt, både uppströms och nedströms för att undvika utsläpp.
- Servicekontoret ser till att återanvända rivningsmaterial från byggnader exempelvis dörrar och fönster i den egna verksamheten, eller kör direkt till bolag som tar emot materialet. Detta för att inte köra till Pantängen först, där andra sen ska hämta för att köra bort det.
- Lekplatsutrustning/konstgräs m.m. återanvänder vi i allra största mån beroende på slitage.

Hur arbetar Servicekontoret för att minska utsläppen från byggnation som sker utanför kommunens verksamhet?

- Då vi avyttrar en del begagnat byggnadsmaterial till externa intressenter bidrar vi till minskat utsläpp vid tillverkning av nytt byggnadsmaterial.

5. Ökad lagring och upptag av koldioxid

Hur arbetar Servicekontoret för att öka lagring och upptag av koldioxid inom den egna verksamheten?

- Servicekontoret bedriver ingen större verksamhet som kan öka lagring och upptag av koldioxid.

Hur arbetar Servicekontoret för att öka Borås Stads lagring och upptag av koldioxid?

- Servicekontoret vårdar och sköter om en del av Borås Stads grönområden på uppdrag av andra förvaltningar.

Förslag på mål och aktiviteter för utsläppsminskning

Utifrån vårt nuvarande uppdrag och arbetssätt är det framförallt följande arbetsområden som bör fortsatt ha hög prioritet: Resurseffektiv konsumtion och produktion och fossilfri vägtrafik.

De områden som bör utvecklas och prioriteras på kort sikt är:

- Minska klimatpåverkan från Servicekontorets egen konsumtion och produktion.

De områden som bör utvecklas och prioriteras på längre sikt är:

- Fordon/Drivmedel

1. Fossilfri vägtrafik

Servicekontoret följer Borås Stads riktlinjer för resor, arbetet bromsas dock av att infrastrukturen för drivmedel inte är fullt utbyggd, exempelvis biogasstationer och laddstolpar.

Mål 1. Påverka medarbetarna att välja aktivitet fossilfri arbetspendling

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Under 2022 är planerna att bygga ut med ytterligare 18 laddningspunkter.
2. Servicekontoret planerar att genom våra olika kommunikationskanaler informera både nyanställda och tidigare anställda om möjligheterna till att låna elcykel eller vanlig cykel, hjälm, använda cykelutrymme under tak och få rabatterat kollektivtrafikkort. Detta kommer att göras på våren
3. Uppmuntra medarbetare som har möjlighet att använda alternativa pendlingsmetoder tillsammans med friskvårdande aktivitet i tävlingsform - t.ex. cykla/gå minst 3 dagar i veckan till jobbet under perioden mars - september. Alternativt att ta bussen till jobbet.

2. Resurseffektiv konsumtion och produktion

Det är det område som ledningen kom fram till att Servicekontoret har störst utvecklingspotential.

Mål 2. Att minimera antal artiklar i förrådet

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Ta hjälp av kemikaliehanteringssystemet:
 - Se över inom vilka produktområden det finns olika varianter att välja på.
 - Byta ut de som behöver fasas ut av hälso- och miljöskäl.

Mål 3. Minskning av engångsartiklar

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Fortsätta att se över hur vi kan minska engångsartiklar och fortsätta arbetet tillsammans med koncerninköp som fått i uppdrag att inom ramen för klimatlöftena hitta mer miljövänliga engångsartiklar.
2. Informera genom Servicekontorets olika kommunikationskanaler om nyttan med att använda flergångsartiklar. Till exempel att inte ta en engångsmugg då man dricker sitt kaffe i matsalen.

3. Resurseffektiv energianvändning och försörjning

Mål 4. Bättre planering av ingående material till projekt

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Minskning av materialanskaffningsresor.

Mål 5. Energibesparande åtgärder

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

1. Inte använda byggnadsfläktar i lokaler som inte är isolerade.
2. Släcka/stänga ner datorn efter arbetsdagens slut.
3. Se till att alla släcker i sina rum då de går på möte, lunch eller hem m.m.

4. Byggnation med låg klimatpåverkan

Vi gör inga byggnationer, bara om- och tillbyggnad i kommunala fastigheter, då på uppdrag av Lokalförsörjningsförvaltningen som regel. Då är det de som sätter upp mål.

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

5. Ökad lagring och upptag av koldioxid

Mål 6. Servicekontoret bedriver ingen egen verksamhet som kan öka lagring och upptag av koldioxid, och kan därför inte sätta mål. Däremot planerar vi för att anlägga en naturäng på Pantängen. Ett av syftena med det är att visa på sambandet mellan våra insekter, pollinering och odling.

Tekniska förvaltningens handlingsplan

för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi

Innehållsförteckning

Tekniska förvaltningens handlingsplan	1
för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi	1
Bakgrund.....	3
Arbetsprocessen	3
Gemensamt kapitel för Borås Stads nämnder i samhällsbyggnadsprocessen ..	3
1. Fossilfri vägtrafik	4
2. Ökad lagring och upptag av CO2.....	5
3. Klimatanpassad fysisk planering och bebyggelse.....	5
4. Trygg och säker teknisk infrastruktur	7
Kartläggning av nuläget på Tekniska förvaltningen.....	7
Förslag på mål och åtgärder på Tekniska förvaltningen.....	14

Bakgrund

I december 2020 antog Borås Stad en ny energi- och klimatstrategi som syftar till att konkretisera den lokala koldioxidbudgeten och anpassa samhället till ett förändrat klimat. Strategin fastslår nio prioriterade fokusområden som varje verksamhet inom kommunkoncernen behöver arbeta med. Varje bolag och förvaltning ska ta fram en handlingsplan som redovisar hur respektive verksamhet planerar att realisera strategin. Det här dokumentet utgör Tekniska förvaltningens handlingsplan för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi. Samtliga mål och aktiviteter i handlingsplanen integreras i förvaltningens verksamhetsplanering och miljödiplomering. Tekniska förvaltningen ansvarar för att samordna och följa upp energi- och klimatstrategin och de tillhörande handlingsplanerna. Strategiska gruppen har tagit fram ett kapitel till handlingsplanen eftersom samhällsbyggnadsprocessen har koppling till ett flertal strategiska områden i energi och klimatstrategi. Den involverar flera nämnder och har formulerat ett gemensamt kapitel till respektive nämnds handlingsplan. De har tagit fram en gemensam text om samhällsbyggnadsprocessen och används av alla nämnder i det hårda klustret för handlingsplanen.

Arbetsprocessen

Den 23 februari 2021 genomförde Klimatkommittén en workshop med Tekniska förvaltningens ledningsgrupp i syfte att stötta förvaltningen i arbetet med energi- och klimatstrategin och påbörja underlaget till förvaltningens handlingsplan. Under hösten 2021 etablerades en arbetsgrupp med deltagare från respektive avdelning för att kartlägga nuläget, prioritera områden och ta fram aktiviteter för att realisera energi- och klimatstrategin. Arbetet genomförs med regelbundna avstämningar med ledning och dialog med nämnd. Målsättningen är att handlingsplanen ska vara beslutade av Tekniska nämnden innan årsskiftet 2021/2022.

Gemensamt kapitel för Borås Stads nämnder i samhällsbyggnadsprocessen

Samhällsbyggnadsprocessen har koppling till ett flertal strategiska områden i energi- och klimatstrategin. Då processen involverar flera nämnder har ett gemensamt kapitel formulerats till respektive nämnds handlingsplan. Utöver kapitlet har varje nämnd egna åtgärder och ambitioner i respektive handlingsplan.

Arbetet med att identifiera och följa upp åtgärder där flera nämnder behöver samverka kommer pågå kontinuerligt framöver. Strategiska gruppen är styrgrupp för arbetet. En arbetsgrupp tillsätts med representanter från alla förvaltningar som är representerade i strategiska gruppen.

De nämnder som har detta gemensamma kapitel är Tekniska nämnden, Miljö- och konsumentnämnden, Lokalförsörjningsnämnden, Kommunstyrelsen och Samhällsbyggnadsnämnden.

Av de nio strategiska områden i energi- och klimatstrategin har den gemensamma samhällsbyggnadsprocessen störst potential att påverka områdena.

- *Fossilfri vägtrafik,*
- *Ökad lagring och upptag av CO2,*
- *Klimatanpassad fysisk planering och bebyggelse*
- *Trygg och säker infrastruktur.*

1. Fossilfri vägtrafik

Nuläget

Nämnderna påverkar utvecklingen genom att arbeta för förtätning på hårdgjorda ytor enligt översiktsplanen och genom att styra trafiken genom parkeringsreglering genom bland annat parkeringsprogram, parkeringsregler och parkeringsköpsavtal. Borås blir mer transporteffektiv genom att Borås Stad planerar för att kommunal service i stor utsträckning går att nå utan bil. Borås Stad främjar gång, cykling och kollektivtrafik bland annat genom utbyggnad av cykelvägnätet och genom mobility management-åtgärder. Hållbara resor till skolan främjas genom projekt och fysiska åtgärder.

Åtgärder på kort sikt

Förtydliga roll och ansvarsfördelning för arbetet med mobility management (beteendepåverkan) och annan utåtriktad mobilitetsarbete. Ett förslag på ansvarsfördelning och nödvändiga resurser lämnas till Klimatrådet. Arbetet behöver synkas med trafikplanen som är under utarbetande. Ansvarig: Kommunstyrelse med hjälp av Tekniska nämnden, Miljö- och konsumentnämnden och Samhällsbyggnadsnämnden.

Ta fram en gemensam vision för ett stationsområde som bygger på hållbart resande. Ansvarig: Kommunstyrelsen med tilltänkt projektorganisation för stationsområdet.

Se över hur beslutsunderlag kan tydligare visa hur åtgärder påverkar koldioxidbudgeten samt de tre hållbarhetsperspektiven. Vilka arbetssteg behöver göras, på vilken nivå (projektstorlek) och av vilken organisation. Ansvarig: Alla fem nämnder

Öka kunskap bland beslutsfattare och handläggare avseende positiv och negativ klimatpåverkan från trafikåtgärder. Under 2022 genomförs gemensamma utbildningar på områdena mobility management, cykelinfrastruktur och markomvandling. Ansvarig: Tekniska nämnden med bistånd av Kommunstyrelsen

Utreda och testa verktyg för hållbarhetsbedömning av detaljplaner. Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden. Revidera Cykelplanen 2021. Ansvarig: Tekniska nämnden

Åtgärder på lång sikt

Undersöka möjligheten för en omlastningsterminal för gods på järnväg. Ansvarig: Kommunstyrelsen

2. Ökad lagring och upptag av CO2

Nuläget

Översiktsplanen följs inte konsekvent nog där förtätning ska främst ske på redan ianspråktagen yta. Definitionen lämnar för stort utrymme för olika tolkningar.

Vid nybyggnation ökas graden av trä som byggnadsmaterial.

Åtgärder på kort sikt

Utreda hur vi kan kräva kompensationsåtgärder när det sker markomvandlingar vid exploatering. Ansvarig: Kommunstyrelsen med bidrag från Tekniska nämnden

Fortsätta testa och utvärdera verktyg för grönytefaktor. Ansvarig: Miljö- och konsumentnämnden tillsammans med Samhällsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden och Kommunstyrelsen.

På lång sikt

Definiera vilken mark som är lämplig för exploatering och vilken som är lämplig att bevara utifrån klimat, klimatanpassning och miljöperspektiv. Definitionen ligger till grund för samhällsplanering och strategiska markköp. Ansvarig: Kommunstyrelsen

Undersöka hur kompensationsåtgärder kan tas med i ÖP, grönområdesplan eller andra övergripande styrdokument. Ansvarig Kommunstyrelsen

3. Klimatanpassad fysisk planering och bebyggelse

Nuläget

Driftfrågan kan skapa konflikt, det den ena planerar för innebär merarbete för en annan verksamhet vilket inte alltid tas höjd för. Arbetet med området saknar flera arbetsätt idag. Kartläggning av t.ex. skyfall, riskhanteringsplaner MSB och annat underlagsmaterial är på gång. I detaljplaner ser vi till att utgångar klarar höga vattennivåer. Vi ser till att höja marken vid Viskan och skapar dagvattendiken mm. Hänsyn ska tas till eventuella höga

flöden genom att byggnader/lokaler får delvis högre grunder för att motverka vatteninsläpp. Kraven finns på att klara av högsta flöden på Viskan och skyfall 200 års-scenarier. Detta konkreta innebär upphöjda entréer där det behövs och som det framgår i texten regngårdens med lokala fördröjningsmagasin. Vi ingår dock i vattengruppen och där planerar man för en långsiktigt större lösning som kan innebära t.ex förhöjning av Öresjön uppströms.

Åtgärder på kort sikt

Förutsatt att investeringsmedel beviljas av kommunfullmäktige är konkreta klimatanpassnings-åtgärder föreslagna att genomföras i Tekniska nämndens regi (i vissa fall med stöd av andra nämnder och akademien). Detta kan vara (dag-)vattenpark inom befintlig detaljplan, säkring av park- och gångvägar mot skyfall, säkring av vattendrag, justering av markhöjder på utsatt allmän plats. Om åtgärderna kräver ansökan för vattenverksamhet blir åtgärderna på lite längre sikt.

Andra åtgärder på kort sikt kan till exempel vara strategiska markköp, klimatanpassad förvaltning av kommunens mark, styrning av arrendeavtal, och att identifiera vilken mark är som lämplig för exploatering utifrån klimat, anpassning och miljöperspektiv i sitt sammanhang. Se även *CO2-lagring*.

Kompensationsåtgärder. Se CO2 lagring

Grönytefaktor. Se CO2 lagring

Den nya skyfallskarteringen ska analyseras när den är klar, och möjliga nya arbetssätt utifrån karteringen ska undersökas. Ansvarig nämnd: Alla nämnder

Åtgärder på lång sikt

Ta fram en handlingsplan för översvämning av Viskan, konkreta åtgärder utmed hela Viskan. Ansvarig: Miljö- och konsumentnämnden

Ta fram en handlingsplan för dagvattenfrågan, öka fördröjning med mera. Stadens dagvattengrupp arbetar med frågan. Ett statligt arbete pågår också och förväntas vara klart under 2024. Ansvarig: Kommunstyrelsen

Lämplighetspröva gamla planer, ifall det är lämpligt att bygga i dessa områden. Ansvarig Samhällsbyggnadsnämnden

Ta fram förslag på ÖP-komplettering om klimatanpassning (ex. översvämningar). Ansvarig: Kommunstyrelsen tillsammans med övriga nämnder.

4. Trygg och säker teknisk infrastruktur

Nuläget

Dagvattengrupp är tillsatt för ökat samarbete. BEMAB förstärker dagvattenanläggningen kontinuerligt. Områdena behöver vara större än detaljplaner. Ökar graden av självförsörjning genom fortsatt utbyggnad av solenergianläggningar. Tekniska nämnden bygger ut GC-vägar enligt plan.

Åtgärder på kort sikt

Undersöka och skapa dagvattenlösningar som är anpassade till ett förändrat klimat, regngårdens m.m. som fördröjer avrinningen. Ansvarig Tekniska nämnden

Stärka samarbetet med Borås Energi och Miljö samt Borås elnät för att gemensamt identifiera åtgärder avseende infrastruktur såsom dricksvattenförsörjning, ledningsnät för vatten, avlopp och el. Det pågår redan gemensamma insatser, t ex i arbetet med riskhanteringsplanen.

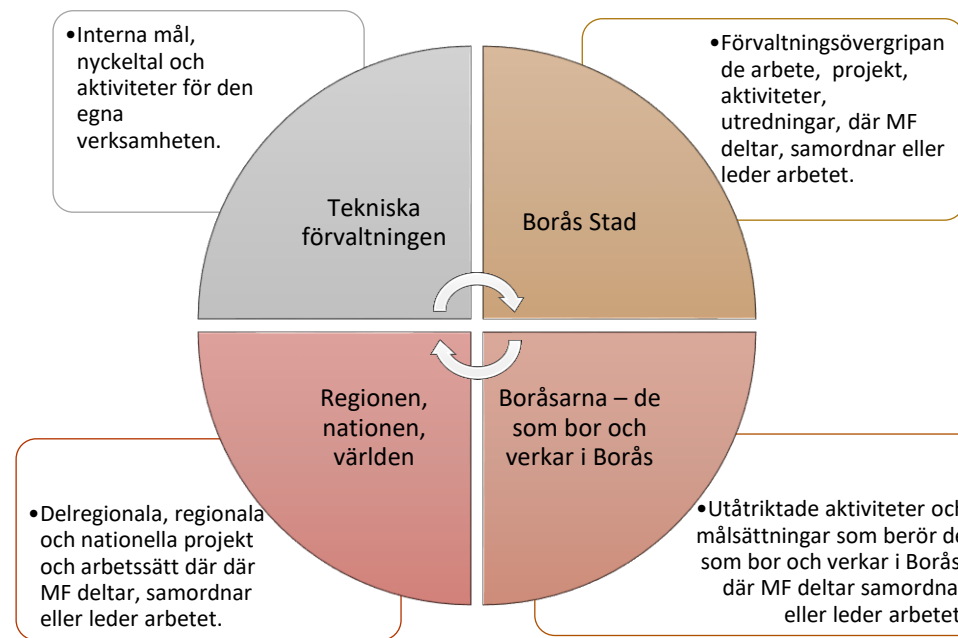
Ansvarig: Kommunstyrelsen

Åtgärder på lång sikt

Utveckla cykelplanen, förbättra kollektivtrafik, tillse att medel finns för drift och underhåll av befintliga GC-nät. Klimatsäkra kommunala gator för att säkerställa viktiga samhällsfunktioner. Ansvarig Tekniska nämnden

Kartläggning av nuläget på Tekniska förvaltningen

Under hösten kartlades det nuvarande arbetet inom strategins fyra fokusområdena. I tabellen nedan redovisas en nulägesbeskrivning av hur Tekniska förvaltningen arbetar idag utifrån fyra nivåer. Arbetsgruppen använde modellen som visas i figur 1 för att strukturera upp nuvarande arbetssätt. I nedanstående kapitel presenteras arbetsgruppens resultat.

Borås Stad har prioriterat nio arbetsområden i Energi- och klimatstrategin. Tekniska nämnden har rangordnat arbetsområdena utifrån nämndens verksamheter. Tekniska nämnden har beslutat att anta handlingsplaner för de arbetsområden som har rangordning 5. Skalan går från 5 (stor påverkan) - 1 (liten påverkan). I tabellen nedan redovisas en nulägesbeskrivning av hur Tekniska förvaltningen arbetar idag utifrån fyra nivåer. *Prioriterat av Tekniska förvaltningen

Tekniska förvaltningen – Interna mål, nyckeltal och aktiviteter för den egna verksamheten.

Borås Stad – Förvaltningsövergripande arbete, projekt, aktiviteter, utredningar där förvaltningen deltar, samordnar eller leder arbetet.

Boråsarna – de som bor och verkar i Borås – Utåtriktade aktiviteter och målsättningar som berör de som bor och verkar i Borås, där förvaltningen deltar, samordnar eller leder arbetet.

Regionen, nationen, världen – Delregionala, regionala och nationella målsättningar som direkt eller indirekt berör förvaltningen eller Borås stad

Utsläppsminskning	Tekniska förvaltningen Nämnden	Borås Stad KF	Boråsarna	Regionen, nationen, världen
* Fossilfri vägtrafik (5)				
Administration				
Gatuavdelning	<ul style="list-style-type: none"> • Verka för digitala arbetssätt • Minskade utsläpp från tjänsteresor • Fler pendlingsresor med cykel och kollektivtrafik 	<ul style="list-style-type: none"> • Cykelplan • Vintercyklist • På egna ben • Deltar i cykelvänligarbets plats 	<ul style="list-style-type: none"> • Trepårtssamverkan (Västtrafik, Nobina) • Svenska cykelstäder • Vintercyklist • På egna ben • MMMiS nätverk • Cykla och vandra i Sjuhärad. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hållbar mobilitet • Gata deltar i mobilitetsarbetet från TF • Elsparkcyklar, dialog med leverantörer • Nationell cykelstrategi
Park- och skogsavdelning	<ul style="list-style-type: none"> • Är med i bilpoolen • Arbetslagens- och skogsarbetarnas bilar körs på HVO • Ställer krav på våra entreprenörer • Har ett skogsbilvägsnät som så att skogs- och vägtransporter kan minskas 	-	-	-
Persontransportavdelningen	<ul style="list-style-type: none"> - Ställer krav på miljövänlig trafik vid upphandlingar - Premierar färdtjänstentreprenören vid användning av HVO100 - Styrning mot fossilfria fordon inom bilpoolen 	<ul style="list-style-type: none"> - Minska användandet av fossila bränsle i bilpoolen - Vid upphandling av fordon ska i första hand biogas- och elfordon väljas 	<ul style="list-style-type: none"> - Alla färdtjänstkunder kan åka med kollektivtrafiken kostnadsfritt 	

	<ul style="list-style-type: none"> - Inom särskoleskjutsen drivs samtliga fordon av HVO100 - All trafik effektiviseras genom samplanering och ruttoptimering 			
Resurseffektiv konsumtion och produktion (4)				
Administration				
Gatuavdelning				
Park- och skogsavdelning	-	- Deltar i kommunens arbete med kemikaliedatabas och centrala upphandlingar	-	- Producerar certifierat timmer, rundvirke och bränsleflis
Persontransportavdelningen				
Resurseffektiv energianvändning och försörjning (4)				
Administration				
Gatuavdelning	<ul style="list-style-type: none"> • Utbyte av armaturer, energieffektivisering gatubelysning • Tjänstebilar, eldrift hybrid 			
Park- och skogsavdelning	<ul style="list-style-type: none"> • Använder elverktyg med batteridrift 	-	<ul style="list-style-type: none"> • Levererar bioflis till lokala kraftvärmeverket • Deltar i LONA-projektet 	-

			skonsam belysning	
Persontransportavdelningen				
* Klimatsmart byggnation (5)				
Administration				
Gatuavdelning	<ul style="list-style-type: none"> • Byggande av infrastruktur • Återvinning av byggmaterial, asfalt, gatsten och betong • Utbyte av armaturer, energieffektivisering gatubelysning 			
Park- och skogsavdelning	<ul style="list-style-type: none"> • Återanvänder virke • Renoverar • Använder lokalt producerad bergkross vid t ex byggnation av skogsbilvägar • Återanvänder stängsel 	<ul style="list-style-type: none"> • Bygger mycket i trä – ofta från egen certifierad skog • Använder vattenbaserade färger 	-	-
Persontransportavdelningen				
* Ökad lagring & upptag av CO₂ (5)				
Administration				
Gatuavdelning	<ul style="list-style-type: none"> • Anläggande av gatuträd 			
Park- och skogsavdelning	<ul style="list-style-type: none"> • Väljer ett plantmaterial som ger bra tillväxt 	-	-	-

	<ul style="list-style-type: none"> • Överhåller skogen (d v s lagrar kol) • Använder eget virke för byggnation 			
Persontransportavdelningen				

Klimatanpassad fysisk planering & bebyggelse (4)				
Administration				
Gatuavdelning	<ul style="list-style-type: none"> • Cykelplanen 	<ul style="list-style-type: none"> • Deltar i den fysiska planeringen 		<ul style="list-style-type: none"> • Samråd med Trafikverket • Ansökan om statsbidrag för gång- och cykelvägar, kollektivtrafik
Park- och skogsavdelning	<ul style="list-style-type: none"> • Deltar i dagvattengruppen • Deltar i detaljplanearbetet • Deltar i vattengruppen 	<ul style="list-style-type: none"> • Deltar i ÖP-arbete • Deltar i Grönområdesplanearbetet • Deltar i kommunens klimatanpassningsarbete • Söker lösningar för att klimatanpassad öppen dagvattenhantering 	-	-
Persontransportavdelningen				

* Trygg och säker teknisk infrastruktur (5)				
Administration				
Gatuavdelning	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildning av medarbetare 	<ul style="list-style-type: none"> • BRÅ • Trygghetsvandringar • Handlingsplan för trygga fysiska miljöer 	<ul style="list-style-type: none"> • Gatubelysning • Vinterväghållning • Trafiksäkerhetsarbete (Trafiksäkerhetsrådet) • Arbete på väg (säkerhet vid arbetsplatser) 	<ul style="list-style-type: none"> • Samråd med Trafikverket (statligt vägnät)
Park- och skogsavdelning	<ul style="list-style-type: none"> • Deltar i detaljplanarbetet 	-	<ul style="list-style-type: none"> * Deltar i trygghetsvandringar * Deltar i ordsråd 	-
Persontransportavdelningen				
Integrering av klimat - anpassning i Borås Stad (3)	-	-	-	-
Administration				
Gatuavdelning				
Park- och skogsavdelning				
Persontransportavdelningen				
Robust och säker ledning i kris (2)				
Administration				
Gatuavdelning	<ul style="list-style-type: none"> • Krisledningsplan förvaltningen 	<ul style="list-style-type: none"> • Samverkan med CKS 	<ul style="list-style-type: none"> • Beredskap 	<ul style="list-style-type: none"> • Viskan reglering
Park- och skogsavdelning	-	-	-	-
Persontransportavdelningen				

Förslag på mål och åtgärder på Tekniska förvaltningen

Arbetsgruppen anser att det samtliga områden knyter an till Tekniska förvaltningen nuvarande arbete. De områden som arbetsgruppen anser bör utvecklas och prioriteras på kort sikt är:

Handlingsplan Tekniska förvaltningen – energi- och klimatstrategi		
Fossilfri vägtrafik		
Godkänt datum	Signatur	
2021-12-15		
Avdelning		
Hela förvaltningen		
Ansvarig	Start	Klart
Magnus Palm, förvaltningschef	2022	2023
<u>Mål</u>		
Medverka till att kommunen kan uppnå sitt miljömål att minska användningen av fossilt fordonsbränsle. Ett kommunalt miljömål är att andelen resor inom Borås Stads geografiska område som sker till fots, med cykel eller kollektivtrafik ska öka. Förbättrad standard för resor inom Borås Stads geografiska område som sker till fots och med cykel.		

Informera kommunens anställda och lånemöjligheterna av elcyklar mm via bilpoolen och ge allmänheten bättre möjligheter att säkert kunna förvara sina cyklar.

Syfte

Att byta ut fossilbränsle mot mer miljövänliga alternativ. Underlätta för resande med fossilfria alternativ. Ett exempel på det är att bygga om stationsområdet vid Resecentrum för tågresenärer.

Öka möjligheterna att cykla genom att bygga cykelgaraget och arbeta med mobility management.

Etappmål

1. I kommande upphandlingar styra mot användning av fossilfria drivmedel. (2022)
2. Se över möjligheten att utöka antalet elbilar i bilpoolen (2022)
3. Rapport som belyser hur samarbetet kan ökas med Grundskoleförvaltningen (samordna skolskjuts och få ner antal resor) (2022)
4. Öka andelen tjänstebilar som är fossilfria jämfört med 2020. (2022)
5. Öka användningen av tjänstecyklar jämfört med 2020. (2022)
6. Utbyggnad av Cykelgaraget/cykelparkering/cykelservicestationer vid Resecentrum (2023)
7. Vi ska verka för cykelvänlig arbetsplats.
8. Utbyggnad av cykelvägnätet enligt Cykelplan 2022-2023 (3,6 km 2022) och 4,0 km (2023)
9. Ställa miljökrav vid upphandlingar av entreprenader.
10. Genomföra samtal för att strukturera mikromobilitetstjänsterna (exempelvis dialog med elsparkcykelleverantörerna) för de företag som har som har elsparkcyklar i staden (2022)
11. Bidra utifrån Tekniska nämndens förmåga till cykelstrategi med att öka andelen cykelresor av totala antalet resor från 3 % (2015) till 12 % (2040).
12. Delta i kommungemensamt arbete med att planera ett nytt stationsområde.

Handlingsplan:

1. Handlingsplan: Upphandlingen av skolbusstrafiken som kommer genomföras under 2022 kommer utformas så att den riktar upphandlingen mot fossilfria alternativ.
2. Kontakter tas med P-bolaget om fler laddnings platser.

3. Tekniska förvaltningen och Grundskoleförvaltningen samarbetar inför skolstart för att kunna effektivisera schemalaggningsen. En gemensam arbetsgrupp kommer att ta fram en rapport med hur arbetssättet kan bli bättre.
4. Välj fossilfria alternativ där det är möjligt vid omförhandling av leasingavtal. Jämför med 2020 års statistik (d v s innan coronarestriktionerna)
5. Genomföra en kampanj för att marknadsföra vilka alternativ som finns.
6. Utbyggnad av cykelgarage, cykelparkering och cykelservicestationer enligt Cykelplan 2022- 2023.
7. Delta i projektet Cykelvänlig arbetsplats 2022 och utvärdera de möjligheter som föreslås.
8. Utbyggnad av cykelvägnätet enligt Cykelplan 2022-2023.
9. Ställa krav vid upphandlingar.
10. Genomföra samtal för att strukturera mikromobilitetstjänsterna (exempelvis dialog med elsparkcykelleverantörerna) för de företag som har som har elsparkcyklar.
11. Arbeta efter cykelstrategin och cykelplanen.
12. Strukturskiss Väst

Förutsättning vid start/nuläge

1. I nuvarande avtal ges bonus för fossilfria drivmedel.
2. 7 elbilar finns i bilpoolen. Begränsat med utrymme i garagen och svårigheter att få tillräckligt med laddstationer.
3. Arbetet är påbörjat.
4. 2020 – Park- och skogsavdelningen hade 17 tjänstebilar. 14 kan köras på HVO och 2 är hybrid (el/bensin). Gatuavdelningen hade 7 tjänstebilar varav 6 är hybrid (el/bensin) och 1 diesel.
5. 11 cyklar var tillsammans bokade 3 940 timmar (2020).
6. Utbyggnad är inte genomförd.
7. Förvaltningen deltog inte i Cykelvänlig arbetsplats 2021.
8. Utgångsläget är 221 km cykelväg i Borås Stad varav 138 km där kommunen är väghållare.
9. Miljökrav vid upphandlingar (Gemensamma miljökrav för entreprenader 2018)
10. Arbetet påbörjat
11. 3 % i undersökning 2015.
12. Arbetet med strukturskiss väst pågår.

Mätmetod
<ol style="list-style-type: none">1. Redovisning av utfallet.2. Redovisning av antalet elbilar i bilpoolen.3. En färdig rapport.4. Redovisning av utfallet.5. Redovisning av utfallet.6. Statistik från bilpoolen. Antal platser som hyrs i cykelgaraget. Redovisning av antal km nyproducerad cykelbana.7. Redovisning av antal uppfyllda kriterier i projektet.8. Redovisning av utfallet.9. Redovisning av utfallet.10. Redovisa om samtal genomförts.11. Resvaneundersökning (Kommunstyrelsen) senaste gjord 2015.12. Genomförd ombyggnation.
Dokumentation
Förvaltningens bokslut och/eller miljöredovisning.
Resurser
För 11 gäller att extra medel behövs om Tekniska behöver genomföra resvaneundersökning i egen regi. För 12 gäller att investeringsmedel beviljas. Övriga inom befintliga ramar.
Utvärdering/ Uppföljning

Klimatsmart byggnation

Godkänt datum

2021-12-15

Signatur

Avdelningar

Gatuavdelningen, Park- och skogsavdelningen

Ansvarig

Magnus Palm, förvaltningschef

Start

2022

Klart

2022

Beskrivning av mål, dess syfte och handlingsplan

Mål

Minska förbrukningen av jordens ändliga resurser. Nyckelordet är återanvända material i ursprunglig eller förädlad form.

Syfte

Målet är att bidra till att uppfylla det av kommunen fastslagna miljömålet som säger att byggnationer och markentreprenader ska vara miljö- och hälsomässigt hållbara.

Etappmål

1. Återanvända all uppbruten asfalt (2022)
2. Öka andelen återvunnet överbyggnadsmaterial (d v s tillfört material) vid byggnation av gång- och cykelbanor (gäller vid intern upphandling) (2022)
3. Att vid byggnation inom cityringen prioritera sten eller betong som material (2022)

4. Att nuvarande fogmaterial i stenbeläggningar på sikt ersätts av betongkross. (2022)
5. Att använda stor andel naturmaterial på lekplatsernas fallskydd (2022)

Handlingsplan

1. Vid upphandlingar av entreprenader alltid sträva efter att uppfylla målsättningen.
2. Vid upphandlingar av entreprenader alltid sträva efter att uppfylla målsättningen.
3. Vid upphandlingar av entreprenader alltid sträva efter att uppfylla målsättningen.
4. Vid beläggningsarbete används betongkross som fogmaterial.
5. Vid upphandlingar av entreprenader alltid sträva efter att uppfylla målsättningen.

Förutsättning vid start/nuläge

1. En mindre del av den uppbrutna asfalten återanvänds idag.
2. En mindre del av den uppbrutna asfalten återanvänds idag.
3. En stor del av området har sten eller betong istället för asfalt
4. Metoden har provats.
5. Träflis används som fallskydd på 3 972 m².

Mätmetod

1. Redovisning av utfallet.
2. Redovisning av utfallet.
3. Redovisning av utfallet.
4. Redovisning av utfallet.
5. Redovisa areal där träflis används som fallskydd.

Dokumentation
Förvaltningens bokslut och/eller miljöredovisning.
Resurser
Inom befintliga ramar.
Utvärdering och uppföljning

Handlingsplan Tekniska förvaltningen – energi- och klimatstrategi		
Ökad lagring och upptag av CO₂		
Godkänt datum	Signatur	
2021-12-15		
Avdelningar		
Park- och skogsavdelningen		
Ansvarig	Start	Klart
Magnus Palm, förvaltningschef	2022	2030
Beskrivning av mål, dess syfte och handlingsplan		
<u>Mål</u> Öka lagringen och upptaget av CO ₂ på kommunens egna fastigheter.		

Syfte

Ta fram ett underlag som underlättar kommunens fortsatta arbete med att ta fram hur kommunen kan öka lagring och upptag av CO₂. Inventering av kommunens ängs- och betesmarker kan användas för att finna lämpliga arealer för åtgärder.

Etappmål

1. Rapport som redovisar tänkbara alternativ för ökad lagring och upptag av CO₂ på kommunal mark. (2022)
2. Rapport om kommunens ängs- och betesmarker. (2022)
3. Ökad volym biokol som ingår i växtbäddar vid nyplantering (2022)
4. Verka för att öka andel träd i stadsmiljö. (2022)
5. > 25 % trädkronstäckning i kommunens tätorter (2030)

Handlingsplan

1. Kunskap om olika metoder och strategier inhämtas. Resultatet blir en rapport där kommunens valmöjligheter redovisas med försök till kvantifiering och beskrivning av tänkbara konsekvenser. Utifrån kommunens markinnehav analyseras tänkbara strategier.
2. Inventering och klassning av ängs- och betesmark som kommunen äger. Utreda kommunala jordbruksmarkers naturvärde. Ta fram förslag till åtgärdsplan.
3. Köpa in biokol till växtbäddar. Försöka få fram ett samarbete med BEM för att de ska tillverka biokol av våra restprodukter.
4. Delta i detaljplanarbetet.
5. Plantering av gatuträd, grönytor i samband med om- och nybyggnation

Förutsättning vid start/nuläge

1. Det saknas idag kunskap om vad olika metoder skulle innebära för Borås Stad.
Tekniska förvaltningen ansvarar för 13 293 ha landareal (skogsbruksplanerad) varav 10 713 ha produktiv skogsmark. Den produktiva skogsmarken binder ungefär 3,4 miljoner ton CO₂.
2. Inventering delvis genomförd.
3. Biokol används inte idag.
4. Deltar i detaljplanarbetet.

5. Nuvarande trädkronstäckning (2020) är 23 %	
Mätmetod	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Den färdiga redovisningen. 2. Den färdiga redovisningen. 3. Redovisa använd volym biokol. 4. Redovisa resultatet. 5. Resultat från nästa mätning av trädkronstäckning. Metodbeskrivning i Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd. 	
Dokumentation	
Skogsbruksplan och trädplan.	
Förvaltningens bokslut och/eller miljöredovisning.	
Resurser	
Inom befintliga ramar.	
Utvärdering och uppföljning	

Handlingsplan Tekniska förvaltningen – energi- och klimatstrategi	
Trygg och säker teknisk infrastruktur	
Godkänt datum	Signatur
2021-12-15	
Avdelning	
Gatuavdelningen, Park- och skogsavdelningen	

Ansvarig Magnus Palm, förvaltningschef	Start 2022	Klart 2026
<p>Beskrivning av mål, dess syfte och handlingsplan</p> <p><u>Mål</u> Medverka till att uppfylla kommunens miljömål om ekosystemtjänster och att säkerställa att grön- och blå infrastruktur värnas i översiktsplaner, detaljplaner och vägplaner.</p> <p>Sträva efter att ha en underhållsplan för elkablar som ligger i fas med lämpligt tidsintervall och sam lägga med andra ledningsägare och vid andra anläggningsarbeten.</p> <p>Energieffektivisera belysning genom att byta till LED-armaturer med möjlighet att effektreducera nattetid.</p> <p><u>Syfte</u> Bytet av armaturer kommer med möjlighet till 30 % effektreducering mellan kl. 23-05. Totalt beräknas åtgärden ge en besparing på 350 000 kWh.</p> <p><u>Etappmål</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utbyggnad av sammanhängande befintliga cykelstråk i enighet med cykelplanen (cykelparkering och underhåll) 2023. 2. Vi ska skapa säkra miljöer med hänsyn till klimatsmarta lösningar. (2022) 3. Åtgärder för dagvattenfördröjning vid nybyggnation på allmänplatsmark. (2022) 4. Reinvestering av belysningsanläggningar. Dessutom kommer 2000 armaturer med effekten 65 W bytas ut mot LED-armaturer med en effekt på cirka 25 W. (2022) 5. Skapa Viskans park som går från norr till söder genom centrala Borås som tar vara på både gröna och blå värden i anslutning till stadens utbyggnadsordning. Kronängsparken beräknas bli klar 2023. 		

Handlingsplan

Delta i kommunens arbete med att utveckla verktyg för hur grön och blå infrastruktur kan beaktas i detaljplaner.

1. Genomföra de åtgärdsförslag som finns i cykelplanen 2022 - 2023
2. Arbeta efter de riktlinjer som finns i handboken för trygga och offentliga miljöer.
3. Delta i kommunens arbete i dagvattengruppen. Förebygga översvämning genom dagvattenhantering- och fördröjning.
4. Byta ut armaturer
5. Projektet tillförs medel under 2022 och en projektledare anställs.

Förutsättning vid start/nuläge

1. I budget för 2022 är det avsatt 20 Mkr för cykelsatsningar.
2. Handlingsplanen är snart färdig.
3. Deltar i kommunens dagvattengrupp.
4. Förvaltningen har 20 000 ljuspunkter med en energiförbrukning på 6 630 MWh/år. Cirka 1 000 av dem är belysning på genomfartsleder där effekten/armatur generellt är 150 W. Övrig belysning har en genomsnittlig effekt på 60 W.
5. Styrdokumentet ”Staden vid parken”. Projektstart blir 2022. Budget 90 miljoner kronor avsatt den första 5-årsperioden och 5 miljoner kronor 2022.

Mätmetod

1. Redovisning av utfallet
2. Redovisning av utfallet
3. Redovisning av utfallet
4. Redovisning av utfallet
5. Redovisning av utfallet

Dokumentation

Förvaltningens bokslut och/eller miljöredovisning.

Resurser

Inom befintliga ramar förutom:

5. Extra medel krävs för att kunna byta ut ledningar i den takt som underhållsplanen säger.

Utvärdering och uppföljning

Fossilfri vägtrafik

Godkänt datum

2021-12-15

Signatur

Avdelning

Hela förvaltningen

Ansvarig

Magnus Palm, förvaltningschef

Start

2022

Klart

2023

Mål

Medverka till att kommunen kan uppnå sitt miljömål att minska användningen av fossilt fordonsbränsle. Ett kommunalt miljömål är att andelen resor inom Borås Stads geografiska område som sker till fots, med cykel eller kollektivtrafik ska öka. Förbättrad standard för resor inom Borås Stads geografiska område som sker till fots och med cykel.

Informera kommunens anställda och lånemöjligheterna av elcyklar mm via bilpoolen och ge allmänheten bättre möjligheter att säkert kunna förvara sina cyklar.

Syfte

Att byta ut fossilbränsle mot mer miljövänliga alternativ. Underlätta för resande med fossilfria alternativ. Ett exempel på det är att bygga om stationsområdet vid Resecentrum för tågresenärer. Öka möjligheterna att cykla genom att bygga cykelgaraget och arbeta med mobility management.

Etappmål/aktivitet

1. I kommande upphandlingar styra mot användning av fossilfria drivmedel. (2022)
2. Se över möjligheten att utöka antalet elbilar i bilpoolen (2022)
3. Rapport som belyser hur samarbetet kan ökas med Grundskoleförvaltningen (samordna skolskjuts och få ner antal resor) (2022)
4. Öka andelen tjänstebilar som är fossilfria jämfört med 2020. (2022)
5. Öka användningen av tjänstecyklar jämfört med 2020. (2022)
6. Utbyggnad av Cykelgaraget/cykelparkering/cykelservicestationer vid Resecentrum (2023)
7. Vi ska verka för cykelvänlig arbetsplats.
8. Utbyggnad av cykelvägnätet enligt Cykelplan 2022-2023 (3,6 km 2022) och 4,0 km (2023)
9. Ställa miljökrav vid upphandlingar av entreprenader.
10. Genomföra samtal för att strukturera mikromobilitetstjänsterna (exempelvis dialog med elsparkcykelleverantörerna) för de företag som har som har elsparkcyklar i staden (2022)
11. Bidra utifrån Tekniska nämndens förmåga till cykelstrategi med att öka andelen cykelresor av totala antalet resor från 3 % (2015) till 12 % (2040).
12. Delta i kommungemensamt arbete med att planera ett nytt stationsområde.

Handlingsplan:

1. Handlingsplan: Upphandlingen av skolbusstrafiken som kommer genomföras under 2022 kommer utformas så att den riktar upphandlingen mot fossilfria alternativ.
2. Kontakter tas med P-bolaget om fler laddnings platser.
3. Tekniska förvaltningen och Grundskoleförvaltningen samarbetar inför skolstart för att kunna effektivisera schemalaggningen. En gemensam arbetsgrupp kommer att ta fram en rapport med hur arbetssättet kan bli bättre.
4. Välj fossilfria alternativ där det är möjligt vid omförhandling av leasingavtal. Jämför med 2020 års statistik (d v s innan coronarestriktionerna)
5. Genomföra en kampanj för att marknadsföra vilka alternativ som finns.

<ol style="list-style-type: none"> 6. Utbyggnad av cykelgarage, cykelparkering och cykelservicestationer enligt Cykelplan 2022- 2023. 7. Delta i projektet Cykelvänlig arbetsplats 2022 och utvärdera de möjligheter som föreslås. 8. Utbyggnad av cykelvägnätet enligt Cykelplan 2022-2023. 9. Ställa krav vid upphandlingar. 10. Genomföra samtal för att strukturera mikromobilitetstjänsterna (exempelvis dialog med elsparkcykelleverantörerna) för de företag som har som har elsparkcyklar. 11. Arbeta efter cykelstrategin och cykelplanen. 12. Strukturskiss Väst
<p>Förutsättning vid start/nuläge</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. I nuvarande avtal ges bonus för fossilfria drivmedel. 2. 7 elbilar finns i bilpoolen. Begränsat med utrymme i garagen och svårigheter att få tillräckligt med laddstationer. 3. Arbetet är påbörjat. 4. 2020 – Park- och skogsavdelningen hade 17 tjänstebilar. 14 kan köras på HVO och 2 är hybrid (el/bensin). Gatuavdelningen hade 7 tjänstebilar varav 6 är hybrid (el/bensin) och 1 diesel. 5. 11 cyklar var tillsammans bokade 3 940 timmar (2020). 6. Utbyggnad är inte genomförd. 7. Förvaltningen deltog inte i Cykelvänlig arbetsplats 2021. 8. Utgångsläget är 221 km cykelväg i Borås Stad varav 138 km där kommunen är väghållare. 9. Miljökrav vid upphandlingar (Gemensamma miljökrav för entreprenader 2018) 10. Arbeta påbörjat 11. 3 % i undersökning 2015. 12. Arbetet med strukturskiss väst pågår.
<p>Mätmetod</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Redovisning av utfallet. 2. Redovisning av antalet elbilar i bilpoolen. 3. En färdig rapport. 4. Redovisning av utfallet. 5. Redovisning av utfallet. 6. Statistik från bilpoolen. Antal platser som hyrs i cykelgaraget. Redovisning av antal km nyproducerad cykelbana. 7. Redovisning av antal uppfyllda kriterier i projektet. 8. Redovisning av utfallet. 9. Redovisning av utfallet. 10. Redovisa om samtal genomförts. 11. Resvaneundersökning (Kommunstyrelsen) senaste gjord 2015. 12. Genomförd ombyggnation.
<p>Dokumentation</p> <p>Förvaltningens bokslut och/eller miljöredovisning.</p>
<p>Resurser</p> <p>För 11 gäller att extra medel behövs om Tekniska behöver genomföra resvaneundersökning i egen regi.</p> <p>För 12 gäller att investeringsmedel beviljas.</p> <p>Övriga inom befintliga ramar.</p>
<p>Utvärdering/ Uppföljning</p>

Ökad lagring och upptag av CO₂

Godkänt datum		Signatur
2021-12-15		
Avdelningar		
Park- och skogsavdelningen		
Ansvarig	Start	Klart
Magnus Palm, förvaltningschef	2022	2030
Beskrivning av mål, dess syfte och handlingsplan		
<p><u>Mål</u> Öka lagringen och upptaget av CO₂ på kommunens egna fastigheter.</p> <p><u>Syfte</u> Ta fram ett underlag som underlättar kommunens fortsatta arbete med att ta fram hur kommunen kan öka lagring och upptag av CO₂. Inventering av kommunens ängs- och betesmarker kan användas för att finna lämpliga arealer för åtgärder.</p> <p><u>Etappmål/aktivitet</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rapport som redovisar tänkbara alternativ för ökad lagring och upptag av CO₂ på kommunal mark. (2022) 2. Rapport om kommunens ängs- och betesmarker. (2022) 3. Ökad volym biokol som ingår i växtbäddar vid nyplantering (2022) 4. Verka för att öka andel träd i stadsmiljö. (2022) 5. > 25 % trädkronstäckning i kommunens tätorter (2030) <p><u>Handlingsplan</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kunskap om olika metoder och strategier inhämtas. Resultatet blir en rapport där kommunens valmöjligheter redovisas med försök till kvantifiering och beskrivning av tänkbara konsekvenser. Utifrån kommunens markinnehav analyseras tänkbara strategier. 2. Inventering och klassning av ängs- och betesmark som kommunen äger. Utreda kommunala jordbruksmarkers naturvärde. Ta fram förslag till åtgärdsplan. 3. Köpa in biokol till växtbäddar. Försöka få fram ett samarbete med BEM för att de ska tillverka biokol av våra restprodukter. 4. Delta i detaljplanarbetet. 5. Plantering av gatuträd, grönytor i samband med om- och nybyggnation 		
Förutsättning vid start/nuläge		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Det saknas idag kunskap om vad olika metoder skulle innebära för Borås Stad. <i>Tekniska förvaltningen ansvarar för 13 293 ha landareal (skogsbruksplanelagd) varav 10 713 ha produktiv skogsmark. Den produktiva skogsmarken binder ungefär 3,4 miljoner ton CO₂.</i> 2. Inventering delvis genomförd. 3. Biokol används inte idag. 4. Deltar i detaljplanarbetet. 5. Nuvarande trädkronstäckning (2020) är 23 % 		
Mätmetod		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Den färdiga redovisningen. 2. Den färdiga redovisningen. 3. Redovisa använd volym biokol. 4. Redovisa resultatet. 5. Resultat från nästa mätning av trädkronstäckning. Metodbeskrivning i Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd. 		

Dokumentation

Skogsbruksplan och trädplan.
Förvaltningens bokslut och/eller miljöredovisning.

Resurser

Inom befintliga ramar.

Utvärdering och uppföljning

Klimatsmart byggnation

Godkänt datum		Signatur
2021-12-15		
Avdelningar		
Gatuavdelningen, Park- och skogsavdelningen		
Ansvarig	Start	Klart
Magnus Palm, förvaltningschef	2022	2022
Beskrivning av mål, dess syfte och handlingsplan		
<p><u>Mål</u> Minska förbrukningen av jordens ändliga resurser. Nyckelordet är återanvända material i ursprunglig eller förädlad form.</p> <p><u>Syfte</u> Målet är att bidra till att uppfylla det av kommunen fastslagna miljömålet som säger att byggnationer och markentreprenader ska vara miljö- och hälsomässigt hållbara.</p> <p><u>Etappmål/aktivitet</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Återanvända all uppbruten asfalt (2022) 2. Öka andelen återvunnet överbyggnadsmaterial (d v s tillfört material) vid byggnation av gång- och cykelbanor (gäller vid intern upphandling) (2022) 3. Att vid byggnation inom cityringen prioritera sten eller betong som material (2022) 4. Att nuvarande fogmaterial i stenbeläggningar på sikt ersätts av betongkross. (2022) 5. Att använda stor andel naturmaterial på lekplatsernas fallskydd (2022) <p><u>Handlingsplan</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vid upphandlingar av entreprenader alltid sträva efter att uppfylla målsättningen. 2. Vid upphandlingar av entreprenader alltid sträva efter att uppfylla målsättningen. 3. Vid upphandlingar av entreprenader alltid sträva efter att uppfylla målsättningen. 4. Vid beläggningsarbete används betongkross som fogmaterial. 5. Vid upphandlingar av entreprenader alltid sträva efter att uppfylla målsättningen. 		
Förutsättning vid start/nuläge		
<ol style="list-style-type: none"> 1. En mindre del av den uppbrutna asfalten återanvänds idag. 2. En mindre del av den uppbrutna asfalten återanvänds idag. 3. En stor del av området har sten eller betong istället för asfalt 4. Metoden har provats. 5. Träflis används som fallskydd på 3 972 m². 		
Mätmetod		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Redovisning av utfallet. 2. Redovisning av utfallet. 3. Redovisning av utfallet. 4. Redovisning av utfallet. 5. Redovisa areal där träflis används som fallskydd. 		
Dokumentation		
Förvaltningens bokslut och/eller miljöredovisning.		
Resurser		

Inom befintliga ramar.

Utvärdering och uppföljning

Trygg och säker teknisk infrastruktur

Godkänt datum		Signatur	
2021-12-15			
Avdelning			
Gatuavdelningen, Park- och skogsavdelningen			
Ansvarig		Start	Klart
Magnus Palm, förvaltningschef		2022	2026
Beskrivning av mål, dess syfte och handlingsplan			
<p><u>Mål</u></p> <p>Medverka till att uppfylla kommunens miljömål om ekosystemtjänster och att säkerställa att grön- och blå infrastruktur värnas i översiktsplaner, detaljplaner och vägplaner. Sträva efter att ha en underhållsplan för elkablar som ligger i fas med lämpligt tidsintervall och samlägga med andra ledningsägare och vid andra anläggningsarbeten. Energieffektivisera belysning genom att byta till LED-armaturer med möjlighet att effektreducera nattetid.</p>			
<p><u>Syfte</u></p> <p>Bytet av armaturer kommer med möjlighet till 30 % effektreducering mellan kl. 23-05. Totalt beräknas åtgärden ge en besparing på 350 000 kWh.</p>			
<p><u>Etappmål/aktivitet</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utbyggnad av sammanhängande befintliga cykelstråk i enighet med cykelplanen (cykelparkering och underhåll) 2023. 2. Vi ska skapa säkra miljöer med hänsyn till klimatsmarta lösningar. (2022) 3. Åtgärder för dagvattenfördröjning vid nybyggnation på allmänplatsmark. (2022) 4. Reinvestering av belysningsanläggningar. Dessutom kommer 2000 armaturer med effekten 65 W bytas ut mot LED-armaturer med en effekt på cirka 25 W. (2022) 5. Skapa Viskans park som går från norr till söder genom centrala Borås som tar vara på både gröna och blå värden i anslutning till stadens utbyggnadsordning. Kronängsparken beräknas bli klar 2023. 			
<p><u>Handlingsplan</u></p> <p>Delta i kommunens arbete med att utveckla verktyg för hur grön och blå infrastruktur kan beaktas i detaljplaner.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Genomföra de åtgärdsförslag som finns i cykelplanen 2022 - 2023 2. Arbeta efter de riktlinjer som finns i handboken för trygga och offentliga miljöer. 3. Delta i kommunens arbete i dagvattengruppen. Förebygga översvämning genom dagvattenhantering- och fördröjning. 4. Byta ut armaturer 5. Projektet tillförs medel under 2022 och en projektledare anställs. 			
<p>Förutsättning vid start/nuläge</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. I budget för 2022 är det avsatt 20 Mkr för cykelsatsningar. 2. Handlingsplanen är snart färdig. 3. Deltar i kommunens dagvattengrupp. 4. Förvaltningen har 20 000 ljuspunkter med en energiförbrukning på 6 630 MWh/år. Cirka 1 000 av dem är belysning på genomfartsleder där effekten/armatur generellt är 150 W. Övrig belysning har en genomsnittlig effekt på 60 W. 			

5. Styr dokumentet ”Staden vid parken”. Projektstart blir 2022. Budget 90 miljoner kronor avsatt den första 5-årsperioden och 5 miljoner kronor 2022.
Mätmetod 1. Redovisning av utfallet 2. Redovisning av utfallet 3. Redovisning av utfallet 4. Redovisning av utfallet 5. Redovisning av utfallet
Dokumentation Förvaltningens bokslut och/eller miljöredovisning.
Resurser Inom befintliga ramar förutom: 5. Extra medel krävs för att kunna byta ut ledningar i den takt som underhållsplanen säger.
Utvärdering och uppföljning

Gemensamt kapitel för Borås Stads nämnder i samhällsbyggnadsprocessen

Samhällsbyggnadsprocessen har koppling till ett flertal strategiska områden i energi- och klimatstrategin. Då processen involverar flera nämnder har ett gemensamt kapitel formulerats till respektive nämnds handlingsplan. Utöver kapitlet har varje nämnd egna åtgärder och ambitioner i respektive handlingsplan.

Arbetet med att identifiera och följa upp åtgärder där flera nämnder behöver samverka kommer pågå kontinuerligt framöver. Strategiska gruppen är styrgrupp för arbetet. En arbetsgrupp tillsätts med representanter från alla förvaltningar som är representerade i strategiska gruppen.

De nämnder som har detta gemensamma kapitel är Tekniska nämnden, Miljö- och konsumentnämnden, Lokalförsljningsnämnden, Kommunstyrelsen och Samhällsbyggnadsnämnden.

Prioritering

Av de nio strategiska områden i energi- och klimatstrategin har den gemensamma samhällsbyggnadsprocessen störst potential att påverka områdena.

- *Fossilfri vägtrafik,*
- *Ökad lagring och upptag av CO₂,*
- *Klimatanpassad fysisk planering och bebyggelse*
- *Trygg och säker infrastruktur.*

Fossilfri vägtrafik

Nuläget

Nämnderna påverkar utvecklingen genom att arbeta för förtätning på hårdgjorda ytor enligt översiktsplanen och genom att styra trafiken genom parkeringsreglering genom bland annat parkeringsprogram, parkeringsregler och parkeringsköpsavtal. Borås blir mer transporteffektiv genom att Borås Stad planerar för att kommunal service i stor utsträckning går att nå utan bil. Borås Stad främjar gång, cykling och kollektivtrafik bland annat genom utbyggnad av cykelvägnätet och genom mobility management-åtgärder. Hållbara resor till skolan främjas genom projekt och fysiska åtgärder.

Åtgärder på kort sikt

Förtydliga roll och ansvarsfördelning för arbetet med mobility management (beteendepåverkan) och annan utåtriktat mobilitetsarbete. Ett förslag på ansvarsfördelning och nödvändiga resurser lämnas till Klimatrådet. Arbetet behöver synkas med trafikplanen som är under utarbetande. Ansvarig: Kommunstyrelse med hjälp av Tekniska nämnden, Miljö- och konsumentnämnden och Samhällsbyggnadsnämnden.

Ta fram en gemensam vision för ett stationsområde som bygger på hållbart resande. Ansvarig: Kommunstyrelsen med tilltänkt projektorganisation för stationsområdet.

Se över hur beslutsunderlag kan tydligare visa hur åtgärder påverkar koldioxidbudgeten samt de tre hållbarhetsperspektiven. Vilka arbetssteg behöver göras, på vilken nivå (projektstorlek) och av vilken organisation. Ansvarig: Alla fem nämnder

Öka kunskap bland beslutsfattare och handläggare avseende positiv och negativ klimatpåverkan från trafikåtgärder. Under 2022 genomförs gemensamma utbildningar på områdena mobility

management, cykelinfrastruktur och markomvandling. Ansvarig: Tekniska nämnden med bistånd av Kommunstyrelsen

Utreda och testa verktyg för hållbarhetsbedömning av detaljplaner. Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden

Revidera Cykelplanen 2021. Ansvarig: Tekniska nämnden

Åtgärder på lång sikt

Undersöka möjligheten för en omlastningsterminal för gods på järnväg. Ansvarig: Kommunstyrelsen

Ökad lagring och upptag av CO2

Nuläget

Översiktsplanen följs inte konsekvent nog där förtätning ska främst ske på redan ianspråktagen yta. Definitionen lämnar för stort utrymme för olika tolkningar.

Vid nybyggnation ökas graden av trä som byggnadsmaterial.

Åtgärder på kort sikt

Utreda hur vi kan kräva kompensationsåtgärder när det sker markomvandlingar vid exploatering. Ansvarig: Kommunstyrelsen med bidrag från Tekniska nämnden

Fortsätta testa och utvärdera verktyg för grönytefaktor. Ansvarig: Miljö- och konsumentnämnden tillsammans med Samhällsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden och Kommunstyrelsen.

På lång sikt

Definiera vilken mark som är lämplig för exploatering och vilken som är lämplig att bevara utifrån klimat, klimatanpassning och miljöperspektiv. Definitionen ligger till grund för samhällsplanering och strategiska markköp. Ansvarig: Kommunstyrelsen

Undersöka hur kompensationsåtgärder kan tas med i ÖP, grönområdesplan eller andra övergripande styrdokument. Ansvarig Kommunstyrelsen

Klimatanpassad fysisk planering och bebyggelse

Nuläget

Driftfrågan kan skapa konflikt, det den ena planerar för innebär merarbete för en annan verksamhet vilket inte alltid tas höjd för. Arbetet med området saknar flera arbetssätt idag. Kartläggning av t.ex. skyfall, riskhanteringsplaner MSB och annat underlagsmaterial är på gång. I detaljplaner ser vi till att utgångar klarar höga vattennivåer. Vi ser till att höja marken vid Viskan och skapar dagvattendiken mm. Hänsyn ska tas till eventuella höga flöden genom att byggnader/lokaler får delvis högre grunder för att motverka vatteninsläpp. Kraven finns på att klara av högsta flöden på Viskan och skyfall 200 års-scenarier. Detta konkreta innebär upphöjda entréer där det behövs och som det framgår i texten regngårdens med lokala fördröjningsmagasin. Vi ingår dock i vattengruppen och där planerar man för en långsiktigt större lösning som kan innebära t.ex förhöjning av Öresjön uppströms.

Åtgärder på kort sikt

Förutsatt att investeringsmedel beviljas av kommunfullmäktige är konkreta klimatanpassnings-åtgärder föreslagna att genomföras i Tekniska nämndens regi (i vissa fall med stöd av andra nämnder och akademien). Detta kan vara (dag-)vattenpark inom befintlig detaljplan, säkring av park- och gångvägar mot skyfall, säkring av vattendrag, justering av markhöjder på utsatt allmän plats. Om åtgärderna kräver ansökan för vattenverksamhet blir åtgärderna på lite längre sikt.

Andra åtgärder på kort sikt kan till exempel vara strategiska markköp, klimatanpassad förvaltning av kommunens mark, styrning av arrendeavtal, och att identifiera vilken mark är som lämplig för exploatering utifrån klimat, anpassning och miljöperspektiv i sitt sammanhang. Se även *CO2-lagring*.

Kompensationsåtgärder. Se CO2 lagring

Grönytefaktorn. Se CO2 lagring

Den nya skyfallskarteringen ska analyseras när den är klar, och möjliga nya arbetssätt utifrån karteringen ska undersökas. Ansvarig nämnd: Alla nämnder

Åtgärder på lång sikt

Ta fram en handlingsplan för översvämning av Viskan, konkreta åtgärder utmed hela Viskan. Ansvarig: Miljö- och konsumentnämnden

Ta fram en handlingsplan för dagvattenfrågan, öka fördröjning med mera. Stadens dagvattengrupp arbetar med frågan. Ett statligt arbete pågår också och förväntas vara klart under 2024. Ansvarig: Kommunstyrelsen

Lämplighetspröva gamla planer, ifall det är lämpligt att bygga i dessa områden. Ansvarig Samhällsbyggnadsnämnden

Ta fram förslag på ÖP-komplettering om klimatanpassning (ex. översvämningar). Ansvarig: Kommunstyrelsen tillsammans med övriga nämnder

Trygg och säker teknisk infrastruktur

Nuläget

Dagvattengrupp är tillsatt för ökat samarbete. BEMAB förstärker dagvattenanläggningen kontinuerligt. Områdena behöver vara större än detaljplaner. Ökar graden av självförsörjning genom fortsatt utbyggnad av solenergianläggningar. Tekniska nämnden bygger ut GC-vägar enligt plan.

Åtgärder på kort sikt

Undersöka och skapa dagvattenlösningar som är anpassade till ett förändrat klimat, raingårdens m.m. som fördröjer avrinningen. Ansvarig Tekniska nämnden

Stärka samarbetet med Borås Energi och Miljö samt Borås elnät för att gemensamt identifiera åtgärder avseende infrastruktur såsom dricksvattenförsörjning, ledningsnät för vatten, avlopp och el. Det pågår redan gemensamma insatser, t ex i arbetet med riskhanteringsplanen.

Ansvarig: Kommunstyrelsen

Åtgärder på lång sikt

Utveckla cykelplanen, förbättra kollektivtrafik, tillse att medel finns för drift och underhåll av befintliga GC-nät. Klimatsäkra kommunala gator för att säkerställa viktiga samhällsfunktioner.
Ansvarig Tekniska nämnden

Handlingsplan för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi

Viskaforshem AB

– ett av Borås stad helägt företag

Innehållsförteckning

Handlingsplan för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi	1
Bakgrund	3
Arbetsprocessen	3
Kartläggning av nuläget inom utsläppsminskning	3
1. Fossilfri vägtrafik.....	3
2. Byggnation med låg klimatpåverkan.....	4
3. Resurseffektiv konsumtion och produktion.....	5
4. Resurseffektiv energianvändning och försörjning.....	5
5. Ökad lagring och upptag av koldioxid	6
Mål och aktiviteter för utsläppsminskning.....	6
1. Fossilfri vägtrafik.....	7
2. Resurseffektiv konsumtion och produktion.....	7
3. Byggnation med låg klimatpåverkan.....	7
4. Resurseffektiv energianvändning och försörjning.....	7
5. Ökad lagring och upptag av koldioxid	7
6. Övrigt arbete för utsläppsminskning.....	7
Kartläggning av nuläget inom klimatanpassning.....	8
1. Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse	8
2. Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat	8
3. Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar.....	8
4. Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter	8
Mål och aktiviteter för anpassning	9
1. Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse	9
2. Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat	9
3. Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar.....	9
4. Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter	9

Bakgrund

I december 2020 antog Borås Stad en ny energi- och klimatstrategi som syftar till att konkretisera den lokala koldioxidbudgeten och anpassa samhället till ett förändrat klimat. Strategin fastslår nio prioriterade fokusområden som varje verksamhet inom kommunkoncernen behöver arbeta med. Varje bolag och förvaltning ska ta fram en handlingsplan som redovisar hur respektive verksamhet planerar att realisera strategin. Det här dokumentet utgör Viskafors ABs handlingsplan för att realisera Borås Stads energi- och klimatstrategi.

Arbetsprocessen

Viskafors AB har under hösten 2021 bildat en arbetsgrupp bestående av VD, ekonomiansvarig, uthyrningsansvarig samt serviceansvarig med syfte att kartlägga nuläget, se över vilka områden som ska prioriteras och ta fram en plan för att realisera energi- och klimatstrategin. Målsättningen är att handlingsplanen ska vara beslutad av Viskafors ABs styrelse innan årsskiftet 2021/2022.

Kartläggning av nuläget inom utsläppsminskning

Fem områden berör utsläppsminskning vilka redovisas nedan.

1. Fossilfri vägtrafik

75% av personalstyrkan bor i Viskafors och går eller tar sig till arbetet på klimatsäkert sätt via elbil. 25% bor utanför orten och pendlar med elbil. Viskafors AB har idag två arbetsfordon, båda dieseldrivna vilka används under dagtid.

Hur arbetar Viskafors AB för att minska utsläppen från sina egna tjänsteresor?

Längre tjänsteresor sker så långt det är möjligt via elbil eller tåg. Vad gäller dagliga resor för utförande av service till våra boende skulle dessa kunna ske mer klimatsäkert via byte från dieseldrivna fordon till elbilar.

Hur arbetar Viskafors AB för att minska Borås Stads utsläpp från vägtrafik och tjänsteresor?

Viskafors AB har ingen eller mycket liten möjlighet att påverka Borås Stads utsläpp från vägtrafik och tjänsteresor. När möten hålls på orten, där Borås Stads anställda medverkar, uppmanas mötesdeltagarna att använda elbil eller kollektivtrafiken för att ta sig till orten. Det finns även möjligheter att ta sig till och från Viskafors med elcykel då cykelbana är anlagd längs stora delar av vägen till Borås. Dock saknas fortfarande säker anslutning från den nybyggda cykelbanan till befintlig gång/cykelväg vid Trafikplats Osdal.

Hur arbetar Viskaforshem AB för att minska utsläppen från vägtrafiken i Borås?

Viskaforshem AB ser ingen möjlighet att påverka vägtrafiken i Borås.

Hur arbetar Viskaforshem AB för att minska utsläppen från övrig vägtrafik?

Viskaforshem AB ser ingen möjlighet att påverka övrig vägtrafik.

2. Byggnation med låg klimatpåverkan

Viskaforshem AB har länge haft ett intresse för hållbart byggande gällande såväl materialval som energianvändning.

Hur arbetar Viskaforshem AB för att minska utsläppen från byggnation som sker inom den egna verksamheten?

Vid egen byggnation ska den totalentreprenör som anlitas inneha och tillämpa ett systematiskt och dokumenterat miljöledningssystem innehållande hjälpmedel och/eller rutiner för till exempel planering, genomförande, uppföljning samt åtgärder för kontinuerlig förbättring av entreprenörens miljöarbete. Det dokumenterade systematiska miljöarbetet ska minst omfatta miljöpolicy för verksamheten, rutiner för internrevision och egenkontroll samt dokumentation, betydande miljöaspekter samt mål, åtgärder och uppföljning för dessa. Vad gäller kvalitets och miljöplan så ska totalentreprenören redovisa förslag till kvalitets- och miljöplan för entreprenaden vilken ska samordnas med Viskaforshem AB. Kvalitets- och miljöplan ska vara godkända innan byggarbetsplatsen får etableras. Totalentreprenören ska under kontraktstiden utföra egenkontroll och redovisa resultatet av dessa kontroller. Totalentreprenören skall även redovisa hur han avser att vidarebefordra kraven på kvalitetsstyrning till underentreprenörer och leverantörer. Vid eventuellt förekommande rivningsarbeten ska entreprenören tillämpa källsortering samt redovisa en plan för avfallshantering.

Hur arbetar Viskaforshem AB för att minska Borås Stads utsläpp vid byggnation och anläggning?

Viskaforshem AB anser sig inte ha någon möjlighet att påverka Borås Stads utsläpp.

Hur arbetar Viskaforshem AB för att minska utsläppen från byggnation som sker utanför kommunens verksamhet?

Viskaforshem AB anser sig inte ha någon möjlighet att påverka utsläpp utanför kommunens verksamhet.

3. Resurseffektiv konsumtion och produktion

Hur arbetar Viskaforshem AB för att minska utsläppen från konsumtionen inom den egna verksamheten?

Viskaforshem AB arbetar aktivt med hållbarhet vad gäller nybyggnation, renovering och daglig konsumtion. I frågeställningar som rör material väljs alltid det mest hållbara ur miljö och hållbarhets aspekt. Allt avfall sorteras noggrant i så väl den interna miljöstationen som vid Borås Stad återvinningscentraler.

Hur arbetar Viskaforshem AB för att minska Borås Stads utsläpp från konsumtion och produktion?

Viskaforshem AB anser sig inte kunna påverka Borås Stads utsläpp från konsumtion och produktion.

Hur arbetar Viskaforshem AB för att minska utsläppen från den konsumtion och produktion som sker utanför kommunens verksamhet?

Viskaforshem AB anser sig inte kunna påverka det utsläpp som sker utanför kommunens verksamhet.

4. Resurseffektiv energianvändning och försörjning

Viskaforshem AB har under många år strävat efter att implementera nya energikällor och skapa en så effektiv energianvändning som möjligt i bolagets fastigheter.

Hur arbetar Viskaforshem AB för att minska utsläppen från energianvändningen inom den egna verksamheten?

Gamla oljepannor och äldre värmepumpar har bytts ut och gett plats åt mer energieffektiva bergvärmepumpar, nybyggda hus drivs med moderna värmeväxlare och där det varit möjligt har bolaget installerat solceller. Viskafors får sin el från det lokala vattenkraftverket.

Hur arbetar Viskaforshem AB för att minska Borås Stads utsläpp från energianvändning- och försörjning?

Viskaforshem AB hoppas att genom den egna energianvändningen skapa en efterfrågan på mer effektiva energilösningar som i förlängningen bidrar till att minska utsläppen även för Borås Stads verksamhet.

Hur arbetar Viskaforshem AB för att minska utsläppen från den energianvändning- och försörjning som sker utanför kommunens verksamhet?

Viskaforshem AB hoppas att genom den egna energianvändningen skapa en efterfrågan på mer effektiva energilösningar som i förlängningen bidrar till att minska utsläppen även utanför kommunens verksamhet.

5. Ökad lagring och upptag av koldioxid

Hur arbetar Viskaforshem AB för att öka lagring och upptag av koldioxid inom den egna verksamheten?

Viskaforshem AB bedriver ingen egen verksamhet som kan öka lagring och upptag av koldioxid i stor skala. I det lilla formatet så värnar bolaget om grönytor och skogsmark där man planterar ängsvädd för att berika insektsliv och återplanterar skogsplantor och träd vid nybyggnation för att skapa såväl trivsel för boende och bra luftkvalitet.

Hur arbetar Viskaforshem AB för att öka Borås Stads lagring och upptag av koldioxid?

Viskaforshem anser sig inte kunna påverka Borås Stads lagring och upptag av koldioxid.

Hur arbetar Viskaforshem AB för att öka lagring och upptag av koldioxid utanför kommunens verksamhet?

Viskaforshem anser sig inte kunna påverka lagring och upptag av koldioxid utanför kommunens verksamhet.

Mål och aktiviteter för utsläppsminskning

Viskaforshem AB anser att det finns utvecklingsmöjligheter inom samtliga områden.

De områden som bör utvecklas och prioriteras på kort sikt är:

- Minska utsläpp vid serviceresor under arbetstid genom att se över möjligheten att införskaffa elbilar.
- Ökad medvetenhet vid avfallssortering

De områden som bör utvecklas och prioriteras på längre sikt är:

1. Fossilfri vägtrafik

Mål 1: Alla arbetsfordon skall vara elbilar 2030

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

- Fler laddstolpar för elbil behövs på orten.
- Ekonomi för inköp av elbilar.

2. Resurseffektiv konsumtion och produktion

Mål 2: Fortsätta bygga klimat- och energismart

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

- Fortsätta samarbete med bl.a. Chalmers samt aktivt följa forskning och utveckling inom området.

3. Byggnation med låg klimatpåverkan

Mål 3: Fortsätta bygga med låg klimatpåverkan

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

- Fortsätta samarbete med bl.a. Chalmers samt aktivt följa forskning och utveckling inom området.

4. Resurseffektiv energianvändning och försörjning

Mål 4: Fortsätta bolagets utveckling med förnyelse av energikällor m.m.

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

- Ekonomisk förutsättning
- Aktivt följa utveckling och forskning

5. Ökad lagring och upptag av koldioxid

Mål 5: Bidra till en positiv utveckling av boendeklimatet på orten

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

- Fortsätt plantering av växter och träd runt bolagets fastigheter

6. Övrigt arbete för utsläppsminskning

Viskaforshem AB har här inget övrigt att tillägga.

Kartläggning av nuläget inom klimatanpassning

1. Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse

Viskaforshem AB gör noggranna markundersökningar i samband med nybyggnation samt anpassar befintliga fastigheter vid behov. Exempelvis dränering eller omledning av vatten för att förhindra översvämning i källare. Utomhus- och inomhusmiljöer ses över och anpassas efter klimatförändringar. Exempelvis byggs pergolas på förskolor och ventilationen på gruppboenden ses över. Träd planteras vid nybyggnation för att både ge skugga och bättre luft och en ökad medvetenhet rörande invasiva främmande arter i växtligheten runt fastigheter. Viskaforshem AB ser i dagsläget ingen akut risk för ras, skred och erosion i samband med skyfall runt våra fastigheter.

2. Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat

Översyn av dagvattenbrunnar sker varje vår och höst för att säkerställa att de sväljer tillräckligt med vatten vid bl.a. skyfall och kraftigt regn. Översyn av ventilationsaggregat i fastigheter där äldre och sjuka vistas planeras i samband med kommande OVK för att säkerställa att aggregaten är anpassade att klara högre utomhustemperaturer.

3. Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar

Viskaforshem AB har alltid en tjänsteman i tjänst som vid behov kan hjälpa hyresgäster i nöd skapat av akut företeelse så som brand eller översvämning.

4. Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter

Viskaforshem AB arbetar aktivt för att öka bolagets medvetenhet kring klimatanpassning gällande såväl nybyggnation som befintliga fastigheter. Samverkan sker redan idag med verksamheter som hyr lokaler, exempelvis förskolor och äldreboenden.

Mål och aktiviteter för anpassning

1. Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse

Mål 1: Skapa en attraktiv utemiljö kring Sven Eriksons Väg 1 i Rydboholm i närhet till nybyggnationen av sex nya lägenheter 2023.

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

- Ekonomi
- Markskisser

2. Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat

Mål 2: Alla ventilationsaggregat på gruppboenden och äldreboenden ska vara klimatanpassade senast 2031

Aktiviteter som krävs för att realisera målsättningen:

- Ekonomi

3. Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar

Finns redan.

4. Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter

Samarbete med Borås Stad krävs för att realisera ev. övergripande mål.

Uppdaterad:

Viskafors 2021-12-01

Godkänd av styrelsen:

Viskafors 2021-12-14

RAPPORT

Datum
2021-12-06

Handlingsplan för minskad klimatpåverkan

Innehållsförteckning

Handlingsplan för minskad klimatpåverkan	1
Innehållsförteckning	2
1 Inledning.....	3
2 Uppdrag och syfte	4
3 Avgränsning.....	5
4 Vård- och äldreomsorgens klimatpåverkan idag.....	6
4.1 Klimatpåverkan från resor i hemtjänst och hemsjukvård	6
4.2 Användning av engångsmaterial – alla verksamheter	7
5 Åtgärder för att minska Vård- och äldreomsorgens klimatpåverkan	8
5.1 Åtgärder för att minska utsläppen från resor i tjänst	8
5.2 Åtgärder för att minska klimatpåverkan vid byggnation	8
5.3 Åtgärder för att minska avfallet.....	8
5.4 Åtgärder för att resurseffektiv energianvändning och energiförsörjning	8
5.5 Åtgärder för ökad lagring och upptag av koldioxid	8
5.6 Åtgärder för integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter	8
5.7 Åtgärder för klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse	9
5.8 Åtgärder för trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat.	9
5.9 Åtgärder för robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar	9
6 Uppföljning.....	10
Referenser.....	11

1 Inledning

Den 10 december 2020 fastställde Kommunfullmäktige Borås Stads energi- och klimatstrategi. Dokumentet gäller till och med 2024.

Både en snabbare minskning av växthusgasutsläpp och en anpassning till ett förändrat klimat kräver att Borås Stads organisationer ser över all verksamhet för att identifiera och genomföra rätt åtgärder. Strategin pekar huvudsakligen ut de områden där det finns potential att nå bra resultat med stor effekt.

I strategin fastslås att alla nämnder och bolag i Borås Stad ska upprätta handlingsplaner för att minska klimatpåverkan.

Direkta effekter av ett klimat i förändring:

- Generellt ökad medeltemperatur
- Värmeböljor blir allt mer frekvent förekommande
- Skogsbränder
- Högre luftfuktighet
- Generellt förändrade nederbördsmonster
- Skyfall vanligare och kraftigare
- Höga flöden i vattendrag
- Förändrade livsbetingelser i naturen

Indirekta effekter av klimat i förändring:

- Livsmedelsförsörjning kan påverkas
- Social oro och konflikter
- Ökad migration
- Klimatförändring är en resurstjuv
- Ekonomi, tillväxt och marknad blir påverkad
- Tröskeleffekter – effekterna blir svåra att förutsäga

2 Uppdrag och syfte

Alla nämnder och bolagsstyrelser inom Borås Stad ska arbeta för att integrera strategin i respektive budget och verksamhet både när det gäller minskade utsläpp av växthusgaser och klimatanpassning. Arbetet ska utmynna i en handlingsplan som rapporteras till och beslutas av ansvariga politiker.

Följande arbets- och tankesätt ska ligga till grund för att omsätta strategin till handling:

- Integrera strategin i den egna verksamheten
- Skapa förutsättningar för ökad handlingskraft
- Genomföra åtgärder

Borås Stad har en koldioxidbudget och i enlighet med den behöver utsläppen minska med 16 % per år inom kommunkoncernen och i samhället. Borås Stads energi- och klimatstrategi pekar ut nio områden där anpassningar behöver göras för att minska stadens klimatpåverkan:

1. Fossilfri vägtrafik och ökat antal resor med gång, cykel och kollektivtrafik
2. Byggnation med låg klimatpåverkan
3. Resurseffektiv konsumtion och produktion
4. Resurseffektiv energianvändning och energiförsörjning
5. Ökad lagring och upptag av koldioxid
6. Integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter
7. Klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse
8. Trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat
9. Robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar

Handlingsplanen ska innehålla alla nio områden med motiveringar till hur prioriteringar gjorts.

Syftet är att minska Vård-och äldrenämndens utsläpp och därmed bidra till minskade utsläpp och minskad klimatpåverkan.

3 Avgränsning

Vård- och äldrenämndens handlingsplan ska innehålla alla nio områden med motiveringar till hur prioriteringar gjorts. Alla nio områden behöver dock inte besvaras med åtgärder om motivering finns, till exempel att Vård- och äldrenämnden inte styr över frågan. På grund av pandemin har Vård- och äldrenämnden valt att först och främst fokusera på de områden som är kända sedan tidigare att de har störst negativ klimatpåverkan av de aktiviteter som ryms inom nämndens verksamheter.

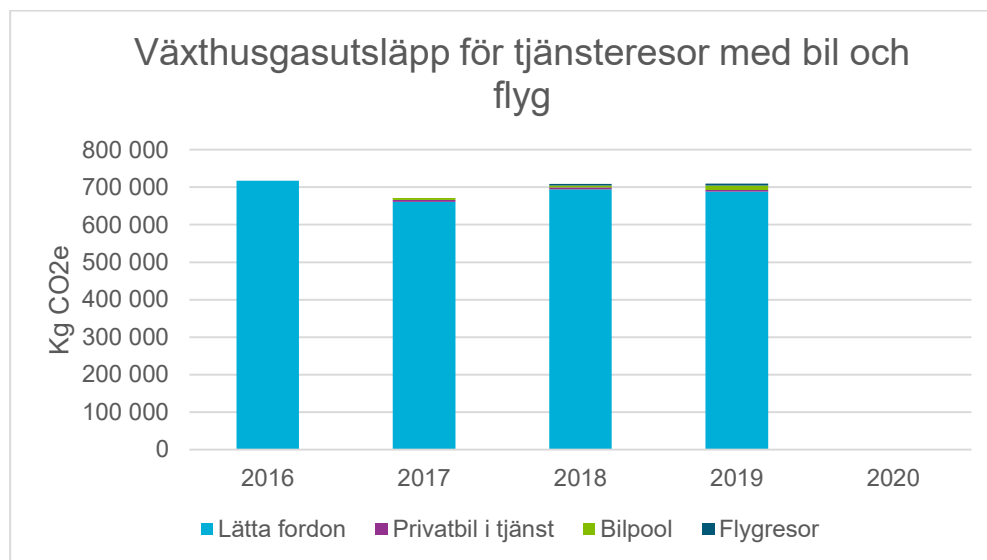
De områden som Vård- och äldrenämnden har valt att prioritera är resor, främst inom hemtjänst och hemsjukvård, samt minskning av avfall/engångsprodukter. Övriga områden omnämns i varierande omfattning.

De prioriterade områdena har tagits fram genom statistik från Servicenämnden gällande fordon, samt genom att ta del av effekter från tidigare projekt om avfallsminskning inom äldreomsorgen i andra kommuner.

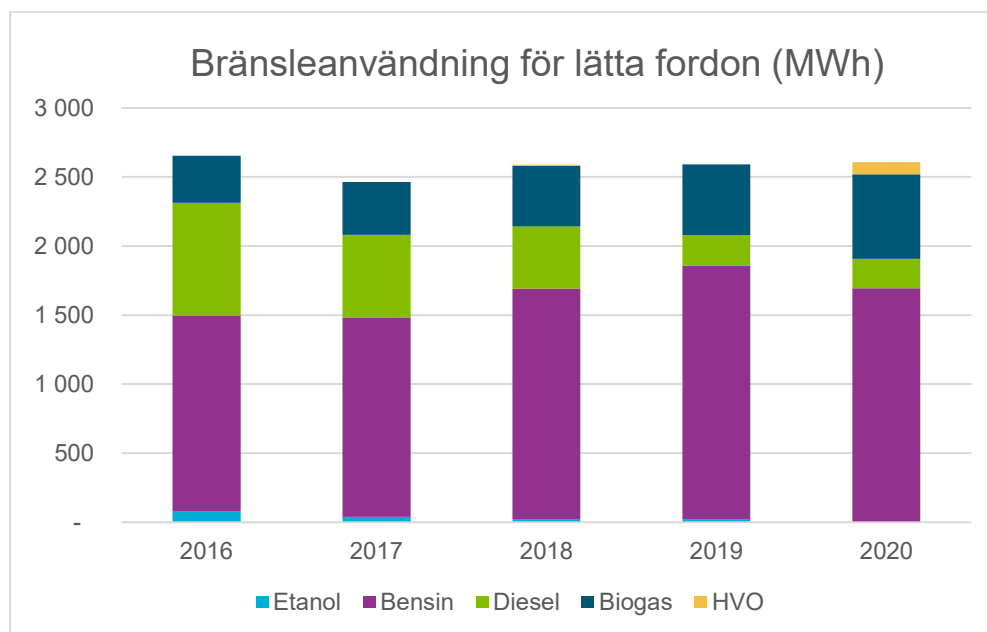
4 Vård- och äldrenämndens klimatpåverkan idag

4.1 Klimatpåverkan från resor i hemtjänst och hemsjukvård

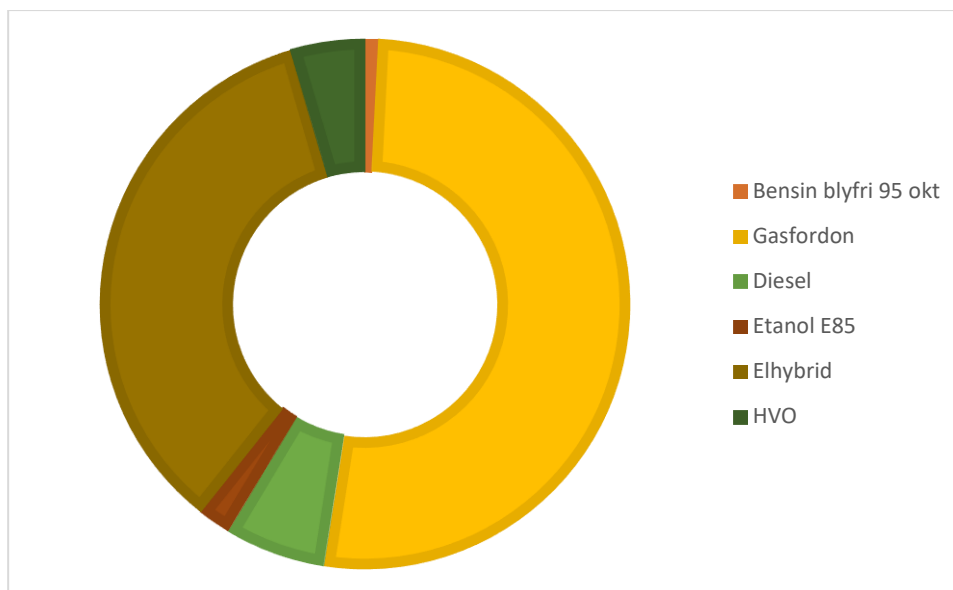
Vård- och äldrenämndens utsläpp från tjänsteresor orsakas nästan uteslutande av fossil drivmedelsanvändning till verksamhetens lätta fordon. Se diagrammen nedan.

Tabell 1: Lätta fordon släpper ut cirka 700 000 kr koldioxid per år och står för de största bränsleutsläppen inom Vård- och äldrenämnden.

Tabell 2: Majoriteten av utsläppen från Vård- och äldrenämndens fordon kommer från bensin. HVO är en typ av förnybar diesel, som är nästan fossilfri.

Drivmedel	Antal av Drivmedelstyp
Bensen blyfri 95 oktan	2
Gasfordon	126
Diesel	15
Etanol E85	5
Elhybrid	85
HVO	11
Totalsumma	244

Tabell 3 och 4: Majoriteten av utsläppen kommer från bensen, men av de bilar som Vård- och äldre nämnden leasar är andelen gasfordon störst.

4.2 Användning av engångsmaterial – alla verksamheter

Avfallet inom äldreomsorgen består av matavfall, förpackningsavfall, tidningsavfall, grovavfall till exempel möbler, farligt avfall och restavfall (sådan som vi lägger i soppåsen).

Mängden utsorterat matavfall från äldreboenden är mellan 100 och 200 kg per boende och år. Restavfallet uppgår till mellan 350 och 700 kg per boende och år.

Restavfallet, det vill säga sådant vi lägger i soppåsen, från äldreboenden består till största delen av använda inkontinensskydd (blöjor) men även av engångsprodukter som draglakan, sittunderlägg, tvättlappar, duschförkläden, pappershanddukar, medicinkoppar och engångshandskar.

Statistik från tidigare projekt för att minska avfall inom äldreomsorgen:

- Cirka 75 procent av klimatpåverkan från avfallet på äldreboende kommer från restavfallet.
- Knappt 20 procent kommer från matavfallet.
- Resterande fem procent kommer från förpackningar, där plastförpackningarna har störst klimatpåverkan.

5 Åtgärder för att minska Vård- och äldrenämndens klimatpåverkan

5.1 Åtgärder för att minska utsläppen från resor i tjänst

Trots många biogasfordon är bensinanvändningen alldeles för hög. Detta kan bero på osäkerhet och tidsbrist för tankning.

Vård- och äldrenämnden ska minska fossilbränsleberoendet och är med och bevakar frågan om att minska fossila utsläpp.

5.2 Åtgärder för att minska klimatpåverkan vid byggnation

De nämnder som ansvarar och styr över byggnation i Borås Stad behöver bevaka att staden bygger på ett sätt som ger låg klimatpåverkan. Vård- och äldrenämnden gör framställan till Lokalförsörjningsnämnden om vilka behov som finns för byggnader. I de krav som Lokalförsörjningsnämnden ställer vid upphandlingar, måste miljöaspekten och minskad klimatpåverkan vara med. Vid utformning av nya lokaler behöver också perspektiven om hur man bygger för att möjliggöra arbete för att gynna klimatet vara med.

5.3 Åtgärder för att minska avfallet

Vård- och äldrenämnden ska minska avfallet och ersätta engångsmaterial så långt det går med hänsyn till patientsäkerhet och hygienföreskrifter.

För att minska klimatpåverkan från äldreomsorgen är det bra att i första hand förebygga avfall som kommer från inkontinensskydd, mat och engångsprodukter av plast.

5.4 Åtgärder för att resurseffektiv energianvändning och energiförsörjning

Detta område styr inte Vård- och äldrenämnden över. Andra nämnder behöver därför bevaka frågan. Vård- och äldrenämnden kan däremot ställa krav vid upphandling av byggnation och drift. Se kapitel 5.2.

5.5 Åtgärder för ökad lagring och upptag av koldioxid

Detta område styr inte Vård- och äldrenämnden över. Vård- och äldrenämnden har heller ingen verksamhet där detta är möjligt.

5.6 Åtgärder för integrering av klimatanpassning i kommunkoncernens verksamheter

Med integrering av klimatanpassning menas att klimatanpassning behöver bli en självklar del av all verksamhet. Varje verksamhet behöver anpassa sig till hur klimatets förändringar påverkar just den verksamheten. Det behövs ett systematiskt arbete för att få in klimataspekten i det dagliga arbetet. Arbetet behöver göras långsiktigt och ske i samverkan mellan verksamheter.

5.7 Åtgärder för klimatanpassning i den fysiska planeringen och befintlig bebyggelse

Vård- och äldre nämnden styr inte över frågor som rör fysisk planering och bebyggelse men nämnden har möjlighet att påverka och ställa krav på miljön och klimatanpassningar där nämnden bedriver sin verksamhet, till exempel på de lokaler nämnden hyr.

5.8 Åtgärder för trygg och säker teknisk infrastruktur i ett förändrat klimat

Vård- och äldre nämnden behöver tillse att verksamheten kan bedrivas i största mån oavsett vilka förutsättningar som råder.

Kommande omställning till ”nära vård” innebär att vården i högre grad organiseras och bedrivs med utgångspunkt från patientens behov och förutsättningar, vilket kan innebära att mer avancerad sjukvård bedrivs inom den kommunala hemsjukvården. Detta kan i sin tur ställa högre krav på säkerhet i elförsörjning etc. Detta blir inte aktuellt under 2022, men behöver beaktas inför kommande år. Exempelvis kan elförsörjningen behöva säkras, vilket behöver ske i samarbete med Borås Elnät.

5.9 Åtgärder för robust och säker ledning i kris orsakat av klimatförändringar

Vård- och äldre nämnden har redan idag uppdaterade och aktuella dokument som rör krisarbete. Vård- och äldre nämnden deltar i de övningar och samverkansmöten med mera, som leds av Centrum för kunskap och säkerhet (CKS).

6 Uppföljning

Borås Stads energi- och klimatplan, och därmed också Vård- och äldrenämndens handlingsplan, gäller till och med 2024. Vård- och äldrenämnden kommer få återkoppling på handlingsplanen, med möjlighet att revidera den, en gång per år.

Referenser

Statistik 2021-07-15 från Servicenämnden. Fordon och bränsleanvändning inom Vård- och äldrenämndens verksamheter.

Rapport från Göteborgsregionen 2021-04-19: Resurssmart äldreboende

Rapport från Göteborgs Stad: Diarienummer N134-0464/19 Avfallssnält äldreboende

Vägledning för Göteborgs Stad 2016: Ny skrotar vi skräpet! Förebygg avfall på äldreboendet

Kostpolicy för Borås Stad, KS 2019-00316

Verksamhetsutvecklare – Kvalitet och utveckling - utvecklingsenheten, vid Vård- och äldreförvaltningen i Borås Stad